

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును.

Vol. 11
సంపుటము ౧౧

చెన్నపట్టణము 1924 వ సం॥ జూన్ నెల 11-వ తేది బుధవారము
శ్రీ రక్తాక్షినామ సంవత్సరము, శ్రేష్ఠమాస శుద్ధ నవమి ౯.

No. 61
సంచిక ౬౧

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

అప్పు గొప్పవారిచే వేలకు వేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది. సంవత్సరము చీటి చూచి కొనిన జోనముగలుగదు.

అమృతాంజనము సకలవిధ

నొప్పులకు నంజీవివంటిది

తలనొప్పుల మాన్పును, వాయువుపోట్ల బావును,
పిచ్చు నొప్పుల బారదోలును, పోట్లగొట్టును.
బెణుకుల భేదించును వాపుల రూపుమాఱును.
తగ్గును తగ్గించును దురదనుతొలగింపును.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట పట్టుటవలన శరీర
మందలి దుష్పదార్థములను తొలగించి జేహమున
కారోగ్యము గలిగించును. నొప్పులు తీసివేసును.
విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

చక్క-నిడబ్బితో సహా శీసా-1-కి రుప్ 0-10-0; డజన్ 1-కి రుప్ 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.

శ్రీకృష్ణసాందర్యభవనప్రవేశమహోత్సవము

గురువారము తెనాలి 12-6-24
శ్రీ సింహపురి సుగుణవిలాససభవారు (నెల్లూరు)

మానవతి

నాటకమును నాటిరాత్రి ప్రదర్శించుటకు

పి. సుబ్రహ్మణ్యము, మేనేజరు. దయతో నంగీకరించిరి. కె. సీతారామయ్య ప్రాప్తైబరు.

అశ్వర్యము! వెల స్వల్పము!! ఫల మధికము!!!
భారతీయ తరుణామృత ఆఫీసు - పామిడి
మా బౌద్ధములవల్ల గుణములేనివో సొమ్ము వాప సివ్వబడును.
మా బౌద్ధములు ఉపయోగించుకాకి, యాకను వైద్యులతో అవసర ముండదు.
కోగులకు, విరోగులకు చాలా మంచిగుణ మిచ్చును.

అమృత పాన సుగంధ చూర్ణము:—దీనిని టి. కాపి కర కాడ కరెను. ఈ వ్యాపక కాలమునకు గల
గు యొందవడిమిని, తగ్గించి కాంతవరని, చలువను గలగతయే,
అమృతమునంటిది. ఇది మూత్ర వ్యాధులు, ఉష్ణకాయువులు మొదలగు వాటిని తప్పక నివర్తించుటకు గాక రక్తమును శుభ్రపరచి,
అకలిని హెచ్చించును, ఇతర పాక్షికాలవలె జీవోగ్యమును చెడువునది కాదు. 10 రులములు గల డబ్బీ 1-కి ధర్ 0-10-0.
పోస్టు ఖర్చు లేదు. 8 కప్పలవలె పొట్లము 1-1 అణా 1.
1. ది ఇండియన్ ఇండస్ట్రియల్ కంపెనీ లిమిటెడ్ నెం 10 యెన్ డ్రైనేజు, మద్రాసు, 2. ఎ. రంగయ్యకాయదు అందు
బదర్సు నెం. 18 బందరుబిది మద్రాసు, 8. ప్రెసిడెన్సీ స్టోర్సు, 878, ప్రై. కావ్ ను రోడ్డు, తిరునెల్వేళి, మద్రాసు.
4. సి. వెంకయ్యశెట్టి అందు, బ్రదర్స్. ఇనుముపెట్టె వ్యాపారం, 88, బ్రాడ్వే మరీయం నె. 10. రెడ్డిరామన్నబిది మద్రాసు.
5. ఆర్. పార్థసారథి శెట్టి, రాధాబాబు పోస్టుఅఫీసుయెడలి, వై.రా.పేట, మద్రాసు.

సరసము

దృఢమైనది

నమ్మకమైనది.

యిప్పటిమా స్వయం ప్రకారము బాగుగా తయారుచేయబడిన ఇనుపపెట్టెలు
ఈదిగున తెలుపబడిన వారివద్ద అమృతమునకు సిద్ధముగాయున్నది.
బాంకులు, కంపెనీలు, కార్యాలయములు, కోఆపరేటివ్ కంఘములు
మొదలగువాటికి సుధరా చేయబడినవి.
పి. న. శే. శ. మొదలియార్,
ఇరుపపెట్టెలు చేయువారు,
ప్రాప్తైబరు, 89, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.
నటరాజన్ ఎంజినీరింగు వర్కుసు. ఐరన్ అండు బ్రాస్ ఫౌండర్సు
ఆయర్ ఎంజినీలు, మోటారులు, మెషినుభాగములు, మొదలగునవి రిపేరు
చేయుటకుండు సమర్థతగలవారు, రైసుమిల్లుకు కావలసిన సిలండర్లు, సాప్లింగు,
నట్టెలు, సరసముగా యివ్వబడును. సుబ్బరాయశెట్టిబిది, పెద్దనాయక్ శేట,
మద్రాసు. మెషినులకు సంబంధించిన భాగములన్నియు అర్ధర యిచ్చిన
తయారుచేసి యివ్వబడును. ఉత్తరములు వ్రాసిన బడులు వ్రాయబడును.

వెల్లింగ్టన్ సినిమా

7.6-24 తేది శనివారమునుండి 13.6-24 తేది కుక్ర
వారమునకు, దినమునకు రెండుసార్లు, సాయంత్రము 6-15 రాత్రి
9-30 గంటలకు శని, ఆదివారములందు మధ్యాహ్నము 3-15
గంటలకు కూడ యూనివర్సల్స్ స్టూడెంట్స్ సీరియల్ ది
డేనియల్ బూని అద్భుత ధైర్యసాహసకృత్యములు
గల చిత్రాత్మకకథ, ఉపకథలు 7, 8, 9 మూడవవారము - 6
భాగములు. డ్రెడ్ థాట్ యూనివర్సల్స్ నేట్ బాక్సింగు సీరి
యసు ది లెడర్ ఫువర్స్ కూడ చూడబడును.

నాణ్యమైన బసీనులు

ఈ దిగువ సుదూరించిన విల్లులో తయారుచేయబడిన బసీ
ములు, హిందూ దేశపు విల్లు నూలులనున్నా, ఖద్దరునూలులూ,
నున్నా, హిందువుల పరిశ్రమచేతనున్నా, సకలమైనపట్టు, పున్నె,
ప్రత్తి, వగైరాభారముతోనూ తయారుచేయబడి, బహుసరస
మైనధరలకు. భాగ్యవంతులకు, బీదసాదలకు, వీటగా యుండే
లాగుననూ, విదేశపు ధరలకంటె వీలైనంత చాకగా యేర్పాటు
చేసి విక్రయించుచున్నాము.
వర్తకులకు (హోలుశేలు) మొత్తపు వేరమునకు, కం
ప్రాక్టులకు, చాలా వ్యాపారవీళ్లు కల్లుజేసినాము గమక ధరలు
తెలియగోరవారు యాక్రింది విలాసమునకు వ్రాసినయెడల చార్జీ
లేకుండా ఖరీదులపట్టి పంపెదము. కాంపిలు బసీములు ప్యాకెట్టు
౧ కి ఖరీదు, పోస్టు ఫ్రీ రు 6-0-0
మానేజరు:— ఆంధ్రహోజీరీమిల్లు,
రెజివాడ, దక్షిణాంధ్రము.

చాకులు - తాళములు
మంగళికాత్తులు.
అగ్రసాధనలచే చేయబడినవి మేలయినవి.
వెంటనే ధరలక్యాటలాగుకు వ్రాయుడు.
బి వెంకటేశ్వర్లు అండ్ కో లిమిటెడ్
కట్టర్సు అండ్ లాకోమేకర్సు cel.
3081 పెద్దాపురం. (గోధావరిజిల్లా)
తెలిగోఫోన్ ఆడ్రెసు. "ఇండస్ట్రియల్" పెద్దాపురం.

గుంటూరుజిల్లాసంఘము

1924-గి. 28 వ తేదిన జగలు ౧౨ గంటలకు గుంటూరులో స్వరాజ్యకార్యాలయమున సమావేశమైన నూతనసామాన్య సంఘసభవారి ముఖ్యచర్యలు

తీర్మానములు

౧. ఈజిల్లా సంఘమునకు ౧౯౨౧-౨౨ సంవత్సరమునకు శ్రీయుతులు అంచె శివయ్య, కన్నెగంటి నూర్యనారాయణమూర్తిచౌదరి, మద్ది రాధాకృష్ణయ్యగార్లను పుపాధ్యక్షులుగా యెన్నుకొనడమైనది.

౨. గోవిందరాజుల వెంకటకృష్ణారావుగారు, వడ్లమూడి ముక్తేశ్వరప్రసాద రావుగార్లు కార్యదర్శులుగా యెన్నుకొనబడిరి.

౩. కార్యసంఘసభకు యీక్రింద పేర్కొనబడినవారిని సభ్యులుగా యెన్నుకొనడమైనది.

౧. ఆవుటపల్లి వెంకట్రావు, ౨. పుచ్చా లక్ష్మీనరసింహం, ౩. డెల్లంకొండ రాఘవరావు, ౪. మనగపాటి చిన హనుమయ్య, ౫. కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులు, ౬. ఇటికాల నూర్యనారాయణ, ౭. గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి, ౮. దాసరి లక్ష్మీనారాయణ, ౯. కొట వశ్యనాథం, ౧౦. ఉన్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మ, ౧౧. మంలెన సుబ్బరాజుగార్లు.

౪. ఈక్రింద పేర్కొనబడినవారిని జిల్లా విచ్ఛిన్నభట సంఘమునకు యెన్నుకొనడమైనది.

౧. శరణు రామస్వామిచౌదరి, ౨. అన్నాప్రగడ కామేశ్వరరావు, ౩. అంచె శివయ్య, ౪. రావు వెంకట్రాయణం, ౫. మల్లాది దేవేంద్రుడుగార్లు.

వీరిలో శ్రీ శరణురామస్వామి చౌదరిగారిని కన్వీనరుగా యెన్నుకొనడమైనది. ఈసంఘమువారు హిందుస్థానీ సేవాదళముయొక్క నిబంధనల ననుసరించి విచ్ఛిన్నభటులను, సహాయకులను చేర్చుటకును, తరిగితుచేయించుటకును, చేసేయేర్పాటులనుగురించి జిల్లాసంఘమువారికి జూకానెలాఖరులోగా శిఫారసు చేయవలెను.

౫. జిల్లాసంఘమువారు రాష్ట్రసంఘమునకు పురవిగ యెన్నుకొనవలసిన ౫ గురు ప్రతినిధులకుగాను, జిల్లాసంఘమువారు ౧౦-౫-౨౧ వ తేదిన చేసిన ౩౦ ౫ రు తీర్మానప్రకారం పంపుటకు చొర్రత, కార్మికప్రతినిధులు ప్రస్తుతము దొరక నందున ఆ ౩ స్థానములకును శ్రీయుత కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు, గొంతిరెడ్డి రామిరెడ్డిగారు, ఆళ్ల వెంకటరెడ్డిగార్లను యెన్నుకొనడమైనది. జాతీయస్థాపకాల పుపాధ్యాయులతరపున శ్రీయుతులు వేమూరి రామకృష్ణారావు, టి. నరసింహాచార్యులు (కారదనికేతనము) గార్లను యెన్నుకొనడమైనది.

౬. కోటప్పకొండవద్ద శివరాత్రినాడు చేసిన ఖర్చుల తాలూకు తెఖ్ఖలను పరిశీలించి, అయినఖర్చులను మంజూరు చేయుటకు కార్యసంఘమువారికి అధికారమివ్వడమైనది.

జిల్లావిభజన

౭. గుంటూరుమండలమున, కాంగ్రెస్ ప్రచారము సక్రమముగా జరుపుటకై, రెండుభాగములుగా విభజించి, అందు నర్సారావుపేట, వినకొండ, సత్తెనపల్లి, పల్నాడు, గుంటూరుతాలూకాలు, పశ్చిమగుంటూరుజిల్లాగాను తక్కినవి తూర్పు గుంటూరుజిల్లాగాను యేర్పరుచుటకు రాష్ట్రీయసంఘమువారిని కోరడమైనది.

ఉపపాదకులు:— గోవిందరాజుల వెంకటకృష్ణారావు గారు.

ఆమోదకులు:— అన్నాప్రగడ కామేశ్వరరావుగారు.

సవరణ

ప్రస్తుతము జరుగుచున్న తీర్మానమును విలుపుచేసి, రాష్ట్రసంఘమునుండి, ప్రతిమాసము వచ్చుచున్న విరాళములను జిల్లాసంఘమునకు సంబంధించిన అన్నివిధములైన బాపతులసొమ్ములోనుండి, ప్రతిమాసము తాలూకాలవారుగా ఖర్చుపెట్టుటకు యీసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

ఉ|| పత్రి అనంతరావుగారు.

అ|| పున్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మగారు.

నవరణకు నవరణ

తాలూకాలవారిగా అనుమాటకుముందు అవుసరమును అనుమాటలు చేర్చవలెను.

ఉ|| కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు.
అ|| వేమూరి వెంకటసుబ్బారావు.
చివరసవరణ వోటుకుపెట్టబడి అధికసంఖ్యాకులచే ఆమోదింపబడినది తరువాత యీసవరణతో కూడిన మొదటిసవరణ వోటుకుపెట్టబడి అధికసంఖ్యాకులచే నామోదింపబడినది. ఇందువలన అసలుతీర్మానము నిలుపునలబడినది. ఈసభను యింతటితో ఆపి రేపువునయము ౭ గంటలకు అడ్డగత చేయడమైనది.

(సం) పు. లక్ష్మీనారాయణ,

అధ్యక్షులు.

ఈసభ ౨౯-౫-౨౪ వ తేదీ పునయము ౮ గంటలకు తిరిగి సమావేశమైనది.

౮. ౧౯౨౩ సం|| పు తెఖ్ఖల అడిటరిపోర్టు చదివి అందుకు కార్యదర్శి వ్రాసిన జవాబుల నంగీకరించడమైనది.

౯. గోవిందరాజుల వెంకటకృష్ణారావుగారు ౨౩-౫-౨౪ వ పంపిన ప్రశ్నలను, అందుకు కార్యదర్శిలిచ్చిన జవాబులను చదువడమైనది.

౧౦. ప్రత్యేకనిధియని యేర్పాటుచేసిన నిధిపై, జిల్లా సంఘమువారి కేవిధమున పరిపాలనాధికారము లేదు గనుక యీనిధిని యింతటితో తీసివేయవలసినదని యీసంఘమువారు తీర్మానించుచున్నారు.

ఉపపాదకులు:— గోవిందరాజుల వెంకటకృష్ణారావు గారు.

ఆమోదకులు:— అన్నాప్రగడ కామేశ్వరరావుగారు. ఈతీర్మానము అధికసంఖ్యాకులచే నిరాకరింపబడినది.

౧౧. రేపల్లెతాలూకాలో శ్రీ గాంధీపూజానిధికి సమర్పింపవలసిన నాలుగువేలరూప్యములను సంపూర్తిగా వసూలు చేయువరకును యిట్టిద్రోక్కుమును కఠినదీక్షాబద్ధులై యీమందు వేసవిలో పలుకష్టములకు లోనై తప్పుజానిధిని దాదాపుగా నిష్పటికే సంపాదించి, యింకను సంపాదింపుచున్న దీక్షాసంఘ సభ్యులగు,

శ్రీయుత మాచిరాజు రామమూర్తిపంతులు, ఓగటి వెంకటసుబ్బయ్య, నాగళ్ల ఆమ్మయ్యచౌదరి, రావు వెంకట్రాయణం, పెనుమర్తి శివరామరాజు, మద్దుల వెంకటగిరిరావు, తటవర్తి రాజారావుగార్ల దేశసేవాదీక్ష నీసభవారింతయు అభినందించుచున్నారు.

ఉపపాదకులు:— గొ. సీతారామశాస్త్రిగారు.

ఆమోదకులు:— తుమ్మల సీతారామమూర్తి చౌదరి.

ఈతీర్మానము యేకగ్రీవముగ అంగీకరింపబడినది.

ఈసభను తిరిగి మధ్యాహ్నం ౧ గంటకు అడ్డగత చేయడమైనది.

(సం) పు. లక్ష్మీనారాయణ,

అధ్యక్షులు.

ఈసభ ౨౯-౫-౨౪ మధ్యాహ్నం ౨ గంటలకు తిరిగి సమావేశమైనది.

ఉపాధ్యక్షులు కన్నెగంటి నూర్యనారాయణమూర్తి గారు రధ్యక్షత వహించిరి.

౧౨. జిల్లాసంఘమునకు శ్రీయుత కన్నెగంటి నూర్యనారాయణమూర్తి చౌదరిగారి నధ్యక్షునిగా యెన్నుకొనడమైనది.

౧౩. శ్రీయుత డెల్లంకొండ రాఘవరావుగారిని శ్రీ కన్నెగంటి నూర్యనారాయణమూర్తి చౌదరిగారి స్థానములో పుపాధ్యక్షునిగా యెన్నుకొనడమైనది.

౧౪. గుంటూరుజిల్లా ఖద్దరుబోర్డువారు ఇతరజిల్లాలలో తయారగు ఖద్దరును తెప్పించుటమాని యీజిల్లాలో ఖద్దరు పుత్తెత్తికి ఆధనమును వినియోగించవలెనని యీసభవారు ఖద్దరు బోర్డువారిని హెచ్చరించుచున్నారు.

ఉ|| నల్లగొండ జానకిరామయ్యగారు.

అ|| డెల్లంకొండ రాఘవరావుగారు.

ఈతీర్మానము వోటుకుపెట్టబడి అధికసంఖ్యాకులచే నిరాకరించబడినది.

౧౫. ఇకముందు ప్రచారకులు గ్రామములలో సంఘ బలమును ఆనగా (సభ్యులసంఖ్యను) వృద్ధిచేయుటయు, సంఘములు యిదివరకు ఏర్పడనిచోట్ల ఏర్పరుచుటయుగాక, ఖద్దరు బోర్డునుండి దూది లేక ఏకులున్ను, వస్త్రమున్ను గ్రామములలోనికి తీసికొనివెళ్లి ప్రజలకు విక్రయించుటయు, గ్రామములలో తయారయ్యేసూలును ఖద్దరుబోర్డువారు ఏర్పరచే పద్ధతి ప్రకారం క్రయమునకో, లేక పాలికో తీసికొని ఖద్దరుబోర్డుకు పంపుటయుకూడ చేయుచుండవలెను. వస్త్రమును యిదివరకు

చేయబడిన తీర్మానముప్రకారం తాలూకాదాఖ్లా ఖద్దరుబోర్డు నుంచి జామీనుమీద తీసికొని ప్రచారకులద్వారా విక్రయం చేయించవలెను. దూదియేటుకూడ అదేప్రకారం తీసికొని పని చేయవలెను. శ్రీకొలది గాంధీపూజానిధికి చందాలు వసూలు చేయవలెను. ఈతీర్మానము అయినపిమ్మట అగ్యక్షులు వెళ్లి నందున పుపాధ్యక్షులు అంచె శివయ్యగారు అగ్యక్షులను వహించిరి.

౧౮. ఈక్రింద పునహరించబడిన తాలూకాలు వాణి కెదురుగా నమోదుచేయబడిన మొత్తములను పూజానిధికి చందాలుగా వసూలుచేయవలెను.

Table with 2 columns: Item Name and Amount. Items include తెనాలి, బాపట్ల, రేపల్లె, గుంటూరు, నర్సారావుపేట, సత్తెనపల్లి, ఒంగోలు, and a total of ౨౦,౦౦౦.

వీలైనంతవరకు తైతాలూకాలలో దీక్షాసంఘము లేర్పడి యీపని నెలవేర్చవలెనని యీ సంఘమువారు నూచించుచున్నారు.

౧౯. భీమవరపు సలక్షణరావుగారి ఎన్నికవిషయమై కార్యదర్శిగారు చెప్పినసంగతిని వారు చెల్లించిన సభ్యత్వమును మురళీదు ౧౯-౩-౨౪ వ తేదీన గలదైయుండి జిల్లాసంఘ కార్యాలయమునకు సకాలములో రాకపోవడము ఆయనలోపముగానందున ఆయనను సత్తెనపల్లిశ్రీరామేశ్వరపుర జిల్లా సంఘ సభ్యుడుగా పరిగణించడమైనది.

౨౦. ఈజిల్లాలో కొన్ని తాలూకాలలోనుండి రాష్ట్ర సంఘమునకు పంపవలసిన ప్రతినిధులయెన్నికకు దరఖాస్తులు సకాలములో రానందునను యితరకారణములచేతను కొన్ని స్థానములు ఖాళీగాయున్నందున సదరుస్థానములకు తిరిగి యెన్నికలుజరుపుటకు ఆగస్టునెలాఖరువరకు వ్యవధి వృద్ధిచేయవలెనని యీసంఘమువారు రాష్ట్రసంఘమువారిని కోరుచున్నారు.

౨౧. కన్నెగంటి నూర్యనారాయణ మూర్తిగారు తెనాలిశ్రీరామేశ్వరపుర ప్రాతినిధ్యము వలకుకొన్నందున ఆరాజీ నామాను అంగీకరించడమైనది.

౨౨. బ్రాహ్మణకోమాడలో ౬-౬-౨౪ లగాయతు ౧౨-౬-౨౪ వరకు జరగనున్న జాతీయవిద్యా పాఠ్యక్రమ నిర్ణయసభకు ఏర్పాట్లకు ఖర్చులక్రింద సహాయముగోరుచు నేతి వెంకటచలపతి, మద్ది వెంకటరంగయ్య, వల్లెరావార్లు పెట్టుకున్న దరఖాస్తు చదివి వారికి రు. ౫౦/లు యిచ్చుటకు తీర్మానించడమైనది. ఈమొత్తమును జాతీయపాఠశాలల పరినీయగ్రంథములు వ్రాయునిధిలోనుండి యిచ్చుటకు తీర్మానించడమైనది.

౨౩. తక్కినవిషయములన్నియు కార్యసంఘమువారు ఆలోచించవలెనని తీర్మానించడమైనది.

(సం) అంచె శివయ్య,

పుపాధ్యక్షులు ౨౯-౫-౨౪

వడ్లమూడి ముక్తేశ్వరప్రసాదరావు,

జిల్లాసంఘకార్యదర్శి ౬-౬-౨౪.

కాన్పూరు

కంకర సప్లయ రు 70,000 అవహరించుట

కాన్పూరు, జూన్ 9:— కంకరసప్లయనిగురించి విచారించుటకు మ్యునిసిపల్ బోర్డువారిచే నియమింపబడిన కమిటీవారు నివేదిక నిచ్చిరి. విచారణవలన మ్యునిసిపల్ పబ్లిక్ వర్క్స్ కమిటీ విచారకరమున పరిశీలులు బయటపడెను. బోర్డులోనున్న యున్నవోద్యోగులు ఆశ్రద్ధ వహించిరినీ, తేలెను. రు 70,000 అపహరింపబడినట్లు తేలెను. కంట్రాక్టులును యిద్దరు ఓనరుసీరులును సివిలుగాను క్రిమినలుగాను బాధ్యులనియు వీరిని శిక్షింపవలసినదనియు కమిటీవారు చెప్పిరి. మరియు నిద్దరు గుమాస్తాలను కోర్టుగాంగును తాపీపనివాండ్రగాంగును తీసివేయుమని యీ కమిటీవారు శిఫారసుచేసిరి. ఇంజనీరుపూర్తిగా ఆశ్రద్ధగానున్నట్లు కనుగొనబడెను. ఈనివేదికమును విచారించుటకు వారియవసరసభయొకటి జరుగును. ఈసభ్యులకై ప్రజలు ఆకురతతో యెదురుదూముచున్నారు. (ఆ. పే)

కృష్ణా డెల్టా

(మే 24 వ తేదీ తరువాయి)

II

ఆయకట్టు మించిన దరఖాస్తుల త్రోసిపుచ్చి క్లాసుల డెల్టా ఆయకట్టులోని కొన్ని భూములను తగ్గించి తుదికి 70 వేల యకరములను రమారమిగా తమకుచోచినరీతిని తీర్చి మూడునాలుగు వైపుల పల్లపు సాగగలిగినట్టియు, ఇతరమైనట్టియు ఇన్వాలంటరీ భూములకు సైతము యిరువది రెట్లవరకు శిక్షార్థములుగొనుట విచారకరము.

ఎట్లు ఎన్ని మార్లుగా వించినను పంటకాలువలు మాత్రము ఆతీరే - ఆదారే - ఆలోతే - ఆవిశాలమే - ఆసాదపులే - ఆమ్యాజీలేఖలే - అచ్చునుగ నెప్పటియట్లే యుండెను. కాని అందు అణుమాత్రమేనియు మార్పుగానరాదు.

వేసరిగిరినములలో నారులుపోయియుంటున్న కాలువలనువచ్చి నప్పటినుండియు నీరు ముగుగుకాలువలలో బడకుండు పొలములలో డెల్టాటవలన నెలరోజుల నీరు అధికముగ కలిసివచ్చుచున్నది. ఇది పదిహేనువత్సరములనుండిమాత్రము జరుగుచున్నది. ఇందువలన లక్షయకరములు సాగుతరుణములలో తడియుట వలన ఆయకట్టులో పెచ్చురావలసియున్నది. తరువాత నెలలలో కృష్ణానదిలో నీరులేదని ఎవరు అనజాలరు.

అక్టోబరు ఆఖరువరకు నదిలో ఎంతో పెచ్చునీరున్నను - హెడ్డునూను ఎంతోవిశాలముగనున్నను తంబూరా తీగలవలె నున్న కాలువకట్టలు, ప్రతియాభీసరునును దుడుకుగొలుపుచున్నవి. అధికారు లెంతెక్కువనీరు వదులుచున్నను - యేలూరుకాలువగాని - రవీమకాలువగాని, బంధరు కాలువగాని ఎచట నో ఒక చోట తెగ బడి పోవుటయు, దాదాపు వారములచొప్పున సయితము ఎడ్డునూనులు మూయుటయు పిమ్మట మరమ్మతులు చేసిన భాగము బిగియువరకును అర్ధనీరు నడుచుటయు సంభవమై సాగుతరుణదినములలో పంటకాలువలు నుండిరావలసిన బోయెల వారములకొలది సాగక మొండిపడి యర్రమానయు,దమ్మును ఎండిపోయి రైతులు చాలా పంటపప్పుమును పొందజలపించుచున్నది. సంవత్సరము పొడవున జేసిన కష్ట మంతయు పడుటలసిపోవుచున్నది. వ్యవసాయకుడు పొలమును మరమ్మతు-నారు మడి చలువదుక్కి-నారుమడి మరమ్మతు-ఆపైన నారు తరుణమున పోయియు. అదుమలో నీరుకట్టలు. అదుమతప్పకుండా నాటుట- ఎర్రమాసమీద యెండిపోకుండా నీరుకట్టలు. సకాలమున కలుపుతీయుట. వరి కోతకువచ్చు వరకును నీరును యేమరక పెట్టుచుండుట, యీవైదములో నే భాగమున అశ్రద్ధ జూపినను ఆపూర్వభాగ పరిశ్రమ మంతయు వ్యర్థమై ఇక యుత్తరభాగముతో పనిలేక ప్రతిఫలము పెద్దనున్నా వచ్చును.

మరియు మృగశిరకార్తిమొదలు విశాఖాంతమువరకు కృష్ణా డెల్టాలో వేయు వరిపైలకు నియమితకాలము ఆరుమాసములు అనగా మృగశిరలో భూమిలోవేసిన వరివిత్తనము విశాఖ యందు వెన్నురూపములో మనకు గోచరమగును. విత్తనములు ఆరుద్ర,పునర్వసు, పుష్యమి, ఆశ్లేషకార్త్యులలో విత్తనము విశాఖకే వెన్నులు వెల్లుగు. కనుక విత్తుట కాలస్యము జరిగినరోజులు విత్తుల సంచిలోనే భుక్తమగుచున్నది. నారుమడిలో మృగశిరకార్తిలో విత్తి మఖకార్తిలో అనగా ఘమారు మూడుమాసములకు నాటినను అదేకాలమునకు వెన్నులు వెల్లుగు గాన దాని విలువగల కాలమంతయు నారుమడిలోనే భుక్తమగునని తెలియవలెను. మడిలోనున్న నారు 40 రోజులకు మించినయెడల వేరు ఎక్కువగా పెరుగుటయు, కణుపునేసి పోయియు, ఎందునకును కొరగాదు. వరిపైరు కేర్పడిన ఆరుమాసములు నాలుగు భాగములుగ విడదీయవచ్చును.

(1) నారుపెరుగు కాలము (2) వరిచేయు కాలము (3) గర్భమువు (4) వరివెన్నులు తయారగు కాలము. మొదటి భాగములు ఉత్తరకార్తివరకును, పూర్వభాగమునియును - క్రింద మూడునాలుగు భాగములు పుత్తరభాగ మనియు వాడవచ్చును.

(అ) నారుపెరుగు కాలము మృగశిర మొదలు ఆరుద్రవరకు 80 రోజులు జూలై 7 వతేదీనుండి జూలై 7 వ తేదీవరకు ఘమారుగా దీనికి సమకాలమై యున్నది.

(ఆ) వరిచేయు కాలము పునర్వసు, పుష్యమి, ఆశ్లేష, మఖ, పుబ్బ అనగా జూలై యెడవతేదీ మొదలు సెప్టెంబరు 18 వ తేదీ వరకు అనగా రెండు నెలల పదకొండురోజులు పై పూర్వలకు సమకాలము.

(ఇ) ఉత్తరకార్తిలో వరిపిలకలు వేయుట మాని పైరులు ఎర్రబారిపోవును. హస్తము కార్తిలో కణుపుకట్టును. చిత్తకార్తిలో పెట్ట యేర్పడును. స్వాతికార్తి వెల్లువరకు పైరులు పూర్తిగా యానిపోవును. యానాలుగుకార్తలకు సమకాలము సెప్టెంబరు 18 మొదలు నవంబరు 14 తేదీ వరకు ఘమారుగా సరియై యున్నవి.

(ఈ) విశాఖ అనురాధ కార్తలలో సగముకాలమువరి వెన్నులు పాలుబోసికొని తయారగును. దీనికి సమకాలము నవంబరు 14 మొదలు డిశంబరు 4 వరకు ఘమారుగాసరియై యున్నది. పూర్వభాగములో నారు పోయియుంటుగాని నాటుటగాని ఆలసిచినయెడల వరిపిలకలుచేయు కాలమంతయు భుక్తమైపోవుట యే గాక తలపైలకు తాటియాకుతెవులు - యొకనె-దుంపపిప్పి కోడి-పూచితీరు మొదలగు తెవుభుక్తకలిగి నాల్గవంతుపంటయైనను పండనేరదు.

చిత్తకార్తిలోపల యెప్పుడునాటువేసినను ఉత్తరకార్తిలో నే వరికి పొట్టయేర్పడును గనుక శ్రేతగానాటిన కేలు వరిచేయుట కుగాని పంటపండుటకుగాని ఏమాత్రము అవకాశములేదు. అందుచేతనే చేతిలో కర్మకన్న చేలోకర్మ ముదురు, అనుసామ్యము చొప్పున రైతులు రోహిణికార్తిలోనే వరినారు పెంచి వారి పొలములు ఆరుద్ర, పునర్వసు, కార్తలలోనే అనగా జూలై నెల 15 వతేదీ లోపలనే నాటుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. అట్టి పొలములే మంచి ఫలితము నిచ్చుచున్నవి.

ఈశ్వరచట్టము వైవిధ్యమననుండు - ప్రభుత్వవిధానము అందుకుపూర్తిగ న్యతికేముగానున్నది. నీరునదిలోనుండి కాలువలకు నిరభ్యంతరముగ ప్రవహించినచో - నెలంటి ద్యూటి అనగా రెండు నెలల 10 రోజులలో సాగుబడిచేయగల యవకాశము కాలువలలో నున్నదని వినుచున్నాము. కాని నదిలో నీరుండుట వారిచేతిలోని పనికాదు. కాలువలు సరిగావుండుకొని నీరు వచ్చినపుడు అభ్యంతరము లేకుండా ప్రవహింప చేసికొనుట తనను వారు ప్రయత్నించుటలేదు. ఉన్న కాలువలను నదియొక్క హెచ్చునీటి సరఫరాలో నడిపించుటకైనను వారు ఆనరణలో బెల్లుప్రయత్నములు దాపులనున్నట్లు లేదు. వారు ద్యూటితెక్కల ననుసరించి తూములనుంచిరేగాని ఆమ్యాటికి సరిగా కాలువహెడ్డులో నీరుంచుట వారి కందుబాటులో లేకుండా బోయినది. అందువలన పంటలు పండించు విధానక కృత్యములో రాజకాసముకంటె ఈశ్వరకాసమునే దృష్టి యందుంచి తమ పొలముల బండించుకొనుటకు రైతు లనేకపాట్లు బడుచున్నారు. ఇందు చిన్నపెద్దలను భేదము లగుపడుటలేదు. అందువలన కాలువచివర రైతులు మఖకార్తిలో కూడ నాటుకొనజాలక శిష్టులకూడ దండుగబెట్టుకొని మంచి కాలమున కదురుజూచుచు అగచాట్లుబడుచున్నారు.

మాగాని వ్యవసాయములోని మార్పునుబట్టియు అనగా జూలయినాసమంతము మురుగు కాలువలలో ఒక పంటనీటి ప్రవాహము నరికట్టి పొలములకు బెట్టుటను బట్టియు నదిలోని నీటినిబట్టియు కాలువలు సరియగు ఫలములో నున్నచో ఆయకట్టులో లక్షయకరములు చేర్చినను నీటిసరఫరా యగుననియు కాలువలు నదిలోనున్న హెచ్చునీటిని భరింపగలుగనట్లు రీహాడోచేసి ఆనకట్టకు వట్టర్ను బెంచినయెడల యిప్పరకా వైపురకా డెల్టాలో రమారమి మూడులక్షలు యకరములు ఐనను పల్లపుసాగుబడిచేయవచ్చుననియు మనవి చేయుచున్నాను.

నాకు డిపార్టుమెంటు వ్యవహారజ్ఞాన మంతగా లేకున్నను జూలై ఆగస్టు సెప్టెంబరు అక్టోబరు మాసములలో నదిలో నుండు హెచ్చునీటిని బట్టి కాలువలయొక్క సంస్కారము లేనందున బంగారతో సమముగు విలువగల ఆపంటనీరు ఉప్పు సముద్రమునకు బంపబడుచున్నదని మనవిచేయుచున్నాను.

అయితే ప్రతిమాడు సంవత్సరములలో నొక సంవత్సరము నవంబరు మాసములో నీటిచిక్క రాగలవని ఇరిగేషన్ డిపార్టుమెంటువారు రసవచ్చును. అయినను నవంబరు ఆఖరువారములోనే వరికోతలు ప్రారంభమగుచున్నవి. కోతకు పూర్వము 15 రోజులుక్రిందుట పెట్టికనీరే పొలములకు సరిపోగలదు. అట్లైనను చిక్కులేదు. అక్టోబరు వరకు నదిలో పూర్తియగు హెచ్చునీరుండున్నది. అందువలన కాలువలను సంస్కారణ మొనరించి నాలుగు మాసములపంటలను పండించుకొనుటకు దరఖాస్తులను ఏల మంజూరల నియోగిండు.

సాధారణమున జలాశయముల క్రింద లక్షలెకరలపై యకరములభూములు నేద్యము చేయుచుండగ కృష్ణానదినంటి మహానది క్రింద ఘమారు (7) యేడు లక్షలయకరముల భూము

లకు మాత్రమే దరఖాస్తులమంజూరల నిచ్చి ఎన్నోగుంటలెఖల శిష్యుమండుట లజ్జాకరముగ నున్నది. డెల్టా అన్ని పనులలోని కిని ప్రజలకును ప్రభుత్వమునకును లాభకరమగుపని. పూర్తియగు నీటి సరఫరా నిచ్చుచు అనుకూలముగ పరిశీలుగల మహానది కృష్ణానది. సారవంతములగు ఆనేకములైన బంజరు భూములుగల డెల్టా ఈ కృష్ణా డెల్టా అయివున్నది. ఆహారపదార్థాభివృద్ధికి అత్యంతావశ్యకమైన కాలము యీ కాలము. కొన్ని దేశములలో ఒహుమానము లిచ్చి ప్రజాభివృద్ధికి పోతెన్నోహ మిచ్చిన ప్రభుత్వము లున్నవి. పోర్చుగ్యుమొదలైనవి. ఏ తిప్పలైనను పడి ఒకగింజకు పదిగింజలు పండించు రైతు వానికి శిష్యార్థ పన్నులా? ఎవరికినిపనికిరాని కొలేటి నీటిని ఇంజన సహాయమున పంటలుపండించు రైతులకుమాత్రా శిష్యార్థములా? ఈ డెల్టాపైన వచ్చేడి ఆదాయమునైన నూటికి అయిదు రూపాయలైనను మరమ్మతు పనులకు ఖర్చుపెట్టుటకు నోచుకొనలేదా?

ఇదివరకు వచ్చుచున్న రాబడిని వదిలివేసినను కృష్ణా డెల్టాలో, వైసుదహరించినరీతిని డెల్టాభివృద్ధి పరిచినచో 15 లక్షల రూపాయల ఆదాయము లభించునప్పుడు మూడుకోట్లు రూపాయలు అప్పుచేసినను నూతనరాబడిమీదనే భరింపగల డెల్టా అయివున్నదిగా? ఏల పోలిమాయచున్నార?

ఏటేట కాలువల శ్రవ్యమరమ్మతుల కిచ్చువైకమంతయు ఖర్చుపడుటలేదు. ఖర్చుపడునది అయినను సరియగువిధానము లలో ఖర్చుపడుటలేదు. కాలువలు నదిలోకెక్కువ నీరున్నపుడు గ్రహింపబడుటలగున తగిన వెడలపు చెయ్యవలసి యున్నది. కట్టలు ఎత్తుగా నిర్మింపవలసియున్నవి. మురుగుకాలువలన్నియు పూర్తిగా పూడిపోయి నేలతోసమముగానున్నవి గనుక మురుగు కాలువలన్నిటిని పునర్నిర్మాణము చేయవలసియున్నది. నూతన మురుగుకాలువలెన్నో శ్రవ్యబడవలసియున్నది. ఆనకట్టకు వట్టర్నుప్రపోజలు వెంటనే నెరవేర్చవలసియున్నది. కృష్ణాఆనకట్టకు ఎగువనువేసినలంకను వెంటనే తీసివేయవలసియున్నది.

ఇతరముగానున్న బాధనయేమి? మొదలగు పునరులు నీరు నువయోగించుటకు సాగుములాలోచింపవలసియున్నది. జిల్లాలోనున్న ఇరిగేషన్ జలాశయములకు ఎక్కువ నీటివనరులు కల్పింపవలసియున్నవి. ఇవన్నియు ప్రజలకును ప్రభుత్వమునకును లాభకరమయినవిగాని శిష్టదాయకములైనవను తెంతమాత్రమును కానని ఘట్టిగా మనవి చేయుచున్నాను. డెల్టాయేర్పడిన సుమారు 80 సంవత్సరముల నుండియు ప్రతిసంవత్సరము 50 ఏబిది లక్షలరూపాయలను, దాదాపుగా ఆదాయము నిచ్చుచున్నను డెల్టాయొక్క బాల్కనవల్లోని నిర్మాణమువచ్చ దానికి ఎంచుకొని ఎట్టియభివృద్ధియు యివ్వనందున డెల్టా యధోగతిలోనికి వచ్చినది. డెల్టాపురుషుడు రోగగ్రస్తుడైనాడు. మహాదరము పెరిగినది. పాదములు బలహీనమై పూచకాల్గినవి. అక్షిణ్యము ప్రసరించినది. శ్మశాశ్రయంధమైనది. ఆనకట్ట ఎగువను నడిగర్భముననున్న వెట్టతీస గాని కడుపులోని బల పోనేరదు. కాలువల కట్టలు తగినంతబలము గలవిగానున్నగాని డెల్టాపురుషుని పూచకాళ్లు బిడ్డములు కాజాలవు. కట్టలు తెగబడి నీళ్లు నిరుపయోగముగా పోవుట ఆపినగాని డెల్టాపురుషుని అక్షి రిబాప నివారణ కానేరదు. డెల్టాపురుషునికి మాత్రద్వారము లనదగిన మురుగుకాలువల నిర్మాణములు సరిచెయ్యబడినగాని ఆతనిమాత్రయంధము నశించి ఆరోగ్యము కలుగనేరదు.

ఎనుదిన్నారములనుండి యేటేట 50 లక్షలనీటికాసు లనిచ్చిన ప్రభుత్వముచోదాత యేటేట 50 లక్షలదాన్యపు బస్తాలను ప్రజలకు ప్రధానమొసగిన యుదాహరణకృష్ణాగుంటూరుమహామండలములకు ఆయురారోగ్యభాగ్యముగ నిచ్చి ప్రోమచున్న పుణ్యమూర్తి మన డెల్టాను ప్రసిద్ధికి రిని సముద్ధరించుట మన ప్రభుత్వమునకు అవశ్యక కర్తవ్యము. అతని నాపదనుండి చరిత్యుటకు డెల్టా లచిరకాలావధము గలిగిన మేధానులకుడు జీతపుడబ్బులే ప్రధానముగా జూచు గుణవంతుడు బంగారతో శరణ్యముగాజూచినిబుద్ధిశాలి పగ్గామే ప్రధానముగా నెంచెడి పుణ్యశాలి ఆజరామర క్రికేయాశించెడి క్రికాముడు ఆగు నొకయింజనీయుడు డాక్టరుగా నియమింపబడవలెనను - ఆదికర్తలకు - ఆయుపనారములకు వెనుకంజనేయక కావలసిన ప్రక్రియలకు ప్రభుత్వము ద్రవ్యము నొసంగవలెను. సాగ్యమైనంత త్వరలో చికిత్సకుగడంగవలెను. లేకున్న డెల్టాపురుషుడు తనరోగిష్టి తనువు చాలించి సముద్రమున లీనమైపోవును. భూగర్భమున లీనమైపోవును. ప్రకృతిలో కలిసిపోవును - నమణదేవుని శరణుచెందును. ఆలైన గుమ్మడికాయలును - జొన్నకాయలును ప్రజలకు శరణ్యములు ప్రభుత్వపు బొక్కసమునకు బోటురావచ్చును.

(ఒక రైతు)

నాటకేత్రము

(ఆంధ్రనటనభిళా గొల్లపూడి శ్రీరామశాస్త్రిగారు చదివినవ్యాసము)

(నిన్నటి తరువాయి)

కావ్యోద్దేశ్యము

మనుష్యతత్వమునకు వలసిన సకలమును బోధింప వేదాదులకు కావ్యరంభమును పోతున్నది? అనుదాని తొలుత విచారించుము.

వేదములు ప్రభుసన్నితములు. అనగా నిట్లు చేయుము. అట్లు చేయుము. అని ప్రభువు లెట్లు కాసింతురో, అట్లు చేయుమును, 'ధర్మచర-సత్సంపద-సకలంజ భక్షయేత్'-నప రదారాంగచ్ఛేత్' అని విధి నిషేధరూపముగా కాసింతును. ఇక పురాణము లన్నిటో మిత్రసమీకృతములు. అనగా స్నేహితు లెట్లు ముఖ్యస్థితిని విడనాడి ఇది హితము ఇది యహితము అని బోధించుటో అట్లు పురాణములను బోధించును. ప్రభుసమీకృతములైన వేదములను, మిత్రసమీకృతములైన పురాణములను లక్ష్యముచేయని వారికి కావ్యము లావశ్యకములు. ఇయ్యవి కాంతా సమీకృతములు. ప్రభువుల కాసనమును, మిత్రుల యుపదేశమును సకలకొనివానిగూడ కాంత యెట్లు మనస్సు నొప్పునీక వ్యంగ్యప్రధానముగా నుడివి చక్కనిక జేసికొనునో, అట్లే కావ్యములును, పాతకుని శ్రోతను రసాభి నోలూడించి, దస్యయుల నొకట నవలంకావించుకొనును. ఏది చిత్రము నాకర్షించునో యయ్యదియే గదా పృథ్వయంగమమైయనుసరణీయమునగును. నిశ్చలములగు ధ్యాన మననాదులే, నెట్టివాడైన నెట్టివస్తువు వైన నప్రయత్నముగానే యనుసరించునట్లు శాస్త్రసమీకృతమున ననుభవసిద్ధమును వైయున్నది. కనుక కావ్యోద్దేశ్యము పాతకుల చిత్తములనుకొని, కథానాయకు ననుసరింపజేయుటయే. తన్మయత్వము నొందింపజాలని కావ్యము, సత్కావ్యమని పేర్కొనరాదు. దీనింబట్టి కావ్యనాయకుని చరిత్రము సమంజ సమై పాతకుని ప్రవర్తనమును సంస్కరింప నర్హమైనదిగానే యుండవలయునని యేర్పడుచున్నది. అట్లయిననే కావ్యోద్దేశ్యమును సకలముగాను, ఇందులకు దారాగ్రామముగా రామాయణాది యుద్ధగీర్ణముల గైకొనవచ్చును. వాల్మీకి మునిచంద్రుడు మానుషరూపముతో నుండు మహావిష్ణువునే దన కావ్యమునకు నాయకునిగా నొనర్చినను, కావ్యోద్దేశ్యమును నాయకోద్దేశ్యమునుగూడ సకలము గావించియున్నాడు. అనుసరింపదగిన వాడు త్తమచరిత్రుడుగ నుండవలదా? కనుకనే సంస్కృతాలంకారికు లేక గ్రీకులముగ కావ్య ము త్తమ నాయకవర్తముగ నుండవలయునని కాసింపచారు.

యత్రపునః ఉ త్తమనాయకచరితం ననిబధ్యతే

తత్కావ్యం పరిత్యాజ్యమేవ

ఉ త్తమ నాయకవర్తముగాని కావ్యము పరిహరణీయమని నుడువును, రసవంతములైనను కాదంబర్కాదుల సత్కావ్యములని వాచ్యమియున్నార.

రూపకప్రయోజనము

కావ్యమునందే సర్వమును చరితార్థ మగుచుండు రూపకముల వలని ప్రయోజనమేమని యడుగవచ్చును. విద్యావంతులగువారే పకనాదులే కావ్యప్రయోజనమును పొందగలుగుదురు. విద్యాగంధములేని పామరుల కయ్యది దుర్లభము గాన, నెట్టి వారికా మహాకవులు రూపకనిర్మాణమునకు గడంగినారని చెప్పవచ్చును. పాతకుడు కావ్యమునందువలె ప్రేక్షకుడు దృశ్యమునందు దాదాత్మ్యమునొంది దన్నా యకానుసరణమునకు బూనవలయు. అప్పుడే యద్దానికి సాఫల్యముగూడు. మఱియు, శ్రేష్ఠ కావ్యమునందు దృశ్యత్వములేదు. దృశ్యకావ్యము నందన్న నో శ్రేష్ఠ దృశ్యత్వములు రెండునుగలవు. శీకుక శ్రేష్ఠకావ్యములకంటె దృశ్యకావ్యములు మహాపకారకులని విదితమగుచున్నది. కావున శ్రేష్ఠకావ్యమునందువలె దృశ్యకావ్యమునందు నాయకు యత్తమచరిత్రుడుగ నుండవలయునని వేచిచెప్పవలసిలేదు.

కావ్యానందము

దృశ్యకావ్యముగానీ! శ్రేష్ఠకావ్యముగానీ, తత్ప్రయోజన సూచకమే గదా. కావ్యానందమును విసలేదా? గనుక

దక్షిణ విచారణలో బనియేమని యడుగవచ్చు అవును. అనందమే కావ్యమునందు ముఖ్యము. కాని యెవరి కి యానందము? శ్రేష్ఠకావ్యముపట్ల సహృదయులగు పాతకులకు దృశ్యకావ్యము పట్ల సహృదయులగు ప్రేక్షకులకును వైయున్నది.

తే|| ప్రాడలకుఁ గావ్యములయందుఁ బొందురసము

ద్రవ్యలకు నాట్యములయందుఁ దనరురసము

స్ఫుటవిభావానుభావసంఘటనచేత

సాత్త్విక వ్యభిచారి సంసక్తిచేతి|| (విన్నకోట పెద్దన)

అయిన నానందమునేమి? యని విచారించవలసియున్నది.

బ్రహ్మచర్యరస రసావైసః అనందోబ్రహ్మేతివ్యభావాత్ అను ప్రతులుట్టి, అనందము, రసము, బ్రహ్మము, అనునవి సమానార్థములని విదిత మగుచున్నది. రసశబ్దార్థమును గురించి మరొక సందర్భమున వివరించుచు యున్నాను. గనుక నా విషయమును మరల విచిత్ర వ్రాయుట యనవసరము. కాని యాత్మ్యమునే మనుచరిత్రకారుడు సులభముగా నీ విధముగా నుడివి యున్నాడు.

కా|| "ఎంతడెందము గందళించ రహితేనేకాగ్రతి నిర్వృతి

జైదుంగుంధగతప్రదీపకళికా శ్రీదోపనెందెందుఁబో

కెందెందెందుమఱి నుఖంబుగనునాయం పేపరబ్రహ్మచూ

సంహోబ్రహ్మయటన్నప్రాచదువునంతర్బుద్ధిసూహించుమా?"

ఏవిషయమునందుఁ జగిలి సకలేంద్రియంబులు చలించక యూరబజెంది నుఖించునో యావిషయమువలని యానందమే పరబ్రహ్మమని వేదము లుద్ఘోషించుచున్నవి.

ఎట్టికావ్య మానందజనకము

అనుట విచారణీయము. ఇదివరలో రసమన్నను నానందమన్నను నొక్కటియే యని చెలిసికొనియుంటిమిగదా. ఈ రసమే కావ్యాత్మ్యమని సర్వాలంకారికమతము. ఈరసమునకు జీవాతువు జౌచిత్వమని తేమేంద్రమహాకవి యభిప్రాయము.

జౌచిత్వం రససిద్ధస్య స్థిరం కావ్యస్య జీవితం

(శృంగారాది రసములచే ప్రసిద్ధమైన కావ్యమున కాచి

త్వము విసర్జకముగాని, జీవితము) అని పై వచనాభిప్రాయ

ము. గుణాలంకారములతోఁ గూడియుండినను, కావ్యమాచిత్వ

విరహితమైనచో నిర్జీవ మగునని నుడివియున్నాడు; గనుక

కావ్యము రసవంతముగా నుండవలయునన్న సాచిత్వముతో నా

పృథురుండవలయునని స్పష్టమగుచున్నది. ఈ యభిప్రాయ

మునే యానందవర్ధనాచార్యులు సయిత మిట్లు నుడివియు

న్నాడు. 'అనాచిత్తమునకంటె రసభంగమునకు పోతువు

మఱొకటిలేదు. జౌచిత్వనిబంధనమే రస రహస్యము' అని.

జౌచిత్వమన దేని కేది తగునో యది యుచితము. దానిభావమే

యౌచిత్వము, ఈవిషయమునే యీక్రింది వాక్యముతో తే

మేంద్రకవి చెలిపియున్నాడు.

యత్కిలయస్యానురూపం తదుచిత ముచ్యతే

తస్యభావ మాచిత్యాం కథయంతి||

గనుక నానందమునకు మూలకారణ మాచిత్వమని విదిత

మగుచుండుటచే, సాచిత్వవంతమైన కావ్యమే యానందజనక

మని స్పష్టమగుచున్నది. జౌచిత్వమన్ననో తత్త్వస్వపును

బట్టి వేటువేటుగా నుండును. కావ్య ము త్తమనాయకవర్తము

నో దనురూపకముగను, విటాడి నాయకవర్తమునో ద

దనురూపముగాను నుండునుగదా. ఎట్టి కావ్యమైన సాచిత్వవంత

ముగ నున్నచో సభ్యుల కానందము గలుగవలయుగదా. అయ్యది

యసంభవమనియే తోచెడి. (సభాయాంసాధవో సభ్యాః) అను

వ్యుత్పత్తిచే సభలోని మంచివారికే గదా సభ్యులనిపేరు. అట్టి

వారే సహృదయులనిగూడఁ జేర్కొనఁబడుదురు. అట్టివారి

కుటుమికే సభయని లోకవ్యవహారము గూడ. మంచివారికి చెడ్డ

వారి ప్రవర్తనమునుగూర్చి, వినుటగాని, గ్రంథమునందు జదు

వుటగాని, చూచుటగాని, యానందజనక మనుటకంటె నసంగ

తము మరొండులేదు. ఆసభ్యులకైన నానందజనకమేగదా

యని యందుకేమా యప్పుడు కావ్యమును నసభ్యమే (సభకు,

దీసికొనిరావడమియే) గావలసి వచ్చును. అట్టి కావ్యమును

గూర్చిన చక్కయే మనకవసరము. కనుక సాచిత్వవంతమైన

సత్కావ్యమే యానందదానక మగునని స్పష్టమగుచున్నది.

'కరోతి కీర్తిం ప్రతింధ సాధుకావ్య నిబంధనం' అని సాధు

కావ్యమునకే ప్రాశస్త్య మొసంగి, తదవ్యమును నిషేధించిన

విద్వాంసులయొక్క యభిప్రాయమును నియ్యదియే యైయుండ

నోవును.

డంబాచారివిలాసము.

జౌచిత్వము తత్త్వత్కావ్యములట్టియుండునని గదానుజిని యుంటి. అందులకు దారాగ్రామముగ నీతైరూపక ప్రదర్శన

మునుగుడించి యింపుక ముచ్చటించఁదలచితి.

ఇటివల నీ గ్రామములో డంబాచారివిలాసమును నొక నాటకమును ద్రవిడభాషలోఁ బ్రదర్శించుమండ వెల్లియుంటి. ఈ నాటక మీదేశమంద యెక్కడు ప్రచారములోనున్నదని తలచెద. ఈ గ్రామమున నానాటకమును బ్రదర్శించినవారును, ప్రసిద్ధులలోఁ బ్రథమగణ్యులని వారిరాకకుఁబూర్వమే పెక్కుసారులు పెక్కుండవలన వినియుంటి. వారువచ్చుటకుఁ బూర్వమే గోడల యందంటింపఁజెసిన నోటికలలో, సమసంఖ్యగ 6 స్త్రీలు 2 పురుషులు అని పెద్దత్తరములతో నుండుటయేగాక, ఫలాని అంబాలో ఫలానిపాత్రమును ధరించుననిగూడ నూచింపఁబడియున్నది. అట్టి నీ యూర్కాటమే వారిప్రసిద్ధికిఁ గారణమే యని యనుకొంటి. కాని ప్రవర్తనకాలమందు సవాళపనవ్యములుగ పతకహారములధరించిన యంబాలోపాత్రముల రంగమునఁ గాంచినపుడును, నాతొలుతటి యూహితప్పనియు, నెచటనైన నాస్త్రీపాత్రములఁ జూచి దిగ్భ్రమఁజెందిన కొంతలు రక్షితరంసులే, వారిప్రసిద్ధికిఁ గారణమైయుండవచ్చుననియు నిశ్చయించితి. డంబాచారిపాత్రమునుగూడ నొక యంబాలో ధరించువపుడు ఈకాలమున నట్టి నాటక సమాజప్రాశస్త్యమును గుఱించి యాలోచింపవలయునా?

ఆరూప కేతివృత్తము మిగుల సంగ్రహ మైనవనవచ్చు. నాయకుడగు డంబాచారి యొక వైష్ణవ బ్రాహ్మణుడ. నాయక మదనరేఖయను నొక వేశ్య. డంబాచారి మొదట కోటికొల్లండుగ నుండి, వేశ్యాలంపటుడై క్రమముగా రోగియగుట. ఇదియే యాకథా సంగ్రహము. ఈరూపక ప్రవర్తనమునల, ప్రేక్షకులకుఁ గొందలకుఁ గొంతలకు సద్బోధయే గలుగుననుట నిర్వివాదాంశము. కాని విశ్వావంతు లగునటులు ప్రదర్శించునపుడే, లోకోత్తర నాయకావాయకులగు నీతారాముల శృంగారప్రవర్తనముగూడ, శ్రుతిమించి రాగాన బడుమండ, 'కీర్తిశేషులైన ఫలానిమొదలి యూర్ అవరోగ' నేటిదినము రామోపాత్రమును ధరింపఁబోవుచున్నార, అని నోటికలలో బ్రకటింపవారు ఈతైరూపకమును ప్రదర్శింపఁదలస్థించినచో, డంబాచారి మదనరేఖ శృంగార ప్రదర్శనమును గుఱించి చెప్పవలయునా? అయినను నానాటి ప్రదర్శనమంతటి పోయమని నేననను. ఇంతటిచిన్న కథగల యరూపకమును, 9-30 మొ 3-30 గంటలవఱకు ప్రదర్శింపవలయునన్న డంబాచారి విలాసము లేన్ని ప్రదర్శింపవలయునో. యాలోచుడు. గనుక రంగమున నాచారిగాకి మదనరేఖనివలిన యభ్యంజనములోనగు సపత్నీలు దూవ్యము లనుటకు పిలువెడు. ఆరూపకమునందు నాయకాన్యా యకునకు జేయు సవర్కలలో నీ అభ్యంజన ఘట్టమేయు తమై త్తమమైనదని కింవంతి. కనుకనే యాప్రదర్శకులును నానందర్థమున చాలకాలమును వెల్లింపుట కుకారణమని తలచెదను. కాని యీ సందర్భమునను నట్టి ప్రసిద్ధనటుల ప్రదర్శన గౌరవమునను న్యూన మాపాదించువారు కలరని చెప్పవలసినందులకు చింతిలైన. నా ప్రక్కనఁ గూర్చొనినవారు, నేబదివత్సరములకుఁబైపదినవారు. నగజనోద్భవులగు నొకరు, ఈప్రదర్శనము. రసవంతముగా లేదని యప్పుడే ద్రవిడభాషలో నుపన్యసించె. అందలి సారాంశమేన? తానిదివరలో నీప్రదర్శనము నెచటనో చూచినపుడు, మదనరేఖదిగంబరియై, యాచారిగాకి పాటలుపాడుచు తలంటి నడట. ఇట నట్లు చేయకపోవుటచే రసవంతముగా లేవట. లోకము భిన్నరూపి గలదిగదా. ఆనాటి ప్రదర్శనములో నొకటి రెండు సందర్భముల నొకటిరెండవములుదప్ప, దక్షిణభాగ మాచిత్వంబితిమనియే నాయాశయము. నాయక పాత్రమునుగూడ స్త్రీయేధరించుటయు, నటులును నీరూపమున ననేకపర్యాయములనేకచోట్ల ప్రదర్శించి యనుభవమును బొందినవారగుటయు, వైదానికి పోతులని తలచెద.

రూపక ప్రదర్శనానంతరము జనులయభిప్రాయ మేవిధముగ నున్నదో చెలిసికొన యత్నించితి. అనాచిత్వ భాసముల నుగ్గడించుచు దూషించువారే యధికముగ నుండిరి. అధికమన నేల! అందఱని చెప్పినను నతిశయోక్తి గానేరదు. కాని నేనా ప్రదర్శనమును నర్హ విధముగా నున్నట్లే భావించుచున్నాను. ఎట్లుదురా! నాయకుడు బిటుడు. నాయక వేశ్య. కానసాచిత్వమును వారి ననుసరించియే గదా యుండవలయు. అనేకు లేది యాభాసముగఁ దలంచిరో, యయ్యది యింకను కొంచమధికముగానే యుండవచ్చునుగూడ. అప్పుడే యానాటక ప్రదర్శన మర్హ విధముగనున్నదని దృఢముగా చెప్పవచ్చును. విటవేశ్యలగు డంబాచారి మదనరేఖను ధీరోదాత్తులగు నీతారాము పాత్రములతో సరిపోల్చి యాభాసముల సామాజికదోషముగాని, పాత్రదోషమనఁ జెల్లునా?

స్త్రీ మా వాచకారణరూపమగు నొక యభియోగమును గూర్చి న్యాయస్థానమునంట్లు విచారణజరుగుచున్న పుడు

సంబంధించినవారలనే న్యాయాధిపతి యడుగవలసియుండును. జంకక వానికి వాదప్రతివాదులు సమాధానము చెప్పవలసియుండును. అట్టి సమయమున, న్యాయవాదులు, ఎవరు! ఎక్కడ! ఎట్లు! ఎప్పుడు! ఈ మొదలగు ప్రశ్నలవేసి, తమతమ చాకచక్యములజూపి, తమకిచ్చినదబ్బు దండుగ లేదని వారసుకొనునట్లు తంటాలుపడవలసినవారగుదురు. ఇంచేవరు చెనుదీసినను విజయము గాంచగల్గురా? అట్టిసమయమున నామాటల కొదిత్యముగలవాని, 'అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసే' త్యాది వేదాంతవచనములనుగలవా?

కనుక నట్టి నాటక ప్రదర్శనముల కనాచిత్యాది దోషముల నారోపించుట పాడిగాదు. అట్టివి ప్రదర్శింపఁ గూడదని నియమ మేర్పరుచుకొనుట సర్వ శ్రేయము. రూపకనా యతుఁడు తమచరితుండుగ లేక పోయినచో నొదవు చెడుగు వర్ణనాతీతముని తోచెడి. నాట్యాచార్యులవారు నాట్యఫలమును గుఱించి యెట్లు నుడివియున్నాడో యరయుదు.

శ్లో॥ ప్రయోగంయశ్చతుర్విధం ప్రేక్షకేచావధానవాక్ |
యాగతి శ్లేషవిమమం | యాగతి ర్మజ్జయజ్జిహాం |
యాగతి రాసనీనాం | తాంగతిం ప్రాప్నుయాన్నరః ||
“ఎవ్వరు నాట్యమును ప్రదర్శింతురో, యెవ్వరూ ప్రదర్శనముల సావధానులకై కాంచెదరో, వారు వేదాధ్యయనపరులెట్టి సద్గతికొందుడరో, యజ్ఞయాగాది క్రతువు లొనర్చిన వారెట్టిసద్గతిఁ బడయఁగలరో దానశీలు రెట్టి సద్గతిఁబొందుదురో యట్టిసద్గతి నే చెలందుదురని” మునిచంద్రుని యభిమతమును పై యభిప్రాయమునుబట్టి రూపకనా యతుఁడెట్టివాఁడుగ నుండవలయుననియున్నచో యోచింపుడు. కనుక నన్ని విధములను

కావ్యములు ధర్మపక్షచాతములు

గనుండవలయునని చెప్పదగును. అడటుండనిండు. ఒక్కొక్క రూపకమును సవరణలతో విశితమైయుండును గదా. అసత్తును త్రోసిపుచ్చి, సత్తును గ్రహించుభారము సామాజికులది. రామాయణనాటకమే ప్రదర్శింపఁబడినదనుకొనుడు. అందు నీతారామల ప్రవర్తనము ననుసరించుచు, పరదాంశపారణాది దుష్కృత్యములకు నాలవాలమును రావణుని చరితమును జూపింపురసరముగ ద్రోచి పుచ్చవలయు. అట్లుగాక తద్వ్యతిరీక్తముగ గ్రహించినచో నయ్యది ప్రేక్షకజనమనోదుర్బలత సూచించునుగాని కావ్యమనతనఁజెల్లునా? యని యడుగవచ్చును.

జనులకు ధర్మ ప్రస్ఫుత్తికంటే సవర్య ప్రస్ఫుత్తి సులభముగ గలుగుట ప్రత్యక్షానుభవములో నున్నది. ప్రజల ధర్మా సక్తిపరలతేయవలయునన్న కష్టసాధ్యముగాని, తద్వ్యతిరీక్తము కడుసులభసాధ్యము. పురాకృత సుకృతవాసన గలవారు మాత్రమే కావ్యమునందలి నీతి యెంతటిసూక్ష్మముగనన్నను సద్దానినే గ్రహింప శక్తిగలవారైయుండురు. అట్టి వాసన తక్కువగలవారను, బోధింపలేనివారను ప్రవర్తనములయందలి గుణదోషములలో నేవి యధికముగ నుండునో వానిమాత్రమే గ్రహింతురు. పల్లమునకుఁబోవు జలమువలె, వారిమానసమెప్పుడును సవర్యమునేగాదా కాంక్షించుచుండును. కనుక కవులును కావ్యములును ధర్మపక్షచాతములైనపుడే తదుద్దేశ్యమును సఫలమగును. ఉత్తమరూపక ప్రదర్శనములయందునుగొన్నియ ప్రధానపాత్రములు నీచభావములఁ బ్రదర్శించుటలేదా యని యనుగుడులేమా? అట్టి ప్రదర్శనమును ప్రధానపాత్రముయొక్క ప్రవర్తనమును నింకను బలపఱచి రసవంతముగనే చేయును. హరిశ్చంద్ర నాటకప్రదర్శనమునే గైకొందము. మొదటినుండియు పతివ్రతాతిలకమును చంద్రమతి దేవియొక్క సర్వసర్వనమును గని యానందించు ప్రేక్షకులు, బ్రాహ్మణియగు కాలకంఠిగయ్యాళితమును జూచి యచ్చెరువంది నిందింపసాగుదురు. మఱియు చంద్రమతిపాతివ్రత్యమునుగూర్చి వేస్తోళ్లసాగదురు. కనుక నెన్నివిధముల విచారించినను రూపకనా యతుఁడు త్తముఁడుగనే యుండవలయునని స్పష్టముగచున్నది. రూపకము లోకస్వభావము జిత్రంపఁబడి ప్రదర్శింపఁబడునదిగాన నద్దానియందు నీతి ప్రధానము గాదని యాధునిక పండితవర్గులు కొందఱు తలంచినను, దుర్మతిని బోధించునదిగ రూపకము ఉండఁగూడదననచో నందఱును సంగీకంపవలసి యేయుండును.

పొనీ! దుర్మతిపరుఁడు గాకపోయినను, సామాన్యజనుఁడు నా నా యతుఁడుగ నేలయుండఁగూడదని ప్రశ్నింపవచ్చును. సామాన్యజనుని జీవితచిత్ర ప్రదర్శనములో, దర్శనీయులుగ

కార్యము లుండుట యెట్లు తలపించును? అట్టి నాయకునితో, గూడిన నాటకమును నీరసమై, ప్రదర్శింపవర్తముగ నుండునా? ఒకవేళ ప్రదర్శింపఁబడినను, నేకొలదిమందితో తప్ప, నందఱు నయ్యది యానందదాయకమెట్లును? కనుకనట్టి ప్రదర్శనములను ప్రయోజనము లేదనవచ్చును.

మఱియు నుత్తమనాయకవంశమైనను లోక విరుద్ధ మగునిశ్చిత్యత్రముగలనాటకము ప్రవర్తనానర్హమనియే చెప్పవచ్చును. ఇందులకు దృష్టాంతముగ సారంగధరనాటకమును గుఱించి యిందుక ముచ్చటించి యీ విషయమంతటితో విమించెదముగా.

సారంగధరనాటకము ప్రదర్శనానర్హము

ప్రకృతములో సారంగధర నాటకము ద్రవిడాంధ్ర భాషలలో విశేషముగఁ బ్రదర్శింపఁబడుచున్నది. ఈ చరిత్రమును వాఘనికాంధ్రకవులు కొందఱు రూపకముగ రచించి యున్నారు. సారంగధర, విమలసారంగధర, సంగీతసారంగధర, శృంగారసారంగధర, లోనగునామభేదము దప్పకభావిషయమున నన్ని నాటకములను నెట్టి వ్యత్యాసము నగపడదు. ఇందు శృంగార సారంగధరలోని శృంగారము క్రుతిమించుటచే నిటీవల దొరతనమువారు వశపఱచుచు నీరని యొకమిత్రునివలన వినియున్నాను. ఇందు శృంగారసారంగధరగూడ నన్నచేమా చెలియును. పండితకవులుగూడ నీ నాటకము వాదరించుచుండుటచే నిండేమా మహత్వమున్నట్లుతోచెడి. మఱియు సారంగధరుని జితేంద్రియత్యమునుగూర్చి భాషించుచు నీటివలఁ గొన్ని వ్యాసములును చెలువడినవి. కాని లోకవిరుద్ధత వృత్తముగల యీ నాటకము ప్రదర్శనానర్హమనియు, విశేషించి యాంధ్రమహాశయుల గౌరవమునకు కళంకాపాదకమనియు నాయల్పబుద్ధికి గోచరమయ్యెడి. మఱియు నీ నాటకము నుగూర్చి యెవరైన ప్రస్తావించినపుడు నానా మానసముక వికారమునకు లోనయ్యెడి.

ఈ నాటకేతివృత్త మెల్లరకు చెలిసినదే. తల్లి పుత్రుని గోదటయు, పుత్రుడద్దానికి నిరాకరించి, యావల మాతృగౌరవమును గాపాడయ్యించి రాజాజ్ఞచే కాలినేతులు నటించి యొకసిద్ధుని దయచే యదాధీతి నొందుట. నాయకుఁడు ధీరోదాత్తుఁడు గాన నాటకముత్తమ నాయకవంశమేయగును. ఇందు దుర్మతిబోధించుభాగమును విశేషముగలేదు. కాని యేరంగమును శృంగారప్రధానమైనదిగఁ చలని కొందఱు బుద్ధివైఖరు మందురో యయ్యది శృంగారభాసరంగమే యగును. నాయకునకు నాయకయం దనురాగము లేమిదే. కనుక సారంగమున చిత్రాంగిచేయు చిత్రములన్నియు రసాభాసకరము లేయగును. తల్లి పుత్రుని గోదము, జేసిన శృంగారచెట్టలగనియే రసమి డానందించునో? విశేషించి జూపింపవలయు గూడ నుండును. ఇక సారంగుని జితేంద్రియత్యమును గురించి విచారించుము.

రాజులు కక్కురితికై యనేకస్త్రీల వివాహమాడుచుండురు. వారు దుష్టిలుగను, సుశీలుగను, సమృద్ధులసంజాతలుగను, దుష్టుల సంజాతలుగను నుండుట తటస్థమను. పట్టమహిషి గాకపోవుటచే చిత్రాంగియు నట్టివారిలోనే గణనీయయగును. కాన నామె ప్రవర్తనమును గురించి యాశ్చర్యమొందలసిలేదు. ఉత్తమకృత్రయునకుఁ బట్టుపుడేవియం దుభవించిన రాజనందనుడు అట్టిహయలకు లోనగుట యాశ్చర్యజనకముగాని, నిరాకరింపుటలో నచ్చెరువేమియుఁ గనవట్టు. ఇయ్యది దొకయొంద్రియనిగ్రహమని తలంచుటగూడ సారభాటు. సామాన్యమానవుడే యట్టి కార్యమును తుచ్ఛముగ భావించునటు యతితయొకగా నేరదు.

మాతృగౌరవమును గాపాడుటకై నిజమును మఱుగు పఱచి, ప్రాణత్యాగమునకు సిద్ధపడుటయే సారంగుని ఘనకార్యమని పెక్కుండెప్పుడేకల్మషమైయున్నది. ఇయ్యది ఘనకార్యములలో బరిగణింపదగినదే ననను. కాని సామాన్యమానవుల విషయమున నీకార్యము ఘనత్యము నొందినోందుగాక. సారంగునిపట్ల నీకార్యము ఘనమైనది గాదనియే నాయూహ. స్వార్థము నాశించి, పితృ మాతృ గౌరవమునకు హాని తెచ్చునంతటి యవివేకము, సుగుణరాశియు, సుక్షత్రియుఁడునగు సారంగధరుని కుండునా? విశేషించి యాంధ్రవీరుల పట్ల నిట్టిస్వార్థత్యాగము గణనీయములలోఁ గూడఁ జేరదనవచ్చును.

కావున నీ నాటక ప్రదర్శనమునందు గ్రహింపఁదగినదేదియొక గాన్పించదు. అయిన మాతలయభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగా పరిణయము గావించినచో గలుగుకష్టమును, వార్ధక ఘన వివాహము చేసికొనినచో జనించుననర్థమును నీనాటకము

టాంగ్ ధూల విజ్ఞాపన పత్రము

గవర్నరుగారి యుత్తరువు

రంగూను 9 జూను:— 1923.25 సంవత్సరములలో దక్షిణపాస్ ప్లేటలలో భానాల్పునన్నను విధించినందుచే కలిగిన కేసులో వేరువేరు కారాగృహాశ్రమ లనుభవించుచున్న 8 మంది టాంగ్ ధూలు విజ్ఞాపనపత్రముల దానిని గవర్నరుగారికి పంపుకొనగా గవర్నరు ఒక యుత్తరువు నిచ్చెను.

లీఖా, మాంగ్ పై, మాంగ్ పాస్ ప్లేటలలో టాంగ్ ధూలువారిపై అధికారము భానాల్పునన్నను విధించిరి. క్రొత్తగా విధింపబడిన పన్ను నిచ్చుటకు వారు నిరాకరించిరి. బహు దినమున వారిలో పెద్దలిద్దరు అరెస్టుచేయబడిరి. మరునాడు అరెస్టుచేయబడిన యీ పెద్దలను విడిపించుటకు చాలమంది టాంగ్ ధూలు గంపుగావచ్చి చెట్టనే మేజరు స్కాండిని బి. ఏ.) వాని అసిస్టెంటు పాస్ లాంగ్ హాంగ్ ధూస్వని (పాడ్ మన్) కొట్టిరి. ఆ పోట్లాటలో మగ్గురు టాంగ్ ధూలు చనిపోయిరి. మేజరు స్కాండి ధూగ్గీలకు బానిగా గాయములు తగిలెను. ఆప్పుడు 25 మంది టాంగ్ ధూలు విచారింపబడి వేరువేరు కారాగృహాశ్రమ విధింపబడిరి. దక్షిణపాస్ ప్లేటల నూపర్వెంటు అండ్ పోలిటీకల్ ఆఫీసరు అప్పిలు చేసికొనగా నిష్ప్రయోజనమయ్యెను. ఉత్తరతూర్పు సరిహద్దు రాష్ట్రముల కమిషనరుకు రివిజను పిటిషను పెట్టుకొనగా నయ్యది నిరాకరింపబడెను. పిమ్మట 8 మంది ఖైదీలు గవర్నరుగారికి విజ్ఞప్తి పంపుకొనగా ఆయన యీ క్రిందిపుత్తరువు నిచ్చెను:—

పాస్ లాంగ్ హాంగ్ ను మేజరు స్కాండిని కొట్టి ఎక్కువగా గాయపరచి యుండుటవలన వీరి నిప్పుకు విడుదలచేయుటకు గవర్నరు సంసిద్ధుడుగాలేడు. లీఖామాంగ్ పై ప్లేటలలో టాంగ్ ధూ వ్యవసాయదారుల నడవడి సంవృద్ధికరముగాను శాంతియుక్తముగాను ఉన్నయెడల, 1925 డిసెంబరునాటికి విడుదలచేయబడని వారియొక్క శిక్షలలో మిగిలిన శిక్షలను తీసివేయుటనుగూర్చి అప్పుడు విచారింపబడును. (అ. ప్రె.)

శ్రీ శే॥ జస్టిసు మెక్స్ ఫోల్కుగానిని గౌరవించుట

రంగూను, జూను 9:— శ్రీ శే॥ జస్టిసు మెక్స్ ఫోల్కు గారు చేసిన సేవనగూర్చి నిండు మైకోర్టుసభలో బారు సభ్యులయెదుట నుడుచుడెను. వారి గౌరవాధ్యము నేడు మైకోర్టును పోలీసుకోర్టును మూయుడెను.

యు నై పెడు ప్లేట్సు నావికాదళములో ఫ్రీజర్ “సికాన్సు” అను డిస్ట్రోయరులు గురువారమునా డిప్యూటీ వచ్చునని యునైటెడు ప్లేట్సుకాంసలుకు తంతువచ్చెను. (అ. ప్రె.)

ఆగిలియరీ అండు టెలిటోరియల్ ఫోర్సుకమిటీ

సిమ్లా, జూను 9:— ఈమిటీ వచ్చేబుధవారమునాడు సిమ్లాలో సమావేశమగును. అప్పుడు కార్యక్రమము నిర్ధారణ చేయబడును. జెనరలు సర్ జాన్ షీ గారధ్యక్షత నహించురు. పత్రికాసంబంధు లేవరును రాకూడదు. (అ. ప్రె.)

బోధించుచుండుట లేదా యనవచ్చును. బోధించుచున్నది. ఈ నీతికై సర్వవిధముల నీతిబాహ్యమును, జూరప్యాకరమును నను నీతివృత్తముతోనుండు నాటకమును ప్రదర్శించుట యనుచితము. మనుష్యప్రకృతి కతీతమును యిట్టి చర్యగల యితవృత్తమును విజ్ఞులుగూడ దృశ్యములుగ ప్రాయుటలో, నుద్దేశ్యమేమియో బోధపడినదికాదు. ఈకథ యేపురాణమునందును నున్నట్లు వివంబడకపోవుటచే నసూయోపరలు గల్గించిన కట్టుకగా నుండవచ్చును. ఆంధ్రమున నీచరిత్రమును ప్రబంధముగ రచించి నవారిలో ప్రబంధకవులలోనివాడగు చేమకూర వెంకటసతీయే మొదటివాడని తోచెడి. ఆమహాకవి తనయనర్థకళితా ప్రవాహమును నిట్టి ఛనిటిపట్టిలో బాటించినందులకు చింతింపవలసి యున్నది. ఈచరిత్రము నిజమైనను మటుగుపరుపవలసిన యాంధ్రసోదరులు నీకాలమున నాటకములుగ వ్రాయుటలోను ప్రదర్శించుటలోను నత్యుత్సాహపరులగుట కడుంగమోచనీయము. ఇటీవల చరిత్రపఠశ్రోధకులు, ఆంధ్రభాషాపాఠకులు డా. రాజనరేంద్రునకు కులోత్తుంగచోడుడు పుత్రుడువచ్చు సారంగధరుడను పుత్రుడు లేదనియు, నీచరిత్రము మనరాజనరేంద్రునకు సంబంధించినది గాదని నిర్ధారణచేసినను, నీనాటకము మన వాఙ్మయముననుండ ననర్హమైనదియే నాతలంపు. ఇప్పటికే యనుకొన్నదానికంటె సధికముగ నీవ్యాసము చెరిగి యుండుటచే నింతటితో విరమించుచున్నాను.

సారాంశము

పెక్కుకారణములచే మననాటకములు పాశ్చాత్య నాటకప్రతిబింబములుగ నుండఁగూడదు. మనభూ సంస్కృత నాటకములే యనుసరణీయములు. కనుక నే, నాటకశాస్త్రముగ ప్రసిద్ధ మైనదిగన నుత్తమనాయకవంశముగనుడిలేరవలయునని పైచర్యలను నేర్పరుచున్నది.

ఘోర విద్యావీరము

విద్యార్థులకు మహాత్ముడు చేసిన ఉపదేశము

అనాగతమును గూర్చి ఆయాసపడకుడు

ఈ కాల 10 వ తేదీ ఉదయము 8 గంటలకు ఘోర విద్యాలయమును అధ్యక్షుడు (భాస్కరు) గాంధీమహాత్ముడు వరల ప్రారంభింపజేసెను. విద్యాలయోపాధ్యాయులు విద్యార్థులు నందరునేగాక పాఠకులు చాలమంది స్త్రీలును పురుషులునుగూడ వచ్చిరి. వారణాసి హిందూ విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాచార్యుడు ప్రిన్సిపాలు గృహగారును, ఎల్లభాయిపక్షేలు, శంకరలూ బాంకరు, అనసూయాబాయిగార్లు మున్నగు ప్రముఖులునుగూడ వచ్చిరి. సరిగా 8 గంటల 8 నిమిషములకు మహాత్ముడు వచ్చెను. వందేమాతర ధ్యానములతో మహాత్మునికి స్వాగత మొసగిరి.

అచార్య కృపాలినిగారు

ప్రార్థన జరిగినపిమ్మట ఘోర విద్యాలయ ప్రధానాచార్యుడగు కృపాలినిగారు మహాత్మునకును యిరులకును స్వాగత మొసంగిరి. “ఈ కళాశాలలో విద్యార్థ్యాస మొనరించుటకు వచ్చిన విద్యార్థులకు స్వయముగ నుపదేశమొనరించుటకు మహాత్ముడినట్టికి ఇచ్చుటవలన కలిగిన ఆనందమున కేదియును సాటికాదు. మనము జాతీయాశయముతోనే పనిచేయుచున్నను యింకను చాల కోపములుకలవు. వానిని తొలగించుటకు శక్తి వందనలేకుండ ప్రయత్నించెదము. ఈ కళాశాలలో వృత్తి (వైక్తికలు) విద్యలను నేర్పుటలేదని కొంద రాక్షేపించుచున్నారు. వృత్తివిద్యయనునది పాశ్చాత్యుల ఆశయము గాన నిచట నావిద్యను నేర్వజాలము. విద్యార్థులుముందే వృత్తుల నవలంబింపవలెనందురా? మీ ఆత్మలు ఉదారాశయ భరితము లగుటకంటెను భారతదేశ స్వాతంత్ర్య ద్వారములను మీరు తెరువగలుగుటకంటెను ఉత్తమునువృత్తి వేరొకటిలేదా? మా ఆశయములకున్నతము లగుటచే పరమావధిని చేరజాలమని మరి కొంద రాక్షేపించుచున్నారు. ఇతర సంస్థలవారు అల్పాశయముతో పనిచేయుచుండు మేము మహాదాశయమునే లక్ష్యముంచుచు కొని దానిని బడయుటకు శక్తివందనలేకుండ పనిచేసెదము. ఈ మహాదాశయమును మరునకుండ విద్యార్థులు కృషిసలిపినచో వారందరను సఫలలగుదురని నేను రూఢిగాచెప్పగలను” అని కృపాలినిగారు నుడివెరి.

మహాత్ముడు

మహాత్ముడియల 20 నిమిషములు మాటలాడి తాను చెప్పవలసిన విషయములనన్నిటిని చెప్పితినిని పలికి ముగించెను. “నేడుదయమునుండియు మిమ్ములకు (విద్యార్థులు) గూర్చిన ఆలోచించుచుంటిని గాన ఒక్క మీ విషయమునంతే నా ఆత్మయు కేంద్రీకృతము కాలెదు. హిందూమహాత్ముడియ సగుణుడు పరిష్కరించు తెలుల యను నాలోచనగూడ నా రభ్రుడు కలుగుచుండెను. ఆలోగా (నా కుమారుడు) దేవదాసు మాడు ఉత్తరములనుతెచ్చి నాకిచ్చి యిచటికి రాముండే వానిని ముఖ్యముగా చదువులనని తెలిపెను. ఆలేఖలలో నొక దానియందీ విద్యాపీఠమును తగలబెట్టవలెనని యున్నది. విద్యార్థుల కధికమగు భోగపరాయణత్వ మీ విద్యాపీఠమున నలవడుచున్నదిని మరయొకలేఖయందు వ్రాయబడెను. అద్భుతమును నుపదేశ మొనరింపవలెనని మాడవలేఖయందున్నది. ఈ మాడవలేఖ చెప్పవలెనుండి వచ్చెను. ఈ విద్యాపీఠమును నే నేర్పరచితిని. గాన నా చేతులార నేను దీనిని తగలబెట్టు జాలను. విద్యార్థులు భోగపరాయణులగుచున్నారను విషయమును కృపాలినిగారు గమనించెదరుగాక. ఏ సంస్థగాని యుండ గూడదని నాకు గట్టిసమ్మతము కలిగిననేగాని యితరుల సలహాను ఒట్టియే నేను దేనిని గూడ రూపుమాపజాలను. ఈవిద్యాపీఠము నేర్పరచుటలో నాకుగూడ సంబంధము కలదు గాని నేనందుల కొంతమాత్రమును పశ్చాత్తాపము నొందనక్కరలేదు. మీరు మీ స్వాగతపరత్వమును (ప్రాస్థభావమును) వదలవలెను. మరి ఏన రియొద్దనుండినను వానిని మీరు స్వీకరింపకతప్పదు. ప్రభుత్వ పద్ధతినిబొందుకొనుటకు యీ విద్యాపీఠమునేర్పరచితిమి. మేము స్వాతంత్ర్యమును కోరుచున్నాము ఆత్మను చిత్తమును వశపరచుకొని ముక్తినిబడయవలెనని మేము కోరుచున్నాము. ఇది యే మాఫరమాశయము. ప్రభుత్వ కళాశాలలలో నిట్టి యాశయములను మీకు బోధింపరు. ఇట్టి ప్రభుత్వసంస్థలు లేకున్నచో భారతదేశమునకు ముక్తిలేదు. గాన జాతీయవిద్యాలయములలో చదువుచున్న విద్యార్థులందరును వానినినదలి పోయినను గూడ నేను పశ్చాత్తాపమును చెందనవలయును. ప్రభుత్వసంస్థలను బహిష్కరించుట తప్పనిసరిగానిది. గాన నేను నేవించియున్నంత కాలమును గూడ బహిష్కరణము నువదల జాలను. ఇదియే నేడుగూడ నా ఆభిప్రాయములు. ఎరవాడ చెరసాలలో నా ఆభిప్రాయములు మరింతబలపడెను.

అనాగతమును గూర్చి ఆయాసపడవలదు

విద్యార్థుల వృత్తులను గూర్చి యొక యాంగ్లయువకుడె టుల కోరునో యూహించును. ఆంగ్లయులపై నాకు ద్వేషము లేదు. వారి ఆశయములను మనమెంతమాత్రమును బహిష్కరింప నక్కరలేదు. ముందు దారి యేమని వారెన్నడునుచింతింపరు వారి కాత్మవిశ్వాసముకలదు. దయామయుడగు సర్వేశ్వరుడే మిమ్ములట్టింపెను. అతడే మిమ్ములపోషించునుగాని భగవంతునియందు మిక్కిలిగట్టి నమ్మకముండవలెను. గాన ముందేమి జరుగునో ఎటుల బ్రతుక గలమో అను విచారములేక మాత్రమైన మీకుండగూడదు. ఈభూమి యంతయును గూడ నాస్వాధీనముకావలెనను నట్టి ఆశయములే మీరు కలిగియుండవలెను. అందుకొరకు మీరు పనిచేయువలెను.

నేనెవ్వరిని యోచింపను

అని మీరు కేవలమును బూని దీక్షతోను శ్రేయముతోను భగవంతుని యందు నమ్మకముతోను మొలంగినచో మీరే నాడును తిండిలేకుండ పనుపడియుండరు.

ఉపాధ్యాయులను విశ్వసించువు

మీకు ఉపాధ్యాయులయందు విశ్వాసమున్నంత కాలమును మీరు జాతీయవిద్యాలయములను వదల గూడదు. జాతీయ పాఠశాలలు నేతిబీరలైనవి అంతయు మోషమును కపటమునేగాని నిజముగా ఆశయముల ప్రకారము పనిజరుగుట లేదని మీకు రూఢిగా తోచినచో మీరు వెంటనే వానినివదలి వేయదు. మీకును ఉపాధ్యాయులకును ఒడంబడిక లేమియునులేవు. జాతీయ విద్యాలయములలో వంచనయేమియును లేదని మీరు నిజముగా నమ్మినచో వానిని గౌరవింపుడు. విశ్వాసము ప్రధానము. విశ్వాసముతో మీ విధిని నెఱవేర్చుడు. స్వాతంత్ర్య జాతీయ భావములు మీహృదయములందు పూర్తిగా విస్తరింపవలెను. ఈ రీతిగా మీ విద్యాపీఠమును వికసింపజేయుడు. ఇటులే యిచ్చుచేరిన విద్యార్థులందరిని నేను కోరుచున్నాను.” అని మహాత్ముడు నుడివెను. (హిందూ)

తారకేశ్వర సత్యాగ్రహము

సచ్చిదానందస్వామిని అరెస్టుచేసిరి

నిన్న 10 వ తేదీన సచ్చిదానందస్వామిని 111 గురు సత్యాగ్రహీలను అరెస్టుచేసిరి. వారిలో స్త్రీలు 35 మంది 76 గురు పురుషులు. ఏప్రిలునెల 20 వ తేదీ మొదలు నిన్నటివరకు తారకేశ్వరమున 360 మందిని అరెస్టుచేసిరి. వెనుక అరెస్టు చేయబడినవారు 18 మంది క్షమాపణ తెలుపుటచే వారిని నిన్న వదలివేసిరి. ముగ్గురికి చెరి ఆరువారములు విడిఖయిదు వేయబడెను.

ప్రభుత్వప్రకటనము

అమృతోషు డెనర్లీ, భోలానాథ గుప్తగార్లు తిండి పెట్టకుండ కొట్టి నూనెగానుగులలో పనిచేయుచున్నారను వార్త కాధారమేమియునులేదు. విశ్వాసందస్వామిని ప్రత్యేకముగ నొక కొట్టులో పెట్టినమాట నిజమేగాని తక్కిన వార్తలన్నియును అబద్ధమే. ఆయన రక్తము కక్కుగ్రాసు చున్నాడను వార్తగూడ అబద్ధమే. అతడితరులకు ధుర్బోధ చేయకుండ నిరోధించుటవలనగాన నాతని విడికొట్టుటలో నుంచవలసినవచ్చినది. ఆయన ఆరోగ్యము బాగుగానున్నది. అని తంగరాప్పి ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి. (అ. ప్రె.)

స్వరాజ్యపక్షము

సిమ్లాలో నాయకుల సంగములు

పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారికి 10 వ తేదీనాయం కాలము సిమ్లాలో కాంగ్రెసు, భిలాపతు, సిక్కుసంఘములవారు సన్మానపత్రమును సమర్పించిరి. అపుడు స్వరాజ్యపక్షము వారి పద్ధతిని ప్రశంసించుచు పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారును మరికొందరు నుపన్యసించిరి.

“గాంధీ మహాత్ముని మహోన్నతాశయమున ననుసరింపజాలని వారికొరకు స్వరాజ్యపక్ష మేర్పరుపబడెను. ప్రధానసేనకు ముందుగా వేగుసేన నడచుచుండును. అటులే మహాత్ముని అసహాయ సేనకు ముందుగా స్వరాజ్యపక్షమువారు నడచుచు నిరంకుశులకోటను ముట్టడించు చుందురు. వారు మరల నిర్బంధాత్ములను వదలకుండ నిరోధించుచుందురు. గాంధీ మహాత్ముని నాయకత్వము నందు నాకు సంపూర్ణ విశ్వాసముకలదు. శాసనసభలకు వెల్లిన స్వరాజ్యపక్షమువారికి గూడ స్వార్థపరత్వ మేమియునులేదు గాన దేశీయులు స్వరాజ్యపక్షము వారికి తోడ్పడవలెను. వారేదైన తీర్మానము నామోదించినపుడు వారికి సహాయపడవలెను” అని నెహ్రూగారు నుడివెరి.

“శాసనసభలవలన స్వరాజ్యమురాదు. దేశము గందు పనిచేయుటవలననే స్వరాజ్యమువచ్చును.” అని సి. ఎన్. రంగయ్యగారు నుడివెరి.

“ప్రజలచే ఎన్నుకొనబడిన ప్రతినిధులుగల శాసనసంఘములు, పురపాలక సంఘములు మున్నగు సంఘముల నన్నిటిని కాంగ్రెసు శాఖలుగా చేయుటయే స్వరాజ్యపక్షమువారి సంకల్పము” అని యమునాదాసు మెహతాగారు నుడివెరి. (అ. ప్రె.)

బాబరు అకాలీకేసు

నిన్నటి విచారణ

నిన్న రెండవ అప్రావరు సాక్ష్యమే యింకను జరిగినది. “బాబరు అకాలీపత్రికను నడుపుటకు కృష్ణసింగు ను 100 రూపాయల నిచ్చెను. ముక్కులు చెవులు కోయబడిన ప్రభుత్వాధిమానులపేర్ల నాపత్రికలో ప్రకటింపవలెనని నిశ్చయించిరి. అటు పిమ్మటగూడ వారు సరిగా మెలంగనిచో నట్టివారిని వధింపవలెనని గూడ నిశ్చయింపబడెను. పోలీసువారు నన్ను అరెస్టు చేయజాలక పోయిరి. నేనే వెల్లి లొంగడనని ఒకనాడు కృష్ణసింగు నాతో చెప్పెను. నేనే ఆతనిని పట్టియిచ్చిన నాకు దొరతనమువారు ధన మొసంగెదరు. దానివలన నా ఆలుబిడ్డలకు జీవనాధార మేర్పడునని నేనపు డూహించితిని. పిమ్మట కృష్ణసింగు నరెస్టుచేసిరి. కోహరా రైలుస్టేషనువద్ద తాళులాడుచుండగా అరెస్టుచేసి రైల్వే పోలీసు ఇయ్యలులో నుంచిరి. అని అప్రావరు తెలిపెను. (అ. ప్రె.)

హత్యలపిల్లు

అల్లాబాదు 9 జూను:—తన జ్ఞాతివానిని చంపినందుకు కుమారు నెవన్ను జడ్జిచే మరణిశిక్ష విధింపబడిన రిసల్దార్ మేజరు అనారామ్ (భారతసేనలో పనిచేసెను) యొక్క అపిల్లు విచారణ నేడు అల్లాబాదు హైకోర్టులో పధాన న్యాయమూర్తివాల్సు, న్యాయమూర్తి రిఫ్ఫు గార్ల యెదుట ప్రారంభమయ్యెను. ఈహత్య గడచిన జనవరి 20 వ తేదీన జరిగెను. అప్పుడు ముద్గాయి తనజ్ఞాతులతోను పోదరునితోను నివసించు చుండెను. ముద్గాయి సేనలోనుండి పని భూరియై యింటికి రాగానే తన భాగమును పంపకొనినందున వారికిని ఈతనికిని పడుటలేదు. ముద్గాయి మరణుగురితో ఆయుధ పాణియై చనిపోయినవాడుండు ఇంటికి పోయి వెనుకనుండి పిస్తోలుతో కాలెననియు అందువలన వారు కొద్దిరోజులలో మరణించెననియు ఫిర్యాది చెప్పెనున్నాడు. ముద్గాయి న్యాయవాది డిల్లానుగారు అట్లు గావని చనిపోయినవాడే ముద్గాయి పైకివచ్చెననియును, అందువలన అత్యంతక్షణక్షణ యంతయు పిస్తోలు నుపయోగించెననియు చెప్పెను. కేసు విచారణ జరుగుచున్నది. (అ. ప్రె.)

మహాత్ముడు, కాంగ్రెసు

(అమృతబహు పత్రిక)

గాంధీమహాత్ముడు కాంగ్రెసును విడిచి యీవల నొకపక్షము నేర్పరచుకొని తన కార్యక్రమమును పనిజేయ నుద్దేశించిన బొంబాయినుండి వచ్చిన పిడుగునంటి వార్తతో భారతప్రజా మహాత్ములు చాల కలతచెందిరి. మహాత్ముని బాగుగ నెరిగినవారు ఆతన యెందులకు గాని తమాషామాలాధడను సత్యమును ధృవముగ నామోదించియే యుందురు. ఆయన శిలమునం దీగుణముండుటవల్ల నే అసోసియేషన్ డ్రెస్సు పంపిన కాస్తంత ముక్కవార్తయు నంతటి ప్రాంతోళనము గలుగజేసెను.

అసహాయోద్యమము బయటదేరి రాజకీయ ధర్మప్రసరతనమంతయు మార్చివేసినవృత్తినుండియు జనసామాన్యము చాలమంది మహాత్ముడు భారతదేశ పరితాపక భావింపబడుచుండెను. దేశములో నావిర్భవించిన నూత్న శక్తియు, జనసామాన్యమునందు స్వాభావికముగ పరివర్తనముగాంచి యేర్పడిన నూత్న జీవితమును, ఇచ్చడు ప్రజలు జాతీయవిషయములను వీక్షించుటలో గల్గిన దృష్టిభేదమును, అస్పృశ్యతను దొలగించి యిప్పుటి కెన్నియుగములనుండియో అభోగియందున్న నిమ్మజాతుల నుద్ధరించు ధోరణి వాస్తవమును, స్వయం సహాయము, స్వాధీనము, ఆత్మజ్ఞానము మున్నగు విషయముల దెలిసికొనుటయు అన్నియును భారత రాజకీయ జీవితమునందు సుప్రసిద్ధములై మహాత్ముని మానసోద్బవమును అసహాయోద్యమముయొక్క ప్రతిష్ఠ నుద్దోషించుచున్నవి. అసహాయోద్యమము మిత్రభేదము జేయునట్టి యుద్ధమును ఖండించువారు దానియందలి నిర్మాణ విధానప్రయోజనముల రెండిని గాంచుకొన్నారు. అయ్యది సజీవముగ ప్రాణదాయకముగ మతమునలయును.

ఇట్లున్నను కాంగ్రెసునం తొక పక్షమువారు దేశభక్తి యందుగాని, సత్సంకల్పమునందుగాని సంకేయంప మ్మరలేని వారు, మనః ప్రసృతియందు భిన్న మేర్పడుటచేత నెమ్మది నెమ్మదిగ అసహాయోద్యమ పట్టుత్వమునందు విశ్వాసమును గోల్పోయి స్వరాజ్యపక్షముగ నేర్పడుటలో ఆశ్చర్యమేమియును లేదు. మహాత్ముడు కార్యరంగమున కొంతకాలము లేకుండినపుడు ఐకమత్యమునకు భంగముగలుగుతుండుటకై వారు కాననసభలలోనికి బోయి అచట అవిచ్ఛిన్నముగ ప్రతిష్ఠంభముల జేయుటకు కాంగ్రెసు వారికి అధికారమిచ్చెను. వారు తమకుగల్గిన అనుభవముపైని తమ కార్యవిధానమును మొదలు యేర్పరచుకొన్న దానిని మార్చుకొనుటకు, స్వరాజ్యపక్షమువారు దేశములోని కాంగ్రెసు సంస్థలయంద ధృతికారము గల్గియుండునెడల కాంగ్రెసు ముఖ్యసిద్ధాంతములకును నేమనునకును భంగకరముగనుండునని మహాత్ముడు భావించెను. అందుచేతనే స్వరాజ్యపక్షము వారు కాంగ్రెసుసభ్యులుగ నుండియే వారల నూత్న కార్యవిధానమును వారివారి కాననసభలు మున్నగు సంస్థలద్వారా జరుపుకొనుచు కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక కార్యములకు రాజీనామా నీయవలెనని ఆయన కోరెను. ఇందువలన స్వరాజ్యపక్షము యకులకు కొందరికి కష్టముగల్గెనని డాక్టరు ముంజీగారి ప్రకటనముగాంచిన యెడల విదితముగాగలదు. స్వరాజ్యపక్షమువారు గాంధీమహాత్మునకు కాంగ్రెసు ప్రతిగల పట్టును విడగొట్టుట ప్రయత్నించెదరుఅనిగూడ డాక్టరు ముంజీగారి ప్రకటించెను. పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగూడ యిదేభోరణిలో యొక కొంచెము ధోరణి వాస్తవము భావలో నిట్లే యనెను.

జ్వలమువారు కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక స్థానములందు తమగౌరవమునిల్పుకొని వానిపై మహాత్మునకుగల జలమును భగ్గుము జేయుటకు జరుగు అన్నదమ్ముల పోట్లాటుకు మహాత్ముడే బాధ్యుడనని డాక్టరు ముంజీగారుజెప్పిరి. భారతకానన సభయందు స్వరాజ్యపక్ష నాయకుడుగ నెన్నుకొనబడిన పండిత మోతీలాలు నెహ్రూ తమపక్షము మహాత్ముడు కాంగ్రెసు సంస్థలనుగూర్చి చెప్పినదానికి లోబడునా యని అసోసియేషన్ డ్రెస్సు ప్రతినిధి ప్రశ్నింపగా యిట్లుజెప్పినటుల నివేదించబడెను. "నేనట్లుజేసినయెడల నాధర్మమును నేను నిర్వర్తించినవాడనుగాను. కార్యనిర్వాహక స్థానములందున్న స్వరాజ్య పక్షమువారు నారివారి నియోజకవర్గములనే యెన్నుకొనబడి ఆసానములందు ఉన్నంతకాలమును నిరలవికాసమును గల్గియుండురు. అట్టితరువాత కాంగ్రెసు నిర్వాహముల కివంకలమునకునానా తోచినవృత్తివలననే కాంగ్రెసు సంస్థయందే సుమోగించుకొని దానినా కార్యము దోపుట కేదు."

సుప్రసిద్ధులైన స్వరాజ్యపక్ష నాయకులు గావించిన యీ ప్రకటనముల జూడ మహాత్ముని సూచనలయొక వారివైఖరి యెట్టిది నిస్సంశయముగ దెలియవచ్చుచున్నది. మహాత్ముడు తనపట్టుదలను తానువిడువక ఆనూచనమొదనే నిలచునెడల

యేమిజరుగనో ముందేయోచించెను. ఆయన గావించిన సూచనను కాంగ్రెసు త్రోసివేయునని మహాత్ముడు భయపడ కారణము గలదని యెవ్వరును తలంపజాలరు. కాని ఒకవేళ అన్నదమ్ముల పోట్లాటు దేశములో వచ్చునెడల తాను బాధ్యుడు గాకుండుటకై అట్టిపోట్లాటులతో సంబంధము గలిగింప ననని గూడ ఆయన ప్రకటించెను. కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక స్థానములందు యెవరో ఒకపక్షమువారే అధికారము గల్గియుండవలెనని ఆయన అభిప్రాయమైనను, యిప్పుడున్న యేర్పాటుండుట మాత్రము ఆయన కిష్టములేదు. ప్రతిపక్షాభిప్రాయములుగల రెండుపక్షములుగలపై ప్రభుత్వము నెట్లు పట్టతరముగ సాగింప జాలవో అట్లే కాంగ్రెసు సంస్థ రెండుపక్షములవారిచే నడుప జాలదని ఆయనకు గట్టివమ్మకము. 'నాయా అభిప్రాయము అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంస్థసభ్యులు అంగీకరింపవచ్చునట్లేదా త్రోసివేయవచ్చును' మహాత్ముడు ప్రకటనములో దెల్పుచు ఆయన తన భావములను నిరంకుశముగ నిర్బంధముగ దేశముపై బడజేయవలెనను నుద్దేశము లేనటుల తెల్లము జేసెను. కావున ఆయన అన్నదమ్ముల పోరాటమునకు బాధ్యతగల్గి యుండునను నాలోపణ నిల్పుట కెట్టి ఆధారమును లేదు.

ఇట్టివిధముగ ఆయన భావప్రకటనములను సకారణముగ ఆక్షేపింప లేక యుండగ నే, ఆయన స్వరాజ్య పక్షము వారే కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక స్థానముల నాక్రమింపజూరిక యేమాత్రమైన యన్నయెడనే నేమాత్రమును నిరోధింపక వారికి వదలివేసి, కాంగ్రెసు కేసు నొకసంస్థ నేర్పరచుకొని నాకార్యక్రమమును నేను నడుపుకొందును అని చెప్పివుడు గూడ కలరరము బయలుదేరినది.

ఇండు చివరభాగము చాలభగ్గుమామముగ నున్నది. ఇందువలన న దేశములో ఆంధోళ న మెక్కువగగల్గును. దీనిపై స్వరాజ్యపక్షము వారిభావమెట్లుండునో మాకుదెలియుటలేదు. మహాత్ముడు కాంగ్రెసును, వదలివేపునెడల దేశముయొక్కయు కాంగ్రెసుయొక్క గతియేమగునో యన భయపడుటమాత్రము నిశ్చయము. మహాత్ముడు కాంగ్రెసును విడిచి ప్రత్యేకసంస్థను నిర్మించుటనుగూర్చి అందుగల సాధక భావకములను ముఖ్యాయతములను బాగగవర్గాలోంచి చెదరని మేము నమ్ముచున్నాము. అయ్యది మహాత్ముడేకాక యెవరైన నైన యెడల, ఆయన స్వరాజ్యపక్షమువారికే కాంగ్రెసును విడిచి ప్రత్యేకసంస్థను నిర్మించుకొను విషయమై దేశము యంతగ ఆలోచించెడిది కాదు. ఈలోపల నీ విషయమై యుక్తముగ పరిష్కారము గాకున్నయెడల, ఆయన కాంగ్రెసు సంస్థల భవిష్యత్తునుగూర్చి గావించినను వచ్చేకాంగ్రెసుకు పదవిజేయుట వుంచిన మేము తలంచెదము. దేశముయొక్క భావమును ప్రకటించు కాంగ్రెసు నిర్ణయమునకు బద్ధులై యుండుటకు స్వరాజ్య పక్షమువారు గాని అసహాయపక్షమువారు గాని కాననకాలరు.

జెంగాలమంత్రులు - శాసనసభ

జీతములు తిరస్కరించినపుడు పనిలోనుండరాదు

కలకత్తా, జూన్ 10:—శాసనసభవారు జీతములన్నియు తిరస్కరించినపుడు మంత్రుల పనిలోనుండరాదు, మరల జీతములగూర్చి శాసనసభలో పునర్విచారణ చెప్పబడు భారతప్రభుత్వశాసన సమ్యక్తమేనా యని యెం గాలు ప్రభుత్వమువారు ఇంగ్లాండులోని సాటిలిటరు జేసరలు అభిప్రాయమును దెలుపవలసినదిగ కోరగా ఆయన యీరెంటికిని వల్లకాదని అభిప్రాయము చెప్పినటుల ి. ఆర్. బానుగారి ఫార్మిడ్డు పత్రికకు చెప్పినచున్నది. (ఆ. ప్రె)

భారత శాసనసభ

ప్రశ్నోత్తరములం దొక సవరణ

నిన్న భారతశాసనసభ సమావేశమై సవరణ లాభించినది. కే. జి. లాల్ గారికి ప్రశ్నకుత్తరమువల్లము చెప్పినది నిమిషముంది నటులగాక యిట్లుండునటెను.

"51 కెంటోన్మెంటులను బోర్డుల పరిపాలనను గ్రంథము 43 ను కమార్ డెంగు అఫీసరుల క్రిందనుంచవలెను. ప్రభుత్వము వారు కెంటోన్మెంటుల పాలనా విధానమును నిశ్చయించుటలో సాయకారిగ నుండునని యీరెండు తరగతుల కెంటోన్మెంటులయొక్క యున్నవి. (ఆ. ప్రె)

బొంబయిలో భూమి క్రిందుగా రైలు మార్గములు

బొంబయి, జూన్ 10:—లండనులోనున్న ట్రే, బొంబయిలోగూడ కొలదికాలములోనే భూమిక్రిందుగా రైలుమార్గములు ఏర్పరచుప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. సముద్రమువైపు నకు ప్రజలందఱును వెలిఅనుభవించుటకు వీలుండుటకోరకుగాను, రెండు సుబర్బన్ స్టేషనులమధ్య ప్రస్తుత మున్న రైలుమార్గమును భూమిక్రిందుగా నిర్మించు కొనవలెనని ప్రభుత్వమువారు బి.బి.సి. వి. రైల్వేవారిని గోరిరి. ఈస్క్రీము నాచరణలో పెట్టుట కవసరముగ మొత్త మంతయు, క్రిస్టన్సోర్డు యెరుటనున్న ప్రదేశమును విక్రయించినచో లభించుననియు, ఈస్క్రీము నాచరణలో పెట్టినచో నాప్రదేశము భారీయగుననియు ప్రభుత్వమువారు రెంచుచున్నారు. భూమిక్రిందుగా రైలుమార్గమును తొలమటయెగాక ఆమార్గమును రాళ్లతో నిర్మింపవలెనని నూచించిరి. ఈపను లిదివరకే ప్రారంభమై జరుగుచున్నది. ఏని వ్యయమును ప్రభుత్వమువారు భరించుచున్నారు. (ఆ. ప్రె)

బొంబయిలో బిచ్చగాండ్ర సమస్య

బొంబయి, జూన్ 10:— బొంబయిలో బిచ్చగాండ్ర సమస్య చాల అసహ్యకరముగ నధికముగనుండుటచే, వికలాంగులకు పని గృహముల నిర్మించుటకు అగు వ్యయములో నూటికి 50 వంతులను మునిసిపాలిటీ వారుభరింతురు. ప్రభుత్వమువారు మిగిలినసగము నొసగవలెను. ఈవిషయమున క్రిందటిసంవత్సరము తీర్మానముపై వెట్టిచర్యదీసి కొనువది దెలుపవలెనని ప్రభుత్వమువారు కార్పొరేషనువారికి ప్రాసేరి. ఈవిషయమున వెంటనే కాననమొనర్చవలెనని కార్పొరేషనువారు నూచించిరి. ప్రభుత్వమువారు నూటికి 50 వంతులనిచ్చుటకు నుండు ప్రభుత్వమువారికి పరిపాలక సంఘము నందు తగప్రాతినిధ్య మొసగవలెను. ఇట్టివల పతానులచే గృహము దోచుకొనబడిన వివదానాపైగాను పత్రికలకు వ్రాయుచు, పత్కాములదోచు కొను నుద్దేశముతో నేబందిపాటుజేసిరిగాని వేరుగాదని వ్రాసెను. ట్రాంప్రేరేట్లను హెచ్చించుట ట్రాంప్రే కంపెనీవారు, రేట్లహెచ్చుతగ్గులు లేకుండ సరిపమానముగ జేయుటగాను, రేట్లను హెచ్చింపదలచుచున్నార. ప్రస్తుతము రెండు మైళ్లవరకు ఒక అజా, 2.5 మైళ్లవరకు 1 1/2 అజా, 5 మైళ్లవరకు 2 అజాలు చొప్పున నిక విధ నిర్ణయింప నెంచిరి. ఇందుకు కార్పొరేషనువారు రంగీకరింపవలెను.

మ గలివాండ్ర సమ్మె

బొంబయి, జూన్ 10:— మంగలివాండ్ర సమ్మె ఇంకను సాగుచునేయున్నది. మునిసిపలు అధికారు లేర్పరచిన మరతులక్రింద రైసెన్మెంటు దీసుకొనుటకు మంగలు రెంతమాత్రము నంగీకరించుటలేదు. ఈసమ్మెలన, అఫీసులకు వెళ్లవలసిన ప్రజలకు చాల చిక్కుగ నున్నది. నూతనముగ విధింపబడిన మరతులకు అంగీకరించుట బావిసత్వ మని మంగలులు పురపాలకాధికారిలకు విజ్ఞప్తియిస్తున్నార నెంచిరి. (ఆ. ప్రె)

అ. మూత్ర వ్యాధిచే కలిగిన, బలహీనతకు ఆమోఘమైన చికిత్స

తీదుకల్వలిజిల్లా, కృష్ణాపురం, కాపురస్తుయను ప్రస్తుతములో చెన్నపురి, బాద్లిటపురు, అర్మీయన్ వీధి, 72 న గృహములోనున్న పండిత స్వామి శ్రీనివాసయ్యగార్లవారు అతీశీఘ్రకాలములోనే, నేను భజించు ఆహారముచే నావ్యాధిని, విచారణచేసి భయము చేతము, కృతజ్ఞుడను. నేను అంతగానే వ్యాధిలన గలిగిన బలహీనులచే వివరణమునుంది వ్రాచకముగాంచిరి. 15 దినములలో బలమునిర్మింపచే నావ్యాధి వాడై యెప్పుటినునది. నయితేను నాకు, స్లోపేటిక్కు మొదలైనవందు శోపియను పని చేయుటచే చెప్పుచున్నాను. (ప్రకటన) హెచ్చి. బి. శంకరరావు, ఇక కంటాబ్స్ సర్వయర్, హైలపురము, మద్రాసు, 28.8.24

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1924 వ సం. జూన్ నెల 11-వ తేది

బుధవారము

కాంగ్రెసుసభ్యుల కర్తవ్యము

శ్రీ. మధ్య రాచరతి శ్రేష్ఠ స్త్రీ జేతేశ్ జన,
సమస్తమాణకులకు లోక ప్రదమవర్తతే. భగవద్గీత.

అమృతసరము వధలు జరిగి నాలుగేండ్లు గడిచినవి. మోటుపర్దుసంస్కరణము లారంభమై నాలుగేండ్లు గడిచినవి. సత్యాగ్రహోద్యమ మారంభమై అయిదేండ్లుగడిచినవి. సత్యాగ్రహోద్యమనాయకుడు గాంధీమహాత్ముడు మహాసంరంధ రంగమునందు బ్రవేశించి మోక్షమార్గమును బాపు చు ని దాస్తోత్రములను నిర్బంధదండములను ననుభవించినాడు. వేలకొలది ప్రజలు మహాత్ముని యుపదేశానుసారముగను దేశమోక్షమునకై త్యాగమును జేసి నిర్బంధముల ననుభవించినారు. కాని నిరంకుశవిధాన మప్రకటనముగను సాగుచున్న విధమును దేశపరిస్థితులు విస్పష్టము చేయుచున్నవి. నిరంకుశాధికారుల యుపాయములు విపాదమును గలుగజేయుచు కార్యాచరణము దుస్థరముగ నున్నది. నాయకుల యహంకారము కార్యాచరణ మును దుస్థముచేయుచు కాంగ్రెసుప్రతిభను పాడుచేయుచున్నది. దూరదృష్టిలేని నాయకులహంకారప్రేరేపితై కతిఘటనమార్గము నవలంబించుచున్నారు. ఈ కతిఘటనము 1922 వ సంవత్సరారంభమునందు డిల్లీయందుగూడిన కాంగ్రెసు కమిటీ సమావేశమునందే ప్రత్యక్షమైనను నిపుడు భయంకర కారమును దాల్చినది. దేశబంధుదాసు లజపతిరాయి నైహూగారులు వ్రాసిన లేఖలను కేల్లారు ముంజీగారు మొదలగువారు చేసిన ప్రసంగములను వర్తమానపరిస్థితులను సంస్మరింపజేయుచున్నవి. ఆసమావేశమునందు ముంజీ అభ్యంకరు ప్రకృతలపహాయోద్యమమును గాంధీమహాత్ముని నిరసించినను జాతీయమహాసభోపసంఘము మహాత్మునిమార్గము నామోదించి యసహాయోద్యమ మనుగాపాడినది. రెండేండ్లు మహాత్ముడు శ్రీకృష్ణ జన్మస్థానమునందు తిలంబునుజేసి తిరిగి ఢిల్లీ నిర్వహణమును జేయుటకుబూతుకొనుచున్నాడు. నాయకులు రెండేండ్లుగను స్వేచ్ఛా విహారమును జేసి కతిఘటన భావమును వ్యాపనముచేసిరి. శాసనోల్లంఘన విచారణోప సంఘము ప్రచురించిన నివేదన మీ కతిఘటన చరిత్రమును విశదము చేయుచున్నది. శాసనసభాపక్షే పక్షమునందు ప్రతిభానుకూలముగోచరముగనున్నది. కాంగ్రెసు సంఘము తిఘటనము మొదటి సంవత్సరము మహాత్ముని ప్రతిఘటించుచున్నను విధివశమునను మహాత్ముని మార్గము నవలంబించినది. ఇప్పుడు కాంగ్రెసునందాసహన మంతరించినది. పక్షముల ప్రాబల్యము హెచ్చినది. అహమదాబాదునందీక్షాసంతాపమున గూడుచున్న కాంగ్రెసు కమిటీ సమావేశమునందు డిల్లీ సమావేశములో ప్రదర్శించిన నాటకమే భావోద్దేశముతో తిరిగి ప్రదర్శించి బహిరంగ సభ్యులు ధర్మమూర్తియైన మహాత్ముని మార్గము నవలంబించి కాంగ్రెసు ప్రతిభను ప్రయోజనమును గాపాడుదురని నమ్ముచున్నాము.

కాంగ్రెసు ప్రయోజనము
కాంతి ధర్మమార్గములను స్వరాజ్యమును బడయుట కాంగ్రెసు ప్రయోజనము. ఆమార్గమునే అహింసా సత్యమార్గమని మహాత్ముడు నిర్వచించెను. కాంగ్రెసుసిద్ధాంతములు మారనంతవరకు నీమార్గమును నవలంబించుట కాంగ్రెసు సభ్యుల కాలంఘనీయమైన ధర్మముగ నున్నది. స్వరాజ్యసంపాదనమునకు దార్జన్య రహితమైన యసహాయోద్యమమును సాధనముగను కాంగ్రెసు నిర్ణయించినపు డామార్గమును నవలంబించుట కాంగ్రెసుసభ్యులకు విధియైయున్నది. అసహాయోద్యమమునకు శాసనోల్లంఘనము ముఖ్యాంగమైనను కాంగ్రెసు నిర్ణయించిన పంచవిధబహిష్కారములును కాంగ్రెసుసభ్యుల కనుష్ఠేయములైన ధర్మములని ఆదిని సభ్యులందరును సంగీకరించిరి. ఆరంభమునందు కాంగ్రెసుసభ్యులు శాసనసభాబహిష్కారము నామోదించిరి. కాలక్రమమునను రెండవవత్సరపు బలము వృద్ధియైకొలదియును శాసనసభలయంద సమితియు అసహాయయోగము సాధ్యమునుభావము ప్రబలినది. ఆ నాయకులను సంగీతులనుజేయుటకు డిల్లీ, కాకినాడ కాంగ్రెసులు అసహాయయోగమును సమర్థించుచు కోరినవారలకు శాసనసభాప్రవేశమును సమర్థించినవి. ఆ యంగీకారపుఫలమును దేశమిపు డనుభవించుచున్నది. స్వరాజ్యపక్షమువారు శాసనసభలయందు జేరి వ్యామోహమును గలుగజేసిరి. నైహూగారి గంభీరోపన్యాసములు దాసుగారి చిత్రప్రసంగములు పటాలుగారి వికటవాదములు ప్రజల కాహ్లాదమును గలుగజేసినవి. స్వరాజ్యపక్షమువారు మాటలందు కాంగ్రెసువిధానము నామోదించినను చేతలందు తమ సిద్ధాంతములనే ప్రతిఘటించుట యవసరమైనది. శాసనసభాప్రవేశమువలన నితర విధానములును నవసరములైనవి. స్వరాజ్యనాయకుడైన మోతీలాలు నైహూగారికి టారిఫుశాసనమును బోషించుట యవసరమైనది. స్వరాజ్యపక్షమునకు వారియిష్టానుసారముగను కాంగ్రెసునందును శాసనసభలయందును ప్రవర్తించుట కధికారము గలదు. కాని వారిమార్గము మంచిదైనను కాశపోయినను కాంగ్రెసుమార్గమునకు భిన్నమైనమార్గమని యంగీకరించుట ధర్మము. ఈ ధర్మవృష్టి లుప్తమైనపుడు కాంగ్రెసుసిద్ధాంతము సయితము లుప్తమగునని సామాన్యులుసయితము గ్రహింపగలరు. కాంగ్రెసు ధర్మమును సంతృప్తించుటకుగాను గాంధీమహాత్ముడు పంచవిధబహిష్కార సంతక్షణమును శీవము మాటలమూలముననుగాకను చేతలమూలమునను జేయగోరుచున్నాడు. ఈ కారణమువలననే కార్యవ్యాపకసంస్థలందు వివిధాభిప్రాయముగలవారుండుట యధర్మమని గాంధీమహాత్ముడు నిర్ణయించినాడు. ఈనిర్ణయము నిందారోపణములకు గారణంబును ధర్మయుక్తమని ప్రాజ్ఞులంగీకరించగలరు. ఈనిర్ణయము కాంగ్రెసునందు పక్షములను గలుగజేయుటకు గారణంబుగ బరిణమించినను కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠను గాపాడగలదు. కాంగ్రెసునందు రెండు పక్షములను నిదివరకేయున్నవి. ఆపక్షముల కార్యవిధానమును నిర్ణయించుటయే కాంగ్రెసుకమిటీ ధర్మముగ నున్నది. స్వరాజ్యపక్షమువారు శాసనసభలయందును రెండవవత్సమువారు నిర్మాణవిధానమునందును బనిజేయుట కవకాశములు గలవు. ఆ యవకాశములను సంతృప్తముగను వినియోగించుటకు సాధనసంపత్తిని నిర్ణయించుటయే మహాత్ముని సలహా. ఈసలహాను సఫలము చేయుటకు స్వరాజ్యపక్షమువారు సయితము తోడ్పడుట సమంజసము. మహాత్ముని యథార్థవాదము నిందలకు పాలగుట సంతాపకరముగ నున్నది. దేశమునందంతటను నిర్మాణకార్యవిధానము యథావిధిగను జరుగుటకు మహాత్ముని మార్గమే శరణ్యముగ నున్నది. అహమదాబాదునందు గూడుచున్న కాంగ్రెసుకమిటీ మహాత్ముని విధానమును నామోదించి స్వరాజ్యసిద్ధికి తోడ్పడునని నమ్ముచున్నాము.

స్వరాజ్యసిద్ధి
స్వరాజ్యసంపాదనము సులభసాధ్యముగాదని నిత్యవ్యవహారములు విశదముచేయున్నవి. ఆలివి యరుగాను రాష్ట్ర మెక్కినాల్గురును లాయుడు జార్జి బాల్టవినుగారలవలె స్వరాజ్యము వెంటనే రాజాలదని విస్పష్టము చేసిరి. లీకమిషను రిపోర్టు నిరంకుశవిధానము స్థిరముగ నుండగలదని విశదముచేయుచున్నది. నాయరు ఓడ్యయరుల యభియోగ మాంగ్లదృష్టియందు నల్ల తెల్లవారికి గల భేదమును స్పష్టము చేసినది. బాల్టవినుగారు బ్రిటిషు ప్రజల పోషణమునకు భారతరాజ్యాధికారమవసరమని విశదము చేసెను. భరతివర్మ మాంగ్లప్రజా పోషణమున కేర్పడినమహాక్షేత్రమని లీకమిషను రిపోర్టును నిత్యవ్యవహారములును విశదము చేయుచున్నవి. ఈ దుస్థితిని మాన్పుటకు శాసనసభలు నిరుపయోగములని సభలచరిత్రము విశదముచేయుచున్నది. స్వరాజ్యపక్షమువారి ప్రసంగములు ప్రతిష్ఠానశలములు నిరుపయోగములని యనుభవము విశదము చేసినది. ఆంగ్లేయులెన్ని తియ్యని మాటలను చెప్పినను స్వరాజ్యస్థాపనము భారతీయుల మూలముననే రావలయునని యనుభవము విశదము చేయుచున్నది. ఈ యనుభవమును దేశమునందంతటను వ్యాపింపజేయుటయే కాంగ్రెసుసభ్యుల ధర్మముగ నున్నది. ఈ ధర్మాచరణమునకు మహాత్మాగ మవసరముగ నున్నది. దేశమోక్షమునకై మహాత్మాగమును చేసిన మహానీయు లెందరో కలరు. వారందరును కార్యరంగమునందు బ్రవేశించి పనిజేయునపుడు ప్రజలయందు భక్తివిశ్వాసములు గలిగియుండిన స్వరాజ్యము సులభసాధ్యమగును. చెప్పినటులు చేసినవారు ప్రజలమన్ననలకు బాత్రులగుచున్నారు. గాంధీ మహాత్మునియందు గల యీ విశేషమే మహాత్ముని పూజ్యతకు గారణంబుగనున్నది. మహాత్ముడు నిర్ణయించినవిధానము దురారాధ్యముగను నిరుపయోగముగను సామాన్యులకు దోచుటకు కర్మయోగపరాయణుల కీధర్మమనుభవ వేద్యముగ నున్నది. ప్రజాహృదయమునందు స్వరాజ్యానుతాపమును గలుగజేసి కార్యసిద్ధిని బడయుటకు శ్రేష్ఠుల యాచరణము ప్రమాణముగ నుండగలదనుట నిర్వివాదాంశముగ నున్నది. ఆసత్యమును గ్రహించి కాంగ్రెసు సభ్యులందరును అహంకారముమకారములను విడిచి ధర్మనిర్వహణమునందు గాంధీమహాత్మునకు తోడ్పడి స్వధర్మనిర్వహణమును జేయుచు భగవద్గుహమునకు బాత్రులగుదురు గాక!

మూడు నెలల గడువు

సెప్టెంబరు మాసమున హైందవ శాసనసభ మరల గూఢవరకు లీకమీషను రిపోర్టుపై చర్చ నిలుపుదల జేయబడెను. అప్పుడు మాత్రము ఫలితము మారునా? మంత్రములకు చింత కాయలు రాలునాయని శాసనసభలో జరిగెడి చర్చలకు సర్వీసుల కొనగడలచిన వరములు నిలచిపోవునా? సర్వీసుల కేబులనయినను లాభము చేపూర్వులకు ప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించిరి. శాసనసభవారు వలదని తీర్మానించినను లీకమీషనును నియమించిరి. శాసనసభా తీర్మానములకు భిన్నముగ విచారణ జరిగెను. చాలవర కది రహస్యముగ జరిగెను. అట్టి ఓరి లీకమీషను రిపోర్టును చర్చించుటకు శాసనసభవారేల బూతుకొనవలయును? పట్టుగారు దెలిపినటుల దానిని బుట్టదాఖలు చేయవలయు నని శాసనసభవారేల దెలుపరయి? పట్టుగారొక్కరే శాసనసభవారి యసంగత చర్చను కనిపెట్టి గలిగిరి. హైందవ శాసనసభ అధ్యక్షుని బడిపోవుచున్నదని వీరు విచారించిరి. శాసనసభ్యులు పురుషులవలె ప్రవర్తించవలెనని వీరు హెచ్చరించిరి. రిపోర్టు సంగతి తలపెట్టనే గూడ దని వీరు మందలించిరి. ఇట్టిచర్చ అతితీవ్రమని చెప్పెదరేమో? ఆర్థికచట్టమును నిరాకరించిన శాసనసభవారి మాత్రము ధైర్యము జూపజాలరా? శాసనసభలో నసహాయభావమును జూపెదమను ప్రతిజ్ఞ కిది నిదర్శనము గాజాలదు.

రాజోప్రసభలో నెటుల తీర్మానించినను, ప్రభుత్వసభ్యులు మెదిమూ, హోం మెంబరుగారి ప్రసంగముద్వారా గ్రహించవచ్చును. సర్ శివ స్వామిఅయ్యగారు ప్రభుత్వమువారిని సమాధాన పరుచుటకై సెప్టెంబరుసభవరకు గడువు నియమల సిన దనియు, తుది కేబులనయించినను ఆర్థికయము ఏప్రిలు 1 వ తేదీనుండి అమలులోనికి రాగలదనియు, తమతీర్మానమునం దుపపాదించిరి. శివ స్వామిఅయ్యగారి తీర్మానమును శాసనసభవారు పూర్తిగా నంగీకరించినచో సెప్టెంబరులోవల ప్రభుత్వమువారి రెట్టినిర్ణయము గావింపరని హోంమెంబరుగారు తెలియజెప్పిరి. హోంమెంబరుగారికి ఏప్రిలు 1 వ తేదీనుండి లీకమీషనుసూచన అమలులోనికివచ్చుట ముఖ్యము. ఆవిషయమై తమకుపట్టుదలగల దని వీరు వెల్లిబుచ్చిరి. ఇంతయ గాక, ఏప్రిలు 1 వ తేదీనుండియు, లీకమీషను సూచన అమలులోనికివచ్చుటకు, ఇండియానుత్రిగా రిడమింకే నిర్ణయించుచురి ఆర్థికసభ్యులగు బ్లాక్స్టెట్టగారు నుడికరి. ఇట్టిస్థితిలో, మరల చర్చజరుగుట, జరిగిపోయినమెట్టికే మేళము దెచ్చియు లుండును. శివ స్వామిఅయ్యగారి తీర్మానమును శాసనసభవారింగీకరింపక చర్చను నిలుపుదలజేయుటకై యీ మూడు నెలలలోవల చర్చదీసికొనకుండుటకుతిమ్మి సెప్టెంబరులోనే దని, ప్రభుత్వమువారు దేఖాఖటకవకాశము గలదు.

ఇక మూలవ్యాసాన సమరణయినను నిర్ణయకమే. ప్రభుత్వమువారు సంస్కరణములను మార్పుటకు తలపెట్టలేదు. ఇప్పుడు నియమించెడి విచారణ సంఘము సంస్కరణముల మూలచట్టమును నిర్ణయింపబోదు. కార్యకర్తలపూనూచలను కొన్నింటిని మార్చిన మార్పువచ్చునట్టి స్థితిలో, లీకమీషను రిపోర్టు సూచనలను, సంస్కరణసంఘసూచనలను బట్టి మారు విచారించినను, కాలముగడువచ్చును గాని వేరుప్రయోజన ముండజాలదు. స్వయంసర్వయాధికారము గోరెడిసభ్యులు, స్వల్పపు మాట్టు

ఆంధ్రుల గాంధీ మహాత్మని పుజానిధి లక్షరూపాయలు సమర్పించవలెను

11-6-24

యథా శక్తి ని తోడ్పడుడు

	చందాలు
ఇదివఱకు	39560-6-7
నేటి వసూలు ...	58-8-0
	రూ 39618-14-7

	చందాలు
ఇదివఱకు	15618-5-5
కావలి కాంగ్రెసు ఆఫీసునుంచి గాజ్	
పల్లి నరసింహముగారి ద్వారా...	48-8-0
నల్లూరు శేషారావు వారి వీధి నుంచి	
టి. ఎ. వద్దనాథముగారి ద్వారా	10-0-0
	రూ 15676-13-5

పూజానిధికి సామ్యముబంపు చిరునామా:— కా. నాగేశ్వరరావు, నెం 7 తంబుకెట్టిపేధి, మద్రాసు

తొ సరిపెట్టుకొనుటయు, అసభ్యముగ నుండును. లీకమీషను రిపోర్టు, రిజర్వుడు ట్రాన్స్సఫర్డు విభజనమును స్థిరపరచినది. సివిలుసర్వీసు ఉక్కుచట్టమును ఛరిపాలనమున కాధారభూతము గా విం చినది. సర్వీసు యు ద్యోగులకు శాశ్వత స్థాన మొసగినది. కనీసపు బ్రీటీషు ఆఫీసుల సంఖ్యను నిలిపియుంచినది. హెచ్చుతీసులు పెన్నులు, అల్లవెన్నులు, ఇంగ్లండుకు రానుపోను ప్రయాణపుఖర్చులు, మారకపులాభములు, మున్నగు సౌకర్యముల సన్నిటిలో సమకూర్చి, విలువైన స్వామిస్థానమును స్వర్గశుల్కముగావిచెను. ముందెన్నడో సర్వీసులపలకుబడికగ్గుని, యిప్పటినుండియే దానిని ద్రవ్యరూపమున భర్తీజేయుచున్నది. ప్రజలు దుర్భరదారిద్ర్యము ననుభవించుచున్నచో, సర్వీసులు మాత్రము భోగములతో నులదూగుచుండ గలదు. ఇట్టి రిపోర్టును విచారించి ప్రయోజన మేమి? దీని మూలసూత్రములనే అంగీకరించుటకు వీలులేకున్నపుడు, రిపోర్టును మూలదోయుటయే కర్తవ్యము. ఇటులజేయునెడల, ఆర్థికచట్టముసందర్భమున ప్రభుత్వమువారి కేబులబవర్తింపచో యీమారును అటులనే ప్రవర్తించెదరని, బ్లాక్స్టెట్టగారు తెదరించిరి. శాసనసభవారి తీర్మానములను వీరు లెక్కజేయరనియే, దీనియర్థము. రాజోప్రసభలో పట్టుగారు గోరెనరీతిని, సభ్యులు తమ ఆత్మకారవమును నిలుపుకొని రిపోర్టునంతిని నిరాకరించెదరో, లేక స్వల్పలాభములకొరకు సమాధానమునకు బూనెదరో, చూడవలయును.

అకాలీసమస్య

అకాలీసమస్యను పరిష్కరించుటకు పంజాబు ప్రభుత్వమువారి పుష్పియినను సుముఖత జూపుట కేది. బర్ధపుష్కరిమిటీని నియమించిరిగాని, అకాలీయవీలను విడుదలజేయుట కంగీకరింప రయిరి. నిష్పాధితులను విడుదలజేయనిది, విచారణవలన ప్రయోజన ముండును? అకాలీసమస్యకొరకై విశేషత్యాగముగ విచిన ప్రముఖులను విచారంపకుండ, ఇరిష్టా-భిముజరుగుచుకు పాశ్చ్యతడను. అకాలీలకోర్కె స్వయంబద్ధముగ నున్నను, పంజాబు ప్రభుత్వమువారు తమసంకుచిత మార్గమును విశదపరచిరి. ఏడవఅకాలీజతి జయింకబయలుదేరినటుల నేటివార్తలు దెలుపుచున్నవి. వీరు దార్శన్యరహితము నవలంబించెదమని ప్రమాణముజేసి బయలుదేరిరి. అకాలీలత్యాగములు నిరుపమాన

ములు. వీరి దృఢసంకల్పము ప్రశంసార్హము. అహింసాచలంబనమునందు వీరు జేకమున కంతకును మార్గదర్శకులై అహింసకెట్టి ధైర్యధైర్యము లవసరమునో నిరూపించిరి. వీరుపట్టిన ప్రతిముసఫలముగాక మానదు.

స్వాతంత్ర్య వాతావరణము

జాతీయ పాఠశాలలకు ప్రభుత్వ పాఠశాలలకు ప్రధానభేద మొక్కటగలదు. మొదటి వానియందు స్వాతంత్ర్య వాతావరణము వీచుచుండును. రెండవవానియందు అట్టి పరిస్థితులు గనపింపవు. ఈ తారతమ్యము చాల ముఖ్యమయినదని గాంధీమహాత్ముడు గుజరాతు విద్యా పీఠమున తేటపరచి యుండెను. స్వాతంత్ర్యదర్శములను ఏ ప్రతిష్ఠాపనలు పోషించునో అవి స్వరాజ్యమునకు దారిజూప గలవు. ఇట్టి స్వాతంత్ర ప్రతిష్ఠాపనలు లేకుండ దేశమునకు ముక్తిలేదనియు ప్రభుత్వపాఠశాలాబహిష్కారమును తామెప్పటికిని విమవజాలమనియు మహాత్ముడు వ్యక్తపరచెను. ఇట్టి విశ్వాసమే ప్రజలనావహించుచో దేశ మీసరికి జాతీయ ప్రతిష్ఠాపనలతో నిండియుండెడిది. ఇంతవరకు బనిచేయుచున్న జాతీయ ప్రతిష్ఠాపనలను పోషించియు క్రొత్తవానిని నెలకొల్పియు స్వాతంత్ర్య వాతావరణమును వ్యాపింపజేయుట ప్రజల పరిమధర్మము.

ఘంతందొర మరణము

ఘంతందొర మరణముతో, మన్యం ఫిక్సూరి అంతరించినదని జెప్పవచ్చును. దౌర్జన్యవధతులు సమృద్ధిమయలని, ఫిక్సూరిచారిత్రముబట్టి గ్రహించవచ్చును. ఫిక్సూరినణగద్రొక్కుటతో ప్రభుత్వధర్మము బూర్తిగాలేదు. ఏజెన్సీ ప్రజలకష్టములను నివారించి, ఇకముందట్టి ఫిక్సూరి లేన్నడును తలయెత్తకుండ జూచుట, ప్రభుత్వమువారి విధియైయున్నది. దీనివలన ఎంతధనము నష్టమయ్యెనో, ఎందరు ప్రజల కబ్బందులు గలిగెనో, వారి ప్రాణముల కెంత యుపద్రవమువాటిల్లెనో గ్రహించిన, ప్రభుత్వమువారిక మీదజాగుచేసిలాభములేదని స్పష్టమగును. ఉపద్రవము వాటిల్లినపుడు మాత్రము కలవరపడి, అది దొలగగనే మరల నుచేడునహించుట మిగుల నష్టదాయకము.

మనోజరు హిప్పటికో వాణియు, ఏలూరు.

మృతాంజనా దీపా, మదరాసు - బొంబాయి.

విదేశ వార్తలు

ఓడ్యయరు యభియోగము

న్యాయమూర్తి మృత్యావృత్తి

లండన్ ప్రతికాభి పాయములు

లిబరలు పత్రికల ఖండనము

లండన్, జూన్ 7:—రాత్రి 8. ఓడ్యయరు నాయరు మానవత్వపు దావాసందర్భమున అమృతశరవిషాదమును మరల ప్రజేశపెట్టటం విచారకరమున ఇతరపత్రికలలో బాటు లిబరలు పత్రికలు నడుపుచు ఈయభియోగములో న్యాయమూర్తి మృత్యావృత్తి గారి యభిప్రాయములను తీవ్రముగ ఖండించుచున్నది.

వెస్టుమిడ్లెస్టర్ గెజటు

ఇండియానుండి చర్యను న్యాయమూర్తి ఆశ్రయించుట అపూర్వము. ఇంతవరకెవరును అట్లు చేయలేదు. మృత్యావృత్తి గారి పుడు క్రొత్తపద్ధతికేర్పరిచి కలఁగమును గలుగజేసిరి. డయరు నేనాని అతివృత్తును పరిశీలించు ప్రవర్తింపవలసి వచ్చెను. అట్టివిషయమునందు ఆతడు ప్రాణములను గోల్పోవలసివచ్చె ననుట న్యాయమే. కాని డయరు నేనాని చేసిన చర్యలలో కొన్నిటిని ఆతఁ డిక్కయనుగ వివరముగ న్యాయమూర్తియే సమర్థించుట ఎచును కననివినని సంగతిగనున్నది. మరల ఆవిషాదకరమున పంజాబుపరిశీతులనుగూర్చి ప్రాతవిచారము, కోపమును మరల చెప్పుకొట్టకుండ గోరెవరేని మృత్యావృత్తి గారు బాధ్యత నెరిగిన వారైనచో ఇండియాలో ఘోరఫలితములను గలుగజేయు అట్టిమాటలను జెప్పకుండిన బాగుండెడిది. డయరు నేనానిని విచారించుటలేదు కాన, డయరు నేనాని విషయము ఇచట ప్రత్యక్షసారాంశముగాదుగాన అట్టిమాటలను జెప్పవచ్చునని మృత్యావృత్తి గారును చాల ఆశ్చర్యకరముగనున్నది. ప్రభుత్వమువేయవలసిన పనులను న్యాయమూర్తిగారిని జూరీలు గారిని వహింపరాదు. డయరుచేసిన పనులు ప్రజలకు సంబంధించినవి. అధికారులకు సంబంధించినవి. అందుచే అవి మంచివో, చెడ్డవో ప్రభుత్వమువారు నిర్ణయింపవలసినది.

న్యాయమూర్తి న్యాయపరిపాలనమున తనరాచకీయాభిప్రాయములను కలుపుటయు ప్రజేశపెట్టుటయు చాల క్రొత్త విధ. ఇదివరకెన్నడును వినలేదు. అని వెస్టుమిడ్లెస్టర్ గెజటు వాకొనుచున్నది.

డెయిలీన్యూసు

ప్రాత అమృతశరభోగములను రేచుగొట్టి మరల ప్రస్తావించుటచే అయ్యది ఈదేశమునకు గొప్పనష్టమును గలుగజేసిన దాయెను. మృత్యావృత్తి గారిని ఈదావాలో ప్రవర్తించుట చాల విచారకరము. డయరు నేనాని చర్యనుగూర్చి ఇదివరకపు డీ క్రైటులిటరులో తీర్మానింపబడెను. దానినిపుడు త్రోసి తేముటకు వీలులేదు. కాని ఇండియాలో ఇట్లునుటకువీలులేదు. అక్కడిపరిశీతులు వేరు. ఇండియాలో విద్యాధికులందరును మనకు ఎట్లు కలకత్తాలోటికొట్టు నేటివరకుమరచిపోకుండబాధించుచున్నదో అట్లులే అన్యతాసరవిషాదమును ఎన్నటికిని మరల జాలకుండుదు. వాటినుకొనుట చాలవరకు న్యాయమేయని డెయిలీన్యూసుప్రతిక వ్రాయుచున్నది. (సిలోనుటైయు).

బ్రిటిషు సామాజ్య వసు

ప్రదర్శనము

ను జూముటకు 'నిటు' సోమవారమునాడు 821 232 మంది వచ్చిరి. ఇంతవఱకు దన్నడును ఇదివరలో రాజేడు.

రషియా పంటలు

భయంకరమును సమాచారము

లండన్, జూన్ 10:—ఉదయం 2. టైముపత్రికా విలేజురి రై గానుండి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు. మేమాసాంతమునుండి సోవియటు పత్రికలు పంటలు బాగులేవని భయంకరమును సమాచారమును ప్రకటించుచున్నది. ఈక్రేనియాలో ప్రతిదినము పరిశీతులు విషాదకరముగ ఏర్పడుచున్నవట. ఇట్లు గాడ్సు ఇంగ్లీషువారము గొట్టినచో పూర్తిగ పసంకాలపు పంటలు నాశనమగునట. శీతకాలపు పంటలు కొంతవరకు పాడైనవి. ఫలవృక్షములుగూడ గాడ్సులన పాడైనవి.

భారతదేశ పరిస్థితులు

గాంధీ - దానుగార్లు సమావేశము

లండన్, జూన్ 7:—ఉదయం 12.45 న్యూస్పేపర్లు ముక్ ప్రతిక భారతదేశపరిస్థితులను పరిశోధించుచు అనవసరమును ఆడివియరు ప్రభునిలేఖను గూర్చి ఆర్కాటును జేయుచు అసలు ముఖ్య మను భారతదేశపరిస్థితులను వచోపెట్టి రని వ్రాయుచున్నది.

శీ కమిషను నివేదికమును చర్చించుచు అందరును ఏకగ్రీవముగ ఆమోదించుట చాలముఖ్య మనుచున్నది. పూర్వము ఆంగ్లేయ యువములు సివిలు సర్వీసులో జేరుటకు ఇండియాలో ఎన్నియో ఆకర్షణలుండెను. ఇప్పుడవి యేవియు లేవనుచున్నది. ఆ ప్రాత సౌకర్యములు మరల రావనుచున్నది.

గాంధీ దాను నెహరు సమావేశమును గూర్చి న్యూస్పేపర్లు ఇట్లు నడుపుచున్నది. జాతీయ మహాసభలో అన్ని పక్షములవారును ముఖ్యమగు విషయములందు ఏకభావముతో నున్నారని స్వరాజ్యవాదులు టైకి చెప్పినంత మాత్రాన మోసపోవువాలు తో. బొంబయి సమావేశమునుబట్టి జూడ గాంధీ గారు రాచకీయ రంగమునుండి మరలవ రనుటకు జెప్పటకష్టముగాదు. ఈ బొంబయి సభలో అందరును ఏకీభవించుక పోవుటయే మూల యనదగును.

ఆసంఖ్యలో జరిగిన చర్యలను పరిశీలించుచు ప్రస్తుత పరిస్థితులు ప్రభుత్వమునకు తొందరను గలుగజేయవనుచున్నది. మరింత శాంతియును ననుచున్నది. భారతపక్ష నాయకు లందరును తమ బాధ్యతను గ్రహించి చీటికి మాటికి ప్రభుత్వమును ఎదుర్కొనరాదని గ్రహించుటచే ప్రభుత్వమునకు మరింత స్థిమితము గల్గుననుచున్నది. సిలోనుటైయు.

లండన్ రైల్వే సమై

పనివాండు పనిలో జేరుచున్నారు

లండన్, జూన్ 9:—రైల్వే సమై పరిశీతులు ఆనుకూలముగ మారుచున్నది.

ఒక్క బరక్ హం గిల్ రిస్కండు భాగములుతప్ప తక్కిన భాగ ర్య రైల్వేలన్నియు పనిజేయుచున్నవి.

సమై సాగుట

లండన్, జూన్ 9:—రైల్వే సమై సంఘప్రతినిధి సభ వారు సమైను సాగించుటకే నిశ్చయించిరి.

ఫ్రెంచి, రిపబ్లికన్ ధ్యక్షుని సందేశము

ప్యారిస్, జూన్ 10:—అధికారులు ఇట్లు అంచనాజేయుచున్నారు.

పార్లమెంటుకు మిల్లరండుగా రంపు సందేశమున తాను అధికారమును వహించినప్పటినుండి సర్వసాధారణముగ సాంఘికాభివృద్ధి నిమిత్తము పాటుబడితిననియు, విదేశములయందును, స్వదేశమునందును ఏకాభిప్రాయముతో ప్రవర్తించితినియు, తాను ఏర్పరిచిన పంత్రినర్థము కోయిలవను మంత్రివర్గమనియు అందులో శిష్టపక్షమువారు పాల్గొనిరినియు, తా శిల్పపుష్కళాస్రస్థానముగనే అధికారమును వ్రాయింపితినియు కొత్తగ ఏర్పడిన అధిక సంఖ్యాకులు తన అధికారమును చెలాయించుటకు వీలులేకుండ జేయుచున్నారనియు అట్లు అభ్యంతరమును కలుగజేయుట తప్పనియు రాజ్యాధిపతి అధికారమును నియోజకవర్గమువారి వశముజేయుట యుష్కరకరమనియు తన అన్యతాపదవినిగూర్చి ఒక పార్లమెంటుకే నిర్ణయించు అధికార మున్నదనియు మిల్లరండుగారు తెలియజేయుదురు.

ఆసంతృప్తి పురై నపురపాలక

కార్మికులు

సమై దొమ్మికింద పరిణమించుట

కింగ్స్టన్, (జెమాయికా) జూన్ 10:— శీతములను మోపుజేయవలయునని పురపాలక కార్మికులు (పనివాండు) సమైగొట్టి తుదకు నేటియుపయమున దొమ్మిపట్టిరి. కార్మికే వనునాటై నాశనముజేయుడెను. మాకపోలీసువారిని కొట్టిరి. పోలీసువారు సమైదారులను గాడ్పిరి. ఇద్దరు చనిపోయిరి. చాలమంది క్షతగాత్రులయిరి. సయినికులను పిలిపించిరి. దొమ్మి సల్పువారు వెడలగొట్టుబడిరి.

అమెరికా ఫిల్మ్

జపానీయులు బహిష్కరించుట

టోక్యోలో సినిమా కంపెనీ యజమానులు అమెరికా ఫిల్మ్స్ గులను బహిష్కరించుటకు స్వజమైతిది. దేశములకు న అందరును బహిష్కరింప వలె ననుచున్నారు.

ఇండియను సివిలు సర్వీసు ఉన్నోగులలో కీ|| శే|| సర్. ఎం. దురాంధగారికి చాళీనవాట తేరని టైముస్ పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

బ్యూక్లాండు మోటారు పం డెములో కప్రక్ టూపు గారు చనిపోయిరి.

చెన్నపురి బజారుధరలు

జూను నెల 11-వ తేది బుధవారము

(1) ధాన్యములు

దనియాలు రూ 1-కి	ర 85-0-0	మొదలు 45-0-0 నువకు
బియ్యము బస్తా		మొదలు, నవకు
కునుమ తెనాలి	,, ప 48 గలవి	ర 18-0-0 14-0-0
నెలూరి	,, డిటా	,, 16-8-0 17-0-0
డిల్లీ	,, డిటా 45 గలవి	,, 16-8-0 17-0-0
రాగులు రూ. 164 బస్తా 1-కి	,, 8-12-0	9-0-0
నవ్వులు	,,	24-0-0 26-0-0

(2) పప్పు ధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి ర 205	ర 11-0-0	ర 12-0-0
పెనగులు	,, డిటా	,, 10-12-0 11-8-0
పెసలు	,, డిటా	,, 10-12-0 11-4-0
మినుములు	,, డిటా	,, 12-8-0 13-12-0
ఉలవలు	ర 164	,, 9-4-0 10-4-0

(3) నూనె వస్తువులు

నవ్వులు నూనె రూ 1-కి	ర 18-0-0	178-0-0
నెయ్యి మ 1-కి	,, 14-0-0	26-0-0
కొండాపురం జేరు పెనగపప్పు రూ 1-కి	,, 60-0-0	62-0-0
యితర ప్రజేశము	,,	55-0-0 58-0-0
జేరు పెనగనూనె గాను రూ 1-కి	ర 142	మి.కా.నూనె 185
అనుదము నూనె రూ 1-కి		ర 160-0-0

(4) చిల్లర వస్తువులు

చాయపనుపు రూ 1-కి	ర 210-0-0	215-0-0
కురపనుపు	,,	ర 160-0-0 165-0-0
మిరపకాయలు (గుంటూరి) రూ 1-కి	ర 80-0-0	112-0-0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు మణుగు 1-కి	ర 45,	50
కాళహస్తీ పాయకట్టు	,,	ర 60, 70
తెలుము రూ 1-కి	ర 85-0-0	50-0-0
చింతపండు రూ 1-కి	ర 26-0-0	42-0-0

(5) ఇనుము

పట్టాలు రఖం రూ 1-కి	ర 88-0-0	86-0-0
చదరం	,, 82-0-0	86-0-0
రవుండు	,, 81-0-0	87-0-0

(6) లోహములు

వెండి 100 గులంకు	ర 78-0-0	84-0-0
బంగారము, గులము 1-కి	ర 25-8-0	25-8-0
నవరస 1-కి		16-8-0
ఇత్తడి రూ 1-కి	ర 295-0-0	800-0-0
రాగి డిటా	ర 840-0-0	845-0-0
అస్కా చక్కెర రూ 1-కి	ర 46-12-0	47-0-0

(7) రంగులు అలిజరైను

అత్తకప్పుడు	20 డిగ్రీలు	ర 92-0-0
కొట్టి కప్పుడు	డిటా	డిటా
సింహం	డిటా	డిటా
4 గుగ్రం	డిటా	ర 86-0-0

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము

ఈ ఆహార్యగ్రంథములో జర్మనీ గారడి, యాగద్వస్తీ హస్తలాభము, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము మంత్రకాస్త్రము, భూతైద్యము, యంత్రములు, అమెరికావారి చీట్ల పేక తమాసాలు విచిత్ర విశోదవిద్యలు గలవు. ఇంతే గాక మనుష్యుని మాయముజేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవముతో సమాధియగుట, శరీరము లేని తలకాయచేత మామలాడించుట భూమిపైన గజముయెత్తున గాలిలో మనుష్యుని నిధారముగా నిల్పుట మొదలగు విచిత్రములు అనేకము లున్నవి. ఈ గ్రంథములు చదివిన అత్యద్భుతముగా మేజిక్ చేయగలరని గాల్గరంటి యిచ్చుచుచున్నాము. దీని వెల 4-0-0 లు (211888-8 పి. ఆర్. జనార్దనం నాయుడు, ఒంగోలు, గుంటూరుజిల్లా.

త మా పా లు

తెక్కలు

ఉపాధ్యాయుడు: తీసివేతలెక్కలు చెప్పమంటేను, బాలుకు గ్రహించుటకు కొంచెము కష్టముగ దోచెను.

ఉపాధ్యాయుడు:— నా న ద్ద అయినరూపాయిలు కలెవు. పది అణాలకు ఒకచాప కొన్నాను. రెండు రూపాయిలన్నరపెట్టి బూట్లు కొన్నాను. ఇంకొ రూపాయిపెట్టి చిల్ల రసారసామాను లేవో కొన్నాను. నానద్ద ఎంకా ఎంతదబ్బు విగించి?

అల్లంపిల్లవాడు:— నువ్వును బాధపెట్టకపోతే చిల్లర లెక్కపెట్టుకోక పోయామా?

ఉపాధ్యాయుడు

ఉపాధ్యాయుడు:— నువ్వును బాధపెట్టకపోతే చిల్లర లెక్కపెట్టుకోక పోయామా?

ఉపాధ్యాయుడు:— అయ్యో మిరితగా చెప్ప నక్కర లేదండి. ఈవద్ద కట్టకపోతే, ఉపమా పెట్టారండి. మీరు చెప్పేదానికంటే, చాలా రుచిగా ఉందండి

రూపాయి సోపాలు

ఉపాధ్యాయునికి క్లాసులో రూపాయి దోరికను “పిల్లవాడయినా రూపాయి పోగొట్టుకున్నాడా? అని ఉపాధ్యాయుడు డిగెను.

“నేను పోగొట్టుకున్నానండి” అని పిల్లవాడు లేచెను. ఉపాధ్యాయుడు:— అయితే ఎక్కడ పోయింది? పిల్లవాడు:— “మీరు దొంగిలించావే”

తుదికు నవ్వరి

వినుకోక హాస్యం నిని పిలచిరి. ఇతడు అంతకు విహారము గలిగిస్తాడని గంపెదాకతో నుండిరి. కాని మొదటినుండి చివరవరకు అతడు ముతి బిగించుకొని కూర్చుండెను. తాను నవ్వలేదు ఒకరిని నవ్వించలేదు. విందుకు వచ్చినవా రందఱు ఆకాభంగము కలిగెను. విందుకు పిలిచిన పెద్దమనిషికికొపం వచ్చెను. తుదకు హాస్యగాని నుద్దేశించి ఇట్లునెను.

“ఇవాళ ఎంతపోకరి అయినా నిన్ను నవ్వించలేదు.” హాస్యగాడు:— అయినా ప్రయత్నించేయ్యండి. అంతట సభ్యులందఱు నవ్విన నవ్వరి.

విం చి

బాటసారి:— ఈ కొండదగ్గర విశేష వేషమునా ఉన్నదాడీ?

గ్రామస్థుడు:— ఎక్కువ విశేషంలేదుగాని ఒకసారి ఒకచిత్రం జరిగిందని అంతా చెప్పుకుంటారు.

బాటసారి:— అశేమిటి?

గ్రామస్థుడు:— ఒకనాడు ఇద్దరు బాటసారులు కొండ మీదికి ఎక్కారు. కొంత సేపయ్యెట్టుకొంటే వారు కనుపించలేదు. మళ్ళి తిరిగి గాలేదు.

బాటసారి:— (ఆందోళనతో) వాండ్లు ఎచటయారు?

గ్రామస్థుడు:— అవలెవై పున దిగిపోయినారు.

వి భ జ న

స్తోత్రములో భక్తులను ప్రయాణికులు ఒకప్రక్కను నెకందుక్కనువారు రెండోప్రక్కను పోరలెనని బంత్రులు చూపించుచుండెను. ఇంతలో ఒక స్త్రీ పిల్ల నెత్తువని వచ్చెను. పిల్లచుకు పోవలయునో తెలియక చూచుచుండెను.

బంత్రులు:— ముదలా, రెండో? (స్త్రీ స్మితతో).— ఈపిల్ల నాపిల్ల కాదు.

భ క్తి

ఉపన్యాసముడు:— ఒకరికి చెప్పుమంటే, మాపు బాగుంటుంది. క్రెక్కలిలో ఒక ఇంగ్లీషుం లోపంగావుంటే, మరి యొక ఇంగ్లీషుం ముగిసినా పనిచేస్తుంది. ఈరీతిగా నవ్వం భక్తి అవుతుంటుంది.

భక్త్యుడు:— మీరు చెప్పినమాట నిజమేనండి. ఒకరికి ఒక నాలుగు ముగిసినా ఉంటే రెండోకాలు పొడుగుగా ఉంటే నేను చూశాను.

దూ రం

బాటసారి:— “ములుప్లేవ్ ఎంతదూరముంటుంది? సత్తెలుగువాడు:— బాగా సురుగెత్తుతే గంటకన్నా ఎక్కువసేపు పట్టదండి.

గంధాలయములు

II

(1) స్వరాజ్యసంపాదనమునకు “గ్రామసంస్కరణమే” ముఖ్యమని నాయకు లుద్దేశించుచున్నారు. పూర్వము ఆర్యా వర్తమం దెల్లెడల గ్రామకట్టుబాట్లు క్రమముగ నుండటంబట్టి ప్రజలు సౌఖ్యముగ జీవించుచుండెడివారని భారతచారిత్ర మొక వంక చాటుచున్నది. రానురాను వివిధ పరిపాలనా విధాన మునకు లోలై అట్టి కట్టుబాట్లు పాడైయుండుటంబట్టి ప్రజలు గోఖపరంపరలకు పాలై యుండిరి. కాంగ్రెసుసంస్థ యీసంగతి గమనించి గ్రామములందు కృషిఆరంభింపవలెనని సమకట్టి కోటి మామములు వెచ్చించి యుండెను. కాని యేదో అందోళన జరిగినది. ఇంతట ప్రజలు తృప్తిపొందియుండలేదు. గాఢనిద్రం జెందియున్న ప్రజల నొకతూరి పొలిచిన నేమిప్రయోజనము? అరకంటితో చూచి ఆపులించి మరల మునుపై జెందియుండిరి. అంతట విద్యాధికులలో నభిప్రాయభేదములు బలించి చర్చాపరం పరలలో బడి ప్రతికాముఖులు తమ తమ భావముల వెలి బుచ్చుచున్నారు. సామాన్యప్రజలు వీటిని గమనించుటకు మార్గ ములు అన్వేషణావశ్యకములు కార్యరూపము దాల్చుటకు తగినమార్గములు విచారణీయములు.

(2) ప్రతిగ్రామమందును నొకగంధాలయ ముండట యావశ్యకము. గంధాలయము తల్లివంటిది. అన్నము కావలసిన వారి కన్నము, పాలుకావలసినవారికి పాలు, పళ్లెము పెట్ట వలసినవారు పత్తము, ఎవరి కెట్టి విధమున నుపయోక్తముగ నుండవలెకో అట్లు గ్రామప్రజలెల్లరకు తల్లివలె అన్నివిధముల జ్ఞానా మృతము నిచ్చి ఆకలి దప్పి కల నారుచు తల్లిగంధాలయము. అట్టి కామధేనువువంటి గంధాలయములమాట “దేశీయకాంగ్రెసుసభ” వారు మరచి వేయవలె రాజీయమాక్కులు, మాక్కులు అని పదేపదేస్మృణచేసి డబ్బువెచ్చించిన వచ్చుమార్గము కనుపడదని వాదమృకము. మచ్చున కొకగ్రామము తీసికొని, అందునక్రమముగ నొకగంధాలయము నెలకొల్పి నానావిధపుక్తరాజులుల నం దుంచి నెలకు రూ 15 లక్షలవలె నొక విద్యావంతుని లైసెన్సునుగ నియమించి, అందేయొకబడి పెట్టుకొనులాగున నిర్ణయించి గ్రామస్థుల నెల్లరును అచ్చటకు వచ్చునట్లు “ప్రతికా”పకనము పురాణకాలక్షేపము- అప్పడప్పడు పెద్దలచే నుపన్యాసము లిప్పించుట, హరికథలుచెప్పించుట, జంగంకథలు మనభూమికుల చరిత్ర, సాంప్రదాయములు తెల్పు నీతివాదులకులగు కథలు చెప్పించుట, వీరమర్మల వర్ణంతులు జరిపించుట, మున్నగు విధ ములచే గ్రామస్థులలో నున్న మాధత్వమును మెల్లమెల్లగ భార దోలి ప్రస్తుత పరిస్థితులను బాగుగ దెల్పి గ్రామమందు సంఘీ భావము కుదటపరచి పూర్వసాంప్రదాయజ్ఞానము నెలకొల్పి, కులకట్టను మరల స్థిరపరచి, ఆగ్రామసౌభాగ్యమునకు కావలసిన సాధనసంపత్తిసంతయు నాగ్రామమందే సమకూర్చుకొనునట్లు గ్రామవాసులనెల్లరును హెచ్చరించుచు తనముక్తిగ్రామార్థ రణమందే కలదని నమ్మిపట్టెడియో, కేరీరమదామకొనక, కష్టిం చివనిచేయు ధీరస్వాంతుని, కీలసంపన్నుని, పరమత్యాగిని భిక్షు వుని గంధాలయ మే తన మత మని తలంచు “లైసెన్సు యను” (భాండా గారాధిపతిని) నియమించుట యందే స్వరాజ్య సాధనము కలదని నా నమృకము. లేక కడప లో నొకయడుగు బొంబాయిలో చుక్కయడుగు వేముకు నాయకులు కాలము గడుపుచున్నంతకాలము స్వరాజ్యసంపాద

ఇంటి నెంబరు

ఉపాధ్యాయుడు:—మీ ఇంటి నంబరేమి? పిల్లవాడు:— నాకు తెలియదు. ఉపాధ్యాయుడు:—అయితే శేపు తీసుకురా? మరునాడు పిల్లవాడి నడుగగ, “ఎంత కష్టపడ్డా నెంబరు ఊడిగారేదండి” అని నా డనెను.

మరణచార్త

ఒకడు బ్రతికుండగానే చచ్చిపోయినట్లు పత్రికలో ప్రక టింపబడెను. కంటనే తెలిపానుయొద్దకు బోయి అతడు తన స్నేహితుని కిటుల జెప్పెను. “ఏమండోయి నేను చచ్చిపోయినట్లు పత్రికలో వేశారు చూశారా?” స్నేహితుడు “చూశానుగాని నీవు ఇప్పుడు ఎక్కడ నుండి నుట్లాడుతున్నావు?” అని భయంతో అడిగెను.

న మట్టి అడుగంటి యుండును. అట్లంటినని కోపగింపవలదు. వొకగ్రామమును కాని పదిగ్రామములను కాని ఫిర్యాను గాని చేసిడికొని తనజీవితమునంతయు నచ్చటనే వినియోగించుటకు సం కల్పించి, అప్పడప్పడు పెద్దపెద్ద సభలకు పోయి విషయసంగ్రహము చేయుచు మరల తన మతమును చేరుచు తన కర్తవ్య మును చేయుచుండవలె కాని గంజాములో నొక దినము డిల్లీలో రెండు వాళ్లు కాశీలో నొక పూట, పల్నాడులో కొన్నిగంట లు కాలమెల్ల వినియోగించుచు తిరుగుచున్న లాభమేమి? లేదని యిప్పటికే బోధకమైనది. పూర్వము భౌద్ధమతవ్యాపక కాల ములో నిల్చివారు సర్వయుండిరా? ఇట్లుండినవారు అంతటి కొండల పగులగొట్టి విహారముల కల్పించ గలిగెదరా? గాంధీ మతవ్యాపకము కావలె నన్ను, భౌద్ధభిక్షులవలె కొన్ని స్థలముల నెన్నుకొని తమ జీవితముల నచ్చట వినియోగించి ఆచుట్టుపట్ల గ్రామములవారిని ఈమత మవలంబించునట్లు సత్సంకల్పము చేసి తడక దీక్షగ కృషి సలుపవలెను. లేకున్న పొగను మాటు గట్టుటకు చేసిన కృషివలె పృథకుగునని నాదృఢనమ్మకము. అందులకు ముందు నాయకులు మార్గదర్శకులైయుండురని నాపూ ర్ణవిశ్వాసము.

(3) లైసెన్సు (గంధాలయాధికారి) ని ఆగ్రామ వాసులు పోషించవలెను. ఇతను అన్ని వేళలయందు అన్నివిధముల గ్రామస్థులను తోడు నీడై మెలంతు కుద్రవర్తనము గలవాడై యుండవలెను. మనోవాక్యాను కర్మలయందు నొకేవిధముగ నండవలెను. గ్రామములో నెట్టిదే తటస్థించినను తాను ముందు ఉపవాసము చేసి ఆపీడాపరివారమగువరకు తాను దీక్షాపరుడై యుండవలెను.

ఆగ్రామ నివాసులకు కావలసిన విషయముల నెల్ల తాను సంక్రమించి చురుకుపప్పుడై వారికి దెల్పుచుండవలెను. గ్రామ ములో కమ్యూము కంచరము వంద్రంగము, కమ్యూ, చాకలి, మంగలి, నేతనేయు సాలి, మల సాంప్రదాయానుసారముగ వారివారి పనుల నిర్వర్తించుకొనునట్లును, వారికి నేద్యకాంగ్రు సహకారులగునట్లును అన్వేష్య సహకారిత్యమును గ్రామములో నెలకొల్పి కాంతిసాపను చేయవలెను. గ్రామపెద్దల నిర్ణయించ వలెను. పెద్దలు చెప్పి చొప్పునవ్యవహారమంతయు నడుచునట్లు కట్టుబాట్లు చేయవలెను. పండిన పంటకొనుటకుమరుల గ్రామ స్థులకు కావలసిన సామగ్రి విక్రయించుటకును, తగిన యేర్పాటు లు చేయవలెను. ఇంతయేల ఆగ్రామములో నివ్యవ్యవహరము లన్నియు ఆగ్రామస్థులచేతనే నడుప బడునట్లు ఈగంధాలయ ము పాటుపడవలెను. గంధాలయము పాటుపడుట యన, అం దలి సభ్యులు తగిన శ్రద్ధ వహించి గ్రామపాలనము చేసికొనుట యని భావము.

చట్టి నరసింహారావు

గుంటూరు.

ఆర్యసమాజము

మహాత్మునిపై ఆనమ్మతి

బొంబాయి, జూను 9:—గడచినవారము ముంగుయిండి యా పత్రికలో హిందూ మహాత్ముడియ స్మరణసంబంధి వ్రాయుచు మహాత్ముడు ఆర్యసమాజమును, దాని స్థాపకుని అనవసరముగా నిందించినందునై ఆనమ్మతిని దెబ్బపుటకు బొం బాయి ఆర్యసమాజమువారు సభలను చేయుచున్నారు.

బీజ్వయరు- నాయరుకేసు

బీజ్వయరు నాయరుకేసు 1919 సంవత్సరపు విశేష ములను తిరిగి తెన్నుట విచారకరమని చెప్పచు, “అద్వైతేటు ఆఫ్ యిండియా” సర్ మైకేలు తన నామమును నిమగ్నముగా చేసి నివంచన ఆవిచారము కొంత తగ్గనని చెప్పచు న్నది. గాంధీ- ఆరాజకము అను పుస్తకములో శంకరనాయరు పై సర్ మైకేలుకు ఆధారభూతమైన వాక్యములను రెండవ మాన్యులో తొలగించుటవలన తనకేసును శంకరనాయర్ నడులు కొనినట్లుగా యీ పత్రిక అభిప్రాయ మిచ్చుచున్నది.

బొంబాయి హైకోర్టు

నేసంగి నెలపు లై న త గు నా త బొం బాయి హైకోర్టును నేడు తిరిగి తెరచిరి. సర్ లల్లుభాయిగారు ప్ర ధానన్యాయమూర్తిగా పనిచేయుచున్నారు. మెల్లియడుగారు నెలపుమీద నున్నారు.

జి. వి. పి. రైల్వేఆదాయము 111 లక్షలు 1922 లో ప్రారంభించి రెక్కలు తిరుగవేసి చూడగా జి. వి. పి. రైల్వేవారు 111 లక్షలు ఆదాచేసినది జి. వి. పి. రైల్వేమాసపత్రికవలన తెలియుచున్నది. (అ. శ్రే)

బొంబాయి రాజధానిలో వ్యవసాయము

కార్మికుల పరిస్థితులు

పనిచేయు గంటలు, కూలి వివరములు

బొంబాయి, జూన్ 7:— కార్మిక కార్యాలయము వారు, సింధుదేశములో సహా బొంబాయి రాజధానిలోని వ్యవసాయ పరిస్థితులలో కూలివిషయములను విచారించి రంగుపటములలో ఒక నివేదికను ప్రచురించివారు. ఈ నివేదికను 1900 నుండి 1922 వరకు గల 23 ఏండ్లలో యీరాజధానిలోని వివిధతరగతులుగా నున్న కార్మికుల సంపాదననుగూర్చి అప్పుడప్పుడు ప్రచురించిన నివేదికలకు సంబంధించియున్నది. ఈ కాలములో యీరాజధానిలో వ్యవసాయములో యిచ్చుచున్న కూలిని బట్టి హిందూదేశములో వ్యవసాయమునందు కూలివిషయము తెల్లున్నచో తెలిసికొనుటయే ఉద్దేశ్యమని యీ నివేదికము చెప్పుచున్నది. నిజపరిస్థితులు తెలిసికొనుటకును వ్యవసాయములో కూలితెల్లుపెచ్చుటకు పరిశ్రమల కూలితో పోల్చుటకును యిదివరకు సాధ్యముకాకుండెడిది. పరిశ్రమలు వ్యాపారములు అభివృద్ధి గాంచుచుండుటకై అందులో పెచ్చుగా నుండును. పూర్వమువలె పనిచేయు గంటలను గూర్చియు యిచ్చుచున్న కూలిని గూర్చియు ఒక్క పరిశ్రమలవిషయమై మాత్రమే విచారించి యూరకుండరాని శాసనసభాసభ్యులు కొందరు కార్మిక కార్యాలయమువారితో చెప్పియుండిరి. అంతర్జాతీయ కార్మిక కార్యాలయము వారు విదేశములలోని వ్యవసాయ పరిస్థితులను విచారించుచుండిరియును అటులే యీరాజధానిలో కూడ వ్యవసాయపరిస్థితులను దెలిసికొనుట లాభకరమనియు చూపబడినది.

రాజధానిలోని 28 జిల్లాలలోను జిల్లాలకు చెందిన పట్టణములలో సగటున వ్యవసాయపు కూలిలు దినమున కెంత సంపాదించుచున్నది తెలుపబడెను. ఈ లెక్కలు పట్టణముల పల్లెలని రెండుతరగతులుగా విభజింపబడినవి. పట్టణప్రదేశములనగా ముఖ్యపట్టణప్రాంతములలో నుండునవి. పల్లెప్రదేశములనగా పట్టణములకు దూరముగా నుండునవి. ఈవిభజన లాభకారిగా నుండును. ఏలయన, వర్తకవ్యాపారములు పరిశ్రమలచేసేటందుకు కూలికిని, వర్తకవ్యాపారములు పరిశ్రమలు గలచోట్లలో కూలికిని గల భేదము తెలియును.

పనివాండ్లలో తెగలు

వ్యవసాయపు పనివాండ్లు మూడు ముఖ్యతెగలుగా విభజింపబడిరి. (1) పాలముపనివాండ్లు (2) మామూలుపనివాండ్లు (3) సున్నితమైనపని చేయువారు. పాలముపనివాండ్లనగా దున్నవారు, విత్తువారు, కలుపుతీయువారు, తోనేవారు, కుప్పలువేసేవారు, నూర్చేవారు. మామూలు కూలివాండ్లనగా ఎత్తేటకూలిలు, భూమినిత్రవ్వ వారు, కాలువలలో మట్టినితియువారు, తాపీవాండ్లుగను కమ్మరవాండ్ల వద్దను పనిచేసేవారు. సున్నితమైనపనివాండ్లవరకు పల్లెటూళ్లలో శిల్పిపని చేయువారును, పనిలేని సమయములలో పట్టణ ప్రాంతములలో వ్యవసాయపుపనిచేయు వృద్ధులు, తాపీపని చేయువారు, కమ్మరులు.

1911, 1921 సంవత్సరముల జనాభా లెక్కలలో యీపనివాండ్లవరకు యెంతవరకుండి యున్నది యీనివేదికములో నున్నది. 1908 సంవత్సరములో స్త్రీలను, 1918 సంవత్సరములో యిన్ ఫ్లయెంజా జ్వరమును యెంతవరకు వ్యవసాయములో రంగుపటములలో గనపరచబడినవి. ఇంట్లయెంజావలన చనిపోయినవారి సంఖ్యచాలా ఘోరముగా నున్నది. హిందూదేశము మొత్తము మీద 120, 180 లక్షలవరకు చనిపోయియున్నారు. చనిపోయిన వారి సంఖ్యను జూచిన ఆవ్యాధి యెంతపరిణామముతో తెలియదు. తగిన వారిలో నూటికి 10 మందియే చనిపోయియున్నారు. కాబట్టి అసలువ్యాధి తగిన వారు 1250 లక్షలవరకు నున్నారు. అనగా హిందూదేశపు జనసంఖ్యలో 2/5 వంతునకు తగినది. తక్కినవలయులలో కూలి ఎట్లు పెచ్చినదియు, దూది చురుచువుట్టుల ఆహారపదార్థము లెంతవరకు ఉత్పత్తియైనదియు, కూలిచే పట్టుచూసినదియు గనపరచబడినది.

పాలముమీద పనిచేయువాండ్లు కిక్కి పోవుట

రాజధాని మొత్తముమీద 2 1/2 లక్షలకు పైగా పనివాండ్లు ఉన్నట్లు పాలముపనివాండ్లు 1,606,000 వరకు లెక్కించబడినది.

వారు. అనగా 1921 సంవత్సరమును 1911 సంవత్సరముతో పోల్చిచూచినట్లుయిన నూటికి 87 మంది తగిలిపోయినారు. సింధుదేశములో నూటికి 67 మంది తగిలిపోయినారు. గృహనిర్మాణము నందును, దేవాలయమెండునందును, రైల్వేపనిలోను, కాలువ పనిలోను మామూలుపనివాండ్లు నియమింపబడుచున్నారు. ఈ పనులకు కావలసినవారు వ్యవసాయపు పనులలో నుండివచ్చుచున్నారు. కాబట్టి మామూలు పనివాండ్లసంఖ్య పెచ్చినది. 1911 సంవత్సరములో మామూలుపనివాండ్లు 472,000 ఉంటే 1921 లో 5,85,000 మంది యైనారు. అనగా నూటికి 24 చొప్పున పెచ్చినారు. సున్నితపు పనివాండ్ల సంఖ్య అంతా పెచ్చలేదు.

సగటున దినమునకు సంపాదించుకూలిలో మార్పులు

1900 సంవత్సరములో పట్టణప్రాంతములలో నున్న పాలముపనివాడు 8 అణాలు సంపాదిస్తే 1922 సంవత్సరములో దినమునకు 9 అణాలకూలి సంపాదించుచున్నాడు. వర్తకవ్యాపారము లేవియు లేని పల్లెప్రాంతములలో దినమునకు 7 అణాలు సంపాదించుచున్నాడు. మామూలుపనివానికి 1900 సంవత్సరములో పట్టణప్రాంతములలో నున్నవానికి దినమునకు 0.4-8 ను పల్లెప్రాంతములలో నున్నవానికి 8 అణాలను వచ్చుచుండెను. 1922 సంవత్సరములో ఈ కూలివాండ్లు పట్టణములవద్ద నున్నవారు దినమునకు 12 అణాలను పల్లెలోనున్నవారు దినమునకు 9-8-6 ను సంపాదించుచున్నారు. సున్నితపు పనివాండ్లకూలి పాలముపనివాండ్లకును మామూలు పనివాండ్లకును పెచ్చిపోతగా పెచ్చలేదు. 1900 లోకంటే 1922 ఎంతపెచ్చినది చూచినట్లుయిన, పట్టణప్రదేశములలో నూటికి 149 చొప్పునను పల్లెలందు నూటికి 188 చొప్పునను పెచ్చినది. మామూలుపనివాండ్లు నూటికి 182 చొప్పునను పాలముపనివాండ్లు, నూటికి 200 ను మాత్రమే. అసలుకూలి అన్ని తెగలవారికిని పట్టణ ప్రదేశములలో పెచ్చినది. పల్లె ప్రదేశములలో నున్న తమైన పనిచేయువారికి మాత్రము అసలుకూలి పెచ్చినది. మామూలుపనివాండ్లకును పాలముపనివాండ్లకును అసలుకూలి 1922 సంవత్సరములో 1914 లోకంటే తక్కువగా 1900 సంవత్సరములోకంటే నెక్కువ.

పనిచేయు గంటలు

రాజధానిలోని వేరువేరు ప్రదేశములలో మామూలు వ్యవసాయపుపనివాండ్లు దినమున కెన్నిగంటలు పనిచేయునది వ్యవసాయశాఖలో పనిచేయుచున్న బాధ్యత యుద్యోగుల నుండి తెలిసికొనబడినది. ముఖ్యవిషయ మేమన 10 సంవత్సరముల క్రిందకంటే రాజధానియందంతటను పనివాండ్లు తక్కువ గంటలు పనిచేయుచున్నారు. వ్యవసాయపు పనివాండ్లు 10 సంవత్సరములక్రిందట దినమునకు 10 గంటలు పనిచేస్తే యిప్పుడు దినమునకు 8 గంటలే చేయుచున్నారు. కొన్ని కొన్ని చోట్ల నింకను తక్కువగంటలే పనిచేయవలసిన యున్నట్లున్నది. ఉత్తరవర్షా దివిజనులో మామూలుగా ఉదయం 7 గంటల నుండి 11 1/2 వరకును మధ్యాహ్నము 2 నుండి 5-30 వరకును పనిచేయుచున్నారు. కొంతగాములో పనివాడు మామూలుగా ఒకగంట ఆలస్యముగా పని ప్రారంభించును. పనిప్రదేశములకు దూరముగానున్న కేసరాలో మార్చేమియులేదు. దక్కనులో ఒకచోటనున్నట్లుగా మరొకచోటలేదు. అచ్చట స్త్రీలకంటే పురుషు లొకగంట యెక్కువగా పనిచేయుదురు. సింధుదేశములో 10 సంవత్సరములక్రిందట దినమునకు 10 1/2 గంటలు పనిచేసేవారు ఇప్పుడు లోజుకు 9 గంటలుపని చేయుచున్నారు.

భూమి సాగుబడి

హిందూదేశపు ఆర్థికపరిస్థితుల మెరుగనిచ్చుచుండు విద్యా ర్థిక రాజధానిలోని అన్ని దివిజనుల ను 1918-19 లోను 1921 22 సంవత్సరములోని సాగుబడి భూములవైశాల్య పెట్టున్నచో తెలిసికొనుట లాభకరము. సింధుదేశములో గూడ రాజధానిలో సాగుబడిలో నున్న భూముల సంఖ్య 5 సంవత్సరముల క్రితముకంటే నూటికి 3 చొప్పున పెచ్చినది. సాగుబడిభూమి 5 సంవత్సరముల క్రిందట 15.8 ఎకరము లున్నది. యిప్పుడు 15,4254 యెకరములకు దిగినది.

వ్యవసాయపు పనివానికి కొనసల కక్కియెంతయున్నచో అదిగూడ యీనివేదికము తెలుపుచున్నది. బొంబాయిలో జరిగిన భారతీయ ఆర్థిక మహాసభలో 50 విశ్వేశ్వరయ్యగారు వాదించిన నివేదికము కిది సంబంధించియున్నది. ఈ లెక్కలనుబట్టి చదువు తెలిసికొనినట్లు వారసుకొనవచ్చును. అనరబుల్ ఫోజు సెల్వెగారు స్టేటుకానిస్ట్రులలో దేశముయొక్క ఆర్థికతలవిషయమై ఒక లెక్కాను నుపపాదించుచు ఈ ప్రశ్నను గూర్చి

యే చెప్పెను.

ఈనివేదికము రు 2.9-0 కు దొరకును. కావలసినవారు లేరు అట్లు, ఓల్డు కట్టము హాసు, బొంబాయి అనిగాని, నూపర్నెంట్ గవర్నమెంట్ ప్రెంటింగు అండు స్టేషనరీ, పూనా అనిగాని వ్రాయవలెను. (అ. వె)

కొచ్చిన్

తిరువాన్కూరురాష్ట్రము

కొచ్చిన్, జూన్ 9:—తిరువాన్కూరు ఏలయరాణియును పిల్లలును యువరాజుతో సహా బెంగళూరునుండి వచ్చుచు శనివారమునాడు ఎర్నాకులము వచ్చి కొచ్చిన్ మహారాజాగారి అతిథులుగా నుండిరి. వీరు నేడు తిరువంతపురం వెళ్ళుచున్నారు.

వరదలు

వ్యవసాయదారులకు నష్టము

తిరువాన్కూరులో ఉత్తరభాగమునను త్రిపునిధుర ప్రాంతములలోను గొప్పవరదలు వచ్చినవి. ముఖ్యపట్టణములను కలుపుకోడునీటిలో మునిగియున్నవి. కొచ్చిన్ సంతానములో త్రిపునిధురవద్ద మాగానిపాలములు 500 ఎకరములకుపైగా నీటిలో మునిగిపోయినవి. నాదనుతీసి వేరొక చోట నాటుట దుర్లభము. వ్యవసాయదారులు గొప్పనష్టముల నెదుర్కొనవలసి వచ్చును. కొట్టాయంనుండి కొత్తరక్కరకువోపు ప్రయాణికుల మోటారుసర్వీసు వరదలవలన ఆపివేయబడినది. (అ. వె)

సిల్హ, జూన్ 9:— మరీషసులోని భారతీయ కార్మికుల పరిస్థితులను స్వయముగా చూచివచ్చుటకు వర్తమానహాజా సింగుగారు నియమింపబడినట్లు తెలియుచున్నది. (అ. వె)

శిశుులి

మోటారు డ్రైవరుని కొట్టుట

కలకత్తా 10 జూన్:— కిడ్నెరుపూరు కింగుజార్జి ఠానువద్ద బలియిచ్చుటకై శిశువు లపహరింపబడుచున్నారను వరంతి పిజ్ పూరు వరకు వ్యాపించెను. అందువలన ఒక పంజాబీ మోటారు డ్రైవరు కొట్టుబడెను. బాటానికల్ గార్డెస్నుండి యిరకు అర్ధరాత్రుమున తిరిగివచ్చుచుండెను. మోటారు రైల్వేస్టేషనువద్ద ఒక పెద్దగుంపు వచ్చి పిల్లలనెత్తుకొని పోవుచున్నాడని తేలువేయుచు బండిని ఆపివేసిరి. ఈతేలువ ఇంకను అనేకమంది కూడి లాట్లీలతో మోటారువానిని చావగొట్టిరి. ఈసమాచారము తెలిసి పిజ్ పూరు పోలీసుస్టేషనువారు పరుగుత్తుకొని పోయి లాట్లీలతో నున్న 11 గురిని అరెస్టుచేసిరి. మోటారు డ్రైవరుని ఆస్పత్రికి గొనిపోయిరి. వాడు చాల క్లిష్టస్థితిలో నున్నాడు. ఇంకను విచారణ జరుగుచున్నది. (అ. వె)

డాల్హింగు, జూన్ 9:— నిన్నటిదినమున సింగమార్డు వద్ద క్విన్సహిల్ పాతశాలకు రేడియోను శంకుస్థాపనచేసెను. (అ. వె)

పాట్నా హైకోర్టు

పాట్నా, జూన్ 9:— అనరబుల్ న్యాయమూర్తి సర్ బి. కె. వల్లికుగారు నెలవుమీద యింగ్లాండు వెళ్ళియుండుటచే మంథంఅండు సంబల్పూరుకు డిస్మిక్ అండు సెషన్సుజడ్జిగా నున్న టి.యస్. మెక్మెరెసనుగారిని గవర్నరుపాట్నా హైకోర్టులో పనిచేయుటకు నియమించిరి. (అ. వె)

బండిపోటు

ఒకనికాల్చిచంపుట, 40,000 ఎత్తుకొని పోవుట

పూనా, జూన్ 9:— 20, 30 మంది ఆయుధపాటులైన పంజాబీయులు నిన్నరాత్రి తెలిగానులో 8 గంటలవేళ బండిపోటు జరిపిరి. తెలిగానులో ప్రసిద్ధిచెందిన వల్లభదాసు ఖేంచందుగారు అనునొక వర్తకుడు సాపురగాయబోవుచుండగా వానిపాపుపై బడిరి. ఖేంచందును, ఆయనయొక్క మగ్గురు చిన్న కొడుకులను నాకరలను కొట్టి బలవంతముగా అన్నివస్తువులనుతీసికొనిరి. ఖేంచందుగారి పెద్దకొడుకు వేరువ్యాపారము చేసికొనుచు యాగల్లుతును చూచియిచ్చుటకై వచ్చెను కాని లోపలప్రవేశించుటకు ముందే కాల్చివేయబడెను. ఈతనినుహా క్లిష్టస్థితిలో సానును వైద్యశాలకు తీసికొనివచ్చిరి. బండిపోటుగాంగురు 40,000 సాముతో పారిపోయిరి. దొంగ అకొరకు పోలీసువారు జిల్లాలో వెదకుచున్నారు. (అ. వె)

వృత్తాంతలేఖలు

బెజవాడ

(స్వకీయవిలేఖరి)

కాంగ్రెసుకమిటీ

జూ 7:—పశ్చిమకృష్ణా జాతీయోపసంఘసభ 5 వ తేదీ సాయంత్రము శ్రీయుత కాశీశ్వరరావు పంతులుగారి గృహమున జరిగినది. జరుగుచున్న సంవత్సరమునకు కార్య నిర్వాహకసంఘ మెన్నుకొనబడినది. శ్రీగంపలగూడెం మమారరాజుగారి రధ్యక్షులుగను, శ్రీకామమారు లక్ష్మయ్య చాచరిగారు రూపాధ్యక్షులుగను, శ్రీ అయ్యదేవర కాశీశ్వర రావుపంతులుగారు కార్యదర్శిగను ఎన్నుకొనబడిరి. శ్రీయు తులు గోవిందరాజుల వెంకటేశ్వరరావు, వేట బాపయ్యగార్లు సహాయకార్యదర్శులుగ నెన్నుకొనబడిరి. ప్రచారమునకై మో టారును కొనుటకు తీర్మానించడమైనది. ఆంధ్ర రాష్ట్ర జాతీ యోపసంఘమునకు మాడ నూతనసభ్యు లెన్నుకొనబడిరి. ఈ నూతనసభ్యులలో శ్రీయుత ఆంగ్రరత్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు కొకరు.

తాలూకాబోర్డు

బెజవాడ తాలూకాబోర్డుసభ నిన్న సాయంత్రము మ్యూ జియంహాలులో జరిగినది. ఈబోర్డును మూడుభాగములుగ విభ జించుటకు తీర్మానించడమైనది. ఈతీర్మానము ననుసరించి బెజ వాడ, తిరువూరు తాలూకాలు బెజవాడ బోర్డుక్రిందను, నంది గామ తాలూకా నందిగామబోర్డుక్రిందను నూజివీడు, గన్నవరం తాలూకాలు నూజివీడుబోర్డుక్రిందను ఉండును. ఈతీర్మా నము అక్టోబరు ఒకటవ తేదీనుండి అమలులోనికి రావలయు నని తీర్మానించడమైనది.

శ్రీయుత కాశీశ్వరరావు పంతులుగారు

శ్రీ పంతులుగారు గాంధీపూజానిధికై ప్రయాణము చేయుటలనను, ఎండగాడ్పులు హెచ్చుగ నుండుటచేతను, వారము దినములనుండి జ్వరముచే బాధపడుచున్నారు. నాలుగైదురోజులలో స్వస్థత చిక్కి మరల ప్రచారమునకు శక్తిగలవారయ్యెదరు.

పంచాయతీకోర్టు

పంచాయతీకోర్టును వకపరుచుకొని అధికారమును చె లాయించుటకై రెండు పార్టీలు ప్రయత్నించినవి. రెండు మాసముల క్రిందట జరిగిన ఎన్నికలలో కానూరి శివరావుగారి పార్టీ జయమందినది. అయితే ఎదిరిపక్షమువారు ఆ ఎన్ని కలు అశాస్త్రీయముగ జరుగుటచే చెల్ల మాడవని వ్యాజ్యము తెచ్చిరి. మనసభ్యుకోర్టులో శివరావుగారికి వ్యతిరేకమైనను పై కోర్టులో వీరు అధికారమును చెలాయించునట్లు ఉత్తర్వు వచ్చినది. తేలము సర్వజనులయుపయోగార్థము ఏర్పాటు చేయుచిన పంచాయతీకోర్టులలో కక్షలు ప్రధానముగల కోచ నీయము.

విద్యుద్దీపములు

రైలు స్టేషనులో విద్యుద్దీపములను రాత్రి పదిగంటల వరకు వెలిగించుచున్నారు. రెండు రోజులవరకు నిటుల వెలిగించి ఆపైని రాత్రియంతయు వెలిగించెదరు. ఈదీపముల కాంతిచే స్టేషనంతయు ప్రకాశించుచున్నది.

మ్యూనిసిపల్ మీటింగు

మ్యూనిసిపల్ మీటింగు 4 వ తేదీని జరిగినది. ఆసుపత్రి రోడ్డును రెండువేలకు మరమ్మతు చేయుటకై ఎస్టిమేటును తయారుచేసి కాన్సిల్లవారి ఆమోదము కోరబడెను.

వియోరోడ్డు మరమ్మతు కావలయునో సభ్యులకు తెలియ నిది ఈఎస్టిమేటును ఆమోదించుట కష్టమనియు, ఈరోడ్డు కంటే దుష్టి తియిండున్న కొత్తపేటలోనిరోడ్డు మూడవవార్డు స్ట్రోని రోడ్డు ముందుగా మరమ్మతు జేయబడవలయునని సభ్యు లు ఆక్షేపించిరి. కాని చివరకు ఆసుపత్రిరోడ్డు మరమ్మతు ఆమోదించబడినది.

జైనుచేరువుగారికి మోటారుఆలవెన్ను నెలకు రు 80 లు, గొనుకీరము నెలకు 12/ లును పెరిగినను ఖర్చుసంప త్సరమునకు రు 125/ లును కాంక్ష కోయబడినది.

విజయనగరము

(ఒక విలేఖరి)

గెయిటీ సినిమా

జూన్ 8.—జూను 2 వ తేదీని శ్రీయుత వింజమూరి వెంకటరమణయ్యగారి మాజమాన్యముక్రింద 'గెయిటీ సినిమా' ఈయూర తెరవబడినది. గయాకాంగ్రెసు, శ్రీరామజననం మొదటికిల్లులు. ఆచిచక్కగామాపబడి ప్రజల కాహ్లాదమును కలిగించినవి. రాజధానులవలె ఈయూర 'సినిమా'ను కాశ్య తముగా నెలకొల్పుటకును, ప్రజోపయుక్తములగు కొన్నిపను లింకను నిర్వహించుటకునుదీనియజమానులూహించియున్నారు.

మానుమంతరాయనిధి

జూను 1, 2 తేదీని శ్రీయుత కోలవెన్ను రామకోటిశ్వర రావుగారు మానుమంతరాయనిధిసమాలినిమి త్త మీయూరువేం చేసిరి. ఈయూరుపెద్దలుతగునగుమును వాగ్దత్తముచేసియుండిరి.

ప్రమాదములు

ఈయూర కాశీలో న్యూలుపైసలు చదువుచున్న వరవరాజులక్ష్మణమూర్తి ఆను 15 సం॥ ల మధ్యబాలు డొకడు 6-వ తేదీ సాయంత్రము కోనేటిలో ఈడుచు హెచ్చుబడిలికచే చనిపోయెను. ఇట్లే 4, 5 రోజులక్రిందట గాజులరేగబంటలో 15 సం॥ కుర్రవాడొకడు ఈడుచు చనిపోయెను.

కొళాయిాలు

మామ్యూనిసిపాలిటీవారు కొళాయిాల యెత్తు చాలా త గ్గించివేయుటచే ప్రజలకు చాలాకష్టముగా నున్నది. మంచినీళ్లు త్రాగునవ్వకు, బిందెలందు నీళ్లు పట్టుకొనునపుడు నడుము చాలా నొప్పిపెట్టును. మ్యూనిసిపాలిటీవారు కొళాయిదగ్గర స్నాన ములు కట్టువకునని యూహపడి యిట్లు గావించియుందురు. ఎవ రొకొందరుస్నానముచేయుదురని ప్రజలందరకు కొళాయికివెళ్లు నపు డిబ్బంది కలుగచేయుట సమంజసముగాదు గాక నల్లిమర్ల యేటనుండి కావలసినంతగంగవచ్చును. కొంచెము రూపాయాలు వ్యయముతగ్గనని ప్రజలసౌకర్యములు తగ్గించుట మంచిదిగాదు

కాలమానము

గతవార మెల్ల వేసవి తీక్షణముగానుండెను. సాయంత్ర మారుగంటలవరకుగూడ బైటికివచ్చుట కష్టముగా నుండెను.

ఆంధ్రగౌడ మహాసభ

ఈ దినములలో ప్రతిసంఘమును మేల్కొంచి ముందం జ వేయుచున్నది. పూర్వము సకలసంపదలకు నిలయమై పేరెన్ని కగాంచిన మనసంఘము ఇప్పుడు హీనస్థితియందున్నది. కావు, కమ్మ, వెలమ, విశ్వబ్రాహ్మణ, కళావంతులు, మదకు ఆదిమాం ధ్రులు కూడను సభలుచేయుచు తీవ్రగతిని ముందుకు వచ్చుచు న్నారు. మనము గాఢనిద్రలోనుండి దేశకాలములను గుర్తెలు గ వేరక వెనుకబడియున్నామని చెప్పుటకుస్వీకృతమున్నది. మనలో సంఘాభిమానము లేదు. విద్యాభివృద్ధియందు ప్రతిసంఘము అభి వృద్ధి జేందుమండ మనము మాత్రము ఆజ్ఞానాంధకారములో నున్నారము. మన సంఘములో సంస్కరించుకొనవలసిన విషయ ము లెన్నియో గలవు.

మనము చిన్నచిన్న సభలను చేయుట అనసరమైనను ము ఖ్యముగా ఆంధ్రదేశమున కంతకును ఒక కేంద్ర గౌడసంఘము ను నెలకొల్పుట ముఖ్యపరము. మనకష్టనుఖములన్నియు ఆ లోచించి సంఘకట్టుబాటులుచేసికొనుటకు ఆంధ్రదేశమున ఏ దో ఒకప్రాంతమున ఒక గౌడమహాసభ జరుపుట సమంజస మని తలచుచున్నాను.

ఇట్టి మహాసభను గుడివాడ పట్టణమున కాహ్వానించుట కు నాకు కుతూహలముగలదు. కావున గౌడమహాసభలందరు తమయొక్క అభిప్రాయములను తెలుప వేనుచున్నాను.

మరీదు గోపయ్య

హైందవ ఆంగ్లో దాంపత్యము

సిద్ధా, జూను 9:—రాజప్రతినిధి కార్యనిర్వాహక సంఘములో సభ్యుడగు ఆనరబుల్ ఎ. సి. చట్టర్జి గారు (వీరివృ డు నెలపు మీద యింగ్లారదులో నున్నారు) డాక్టరు మిస్ బ్రౌటర్ డి. యస్. నీని వివాహ మాడిరి. దంపతు లిప్పుడు కారకవాలలో నున్నారు. వీరిచ్చట కొంతకాలము గడపి జీవీవా అంతర్జాతీయ కార్మికమహాసభకు పోవుదురు.

(అ. ప్రె.)

బ్రహ్మసమాజవేదబాలురపాఠశాల

ఒక విన్నపము

అజ్ఞాపిల్లెటి 97 నెంబరు గృహమునందు కొత్తాలు చాడ డి! చేరువను బ్రహ్మసంవిరమునందు 40 ఏండ్లనుండి బ్రహ్మ రాగదు న్యూలు ఆను వేదబాలుర పాఠశాల పనిజేయుచున్నది. ఈప్రాంతములందు వేదవారాలు కూలివాండు విస్తారముగా నివశించుచుండు. వారిబాలురకు తగు విద్యావసతులు లేక యిబ్బందిబడు వీధిబడులలో బడిపంతుళ్ళ బాధలకొర్యలేని వేద బాలురకై యీపాఠశాల 1881 సం॥ పదిమంది బాలురతో స్థాపింపబడినది. 1 మేజి అభివృద్ధి జెంది డిప్యటి 200 మంది బాలురతో 5 తరగతులు గల ఎలిమెంటరీ విద్యాలయముగా నున్నది. ఇందలి ముఖ్యవిషయము లైను.

(1) ఏవరో కొందరిని తప్ప యీపాఠశాలకును వేద బాలురనే చేర్చుకొందరు. (2) విద్యార్థుల రుసుము సాధారణపు దానికన్న చాల తక్కువ. (3) నీతిబోధక యెక్కువ ప్రాధాన్య మొసగుబడుచున్నది. (4) నూరు మంది పిల్లలకు పాఠశాల యుం డుదినములలో మధ్యాహ్నము ఉచితముగా భోజనము పెట్ట బడును. (5) సాలన కొకసారి బాలురకు వస్త్రము లొసంగ బడును.

ఈకారణములచే పాఠశాల ప్రభాభిమానము బడసినది. విద్యార్థిభాధికారులు మెచ్చుకొనిరి. కాని కొన్నియేండ్లనుండి తరగతు లధికమగుటచే పాఠశాలకు మందిరము చాలక యిబ్బంది గలుగుచున్నది. జ్ఞానాభివృద్ధిలో పాలు బాలురకు పరిశ్రమ లను గూడ నేర్పవలెనన్న మీల లేకున్నది. కావున యీయిబ్బంది తొలగించుటకై పాఠశాలాధికారులు మందిర పునర్నిర్మాణము నకు గడంగిరి. ఇందులకు రూ 9000 అవసరము. జిల్లావిద్యాసంఘ మువారు రూ 2412 సహాయముజేయుట కంగీకరించిరి. నుమాకు రూ 6580 నైనుండి వసూలుచేయవలసి యున్నది. పాఠశాల ను నడిపించుచున్న సమాజసభ్యులు చాల తక్కువమంది వారి ఆదాయములు గూడ ఆ తగ్గ ధిక ము గా లేవు. వారికి కొ లది నిచ్చునను యీ కార్యమునకు చాలకున్నది. కావున దేశ నియందు భక్తివిద్యాసములు గల మానవకోటి బౌద్ధార్యమును నమ్ముచు యీవిన్నపమునుప్రజలకుబంపిరి. పరాత్పరుడు దయతో తమకు ప్రసాదించు భాగ్యములనుండి యిండుక ఆసాధులగు వేదవారి వేగకై యొసంగి సంతోషమును బడయవలెనని ఎల్లరిని ప్రార్థించుచున్నాము.

దైవముపై భారము వైచి మందిర పునర్నిర్మాణము ప్రా రంభింపబడినది. ఆది పూర్తియగుట యీవిన్నపమును ప్రజలు వన్నించుటలో నున్నది.

ధనము పంపువారు, మేనేజరు, బ్రహ్మరాగదు న్యూ లు 97 అజ్ఞాపిల్లెటి 97 యని వ్రాసిపంపవలెను.

సి. ఎన్. రామయ్య.

డి. ఎ. డి. ఎల్. బ్రహ్మసమాజ కార్యదర్శి

5 ఆంధ్రస్థలమేడ తగులబడుట

లక్షలకొలదినవ్వము

బొంతాయి, జూను 9:—క్రాఫోర్డు మార్కెటువద్ద కొన్ని సంవత్సరములక్రిందట గొప్ప అగ్నిప్రమాదము కలిగి మనుష్యులకును, సామ్రాజ్యమున గొప్పనవ్వము చేసిన చోటనే యీ యువయము తెల్లవారిజామున గొప్ప అగ్నిప్రమాదము సంభ వించి లక్షలకొలది నవ్వము చేసెను. బొంతాయిలో మంచివ్యా పారములు జరుగుచోట క్రింద నెన్నియో సామ్రాజ్యగిరిగిన ఒక గొప్ప 5 అంతస్తులమేడ తగులబడిపోయెను. అగ్నిని చల్లార్చు యంత్రములు నగరములో నున్నవన్నియు ఆచోటికివచ్చి పని చేసినను దాదాపు లెక్కల ఆస్తివత్తుమయ్యెదరకు మంటలు స్వాధీనముకాలేదు. 2 1/2 లక్షలనవ్వము ననుభవించిన ఒకభవనము యిన్సూర్యు చేయబడినట్లు తెలియుచున్నది. అదృష్టవశమున ప్రాణాధయ మేమియు కలుగలేదు. (అ. ప్రె.)

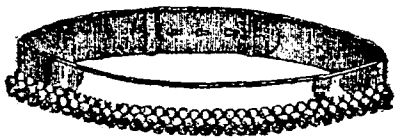
పోర్చుగీసు వైమానికులు

రంగూను, జూను 9:—పోర్చుగీసువై మానికులు బ్యాం కాకు చేరినట్లు సాయంకాలము 5.50 నివిషములకు పంపబడిన తంలివార్త రంగూనులోనున్న పోర్చుగీసు కాంసులు డాక్టరు ఏ. యం. డిసాజాకు అందెను. (అ. ప్రె.)

అమృతాంజనము

వద్యాణములు

చిత్ర విచిత్రపు వస్తువులకు పేరుపొందినది?
వద్యాణములకు, వంటిలకు ఉపయోగించునట్టి

కెంపులుచెక్కిన మోపు

ధర రూ. 40, రూ. 150 వరకు గలదు.

బంగారు, రత్నములు యిచ్చిన మహారిమాత్రము రూ. 15-25 వరకు అగును.

సాదా రకము 10 ను 15 సువర్ణము చేయవచ్చును.
మహారి రూ. 12లగును. గజ్జలుగలది 15 ను 30 వ
వరకు చేయవచ్చును. మహారి రూ. 25-50 వరకుగలదు.
సవరము బంగారు, మేలైన మణులకు, రత్నములకు
పూచీనిచ్చెదము.

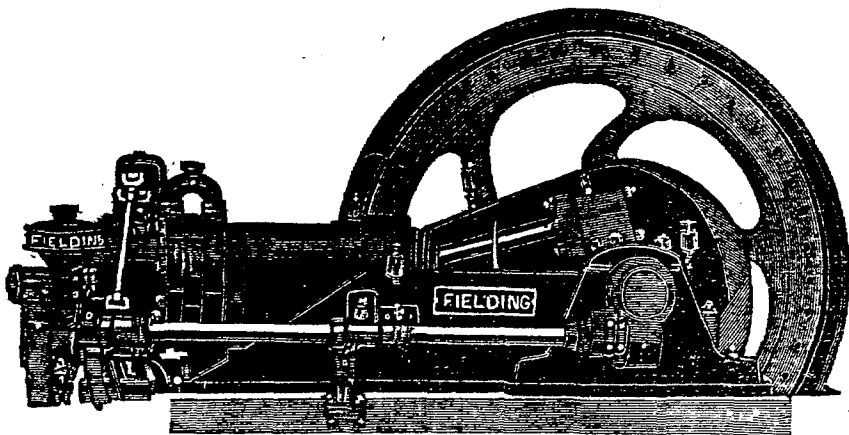
ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి, గురుస్వామి శెట్టి కంపెనీ;

172, పుటల మాఅందమైన క్యాటలాగు ధర రూ. 1-0-0. నగలవర్తకులు, 25, చై నాబజారువీధి, మద్రాసు.

“ఫీల్డింగ్” ప్రసిద్ధి కెక్కిన న్యూట్రెపు కోల్డు వేపరైజరు
క్విక్ స్టార్టింగ్ శమిడిశల్ క్రూడు ఆయిలు యింజను

STARTS IN TWO MINUTES FROM COLD

ఈ ఏప్రిల్ తే 1 ది నుంచి ధరలు యింకను తగ్గించబడినవి.

సుమారు రెండే నిమిషములలో వేపరైజరు చల్లని స్థితిలో నుండిగనే స్టార్టు కాగల
ఈ యింజనులను కొనుటవల్ల అనేకలాభములను పొందవచ్చును.

ఈ యింజనులకు క్రూడు ఆయిలు ఖర్చు, సాధారణమైన క్రూడు ఆయిలు యింజనులకు
అయ్యే ఖర్చులో సుమారు సగముమాత్రమే అవును. అన్నిపైజలు యెప్పుడున్న స్టాకులో
నుంచబడును. మీకు కావలసిన సైజులకు ఆలస్యముచేయక వెంటనే వ్రాయుడు.

Telegrams:— MACHINISTS Sole Agsnts: D. L. Sastry & Co., Post Box No. 203

12, Thambu Chetty Street, MADRAS.

వాడిచిరా? వాడుకుండిన తెప్పించి వాడి తక్షణమే సంతోషింపుడు !!

ఈ అద్భుతమైన టోకామెడికల్ కన్సర్విమాన్ టెంట్రి రకం కన్సర్వి, వంకమపువ్వు, వచ్చరూపి
రూప, అమూల్యమైన కన్సర్వికలెక్టర్ తయారుచేయబడినది. హానికరమగు వస్తువులందుచేయులేదు, పిన్నులు
పెద్దలు, మానలివారు, వారింతలు టెంట్రిలగు వారందరు అనుపాశభేదముతో అన్ని వ్యాధులకు వాడరిగినది.
250-300 మార్లుగల బుడ్డి 1-కి ధర రూ. 0-4-0 బుడ్డు 6-కి 1-4-0 పొద్దుఖర్చు చేరు.

ఈ దిగుక తెలుపబడిన వధులు తప్పక మంచి గుణ మిచ్చును.

తాపా పనోద్ధిని:—సాధారణమైన ద్వరములు, చలిద్వరములు, మలేరియా మున్నగువాటికి మంచి
గుణమిచ్చును. (84 పొట్లములు గల) ప్యాకెటు 1-కి రూ. 1-0-0.

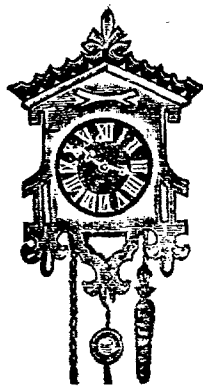
శివకాంతి తైలము:— చిద్దులు పెద్దలు కాఫీలో చక్కెరలో అరిసులభముగా వారి వారి కంటను
వసుకుండి కొన్ని బొట్లు తీసుకొనిన గుళుముగా నిరవచయమగు. కష్టము లేదు. సుగంధము, అగమ్యమైన వుం
డదు. బుడ్డి 1-కి ధర 0-8-0.

సర్వాంగ బలకారి:—(కాఫీ, టీ, జిజ్జోలో మున్నగు పానీయముల కహాళ్యమును కలుపుచు గాక ఆకలి
వ్యాధులకు వారణగును. అట్లు లేక తేహామందులకు వ్యాధులకు పొగొట్టి కలకంఠమును, లేక ఇతర వ్యాధులకు రాసియక
అటంకకరమును. అనేక వేల ద్రవ్యము ఖర్చుచున్నది.) ద్రవ్య 1-కి ధర 0-7-0.

(8) పాశ్యపు వెంటకూచల పండితులు, శ్రీ శీతారావువద్దవ్యాళాల, మైసూరు.

టిక్-టాక్ అను గడియారము

ఇది నూతనముగ తయారీ చేశములూ తయారుచేయబడినది. ఇది
గోడకు తగిలించుటకు మిగుల అందముగను, సౌగంధ్యము ఉండును.

అందులో కనుబరియందు ప్రకార
మే మిక్కిలి అందముగనుండును. నూత
నముగ తయారు చేయబడి, ఎల్లకాల
మును బాగుగ పనిచేయును. చాలకాల
ము నమ్మకముగ పనిచేయును. ఎల్లప్పు
డును ఉపయోగించుము.

టిక్-టాక్

ధర 1-కి రూ. 3-0-0

తపాలఖర్చులు ప్రత్యేకము

వి. ఎస్. వాచ్ కంపెనీ

తపాల పెట్టె నం. 105. మదరాసు.

వెండికి బంగారు

బహుమానము

లాబరి లేకున్న-అదృష్టమునకు మార్గములేదు

మోసము లేదు

ఏదైన రాకపోవుటలేదు

వగటి వెలుగువలె స్పష్టమైనది

ఒక రూపాయను ఖర్చుచేసి 32 ఆకంకెస్కిగ హూర్
లకు కొనుడు. బలహీనము, అజీర్ణము, మూలకారీ నం
బంధమైన వ్యాధులన్నియు పటాపంచలై పోవును. దానిని
శివమోక్షించువారు “వారిమొక్క వెంట బంగారు
మ” కనుగొని తెలుపుచున్నాడు.

ఈ టోకామెడికల్ కన్సర్వి (వాడుడు).

జాతక నిగ్రహ బొమ్మకళాల,

26 బ్రాడ్వే మదరాసు.

చేంబర్లెన్ గారి

దగ్గు నివారిణి

దగ్గు, జలుబు, కాక వా

య్యపు అను బిడ్డలకు వచ్చు

రోగము, గొంతుపుండు

గొంతురాపు, రొమ్ముగుడి

నెము, కుక్కదగ్గును, అన్ని

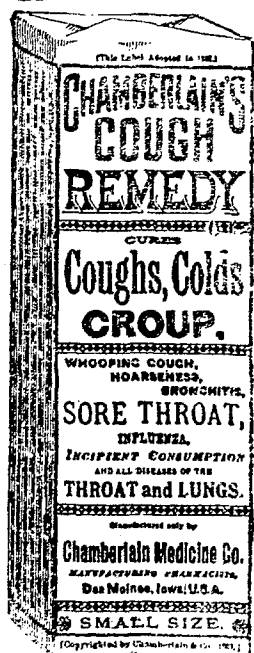
రకముల గొంతు వ్యాధులు

మొదలగునవి పటాపంచ

లై పోవును, అన్నిజాగా

లలో విక్రయించ బడు

చున్నది. (3)

సుఖభోగి తైలము

డబ్బీ 1-కి రూ. 1-0-0

అన్నివిధముల పుండ్లకును, కొడుకు పుండ్లకును ఈతైల
ము ఉపయోగించును. ఈతైలమునురాచిన పుండ్లు మానును. గొ
పలికి మాత్రమే తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును
కాన సామాన్యమైన గాయములకును వాడవచ్చును.

అమృతాంజనం డిపో, మదరాసు - బొంబాయి.